

Specializirana revija za trajnostni razvoj

ESG

okolje družba upravljanje

203

OKTOBER 2025

Novi energenti:
med vizijo, izzivi in
realnimi zmožnostmi

- E** Ste pripravljeni na EUDR?
- E** SIBO G: Inovacije in trendi na področju embalaže
- S** Družbena odgovornost: Heroji furajo v pižamah
- S** Človekove pravice so temelj odgovornega poslovanja
- G** Tamara Zajec Balažič, direktorica SPIRIT Slovenija
- G** Umetna inteligenca v procesu kadrovanja

Zelena
Slovenija

ISSN 2820-5502

Poština plačana pri pošti
1102 Ljubljana

Premikamo meje za bolnike.

Smo Sandoz,
vodilno farmacevtsko
podjetje v svetu za generična
in podobna biološka zdravila.
In smo Lek, pionirji farmacevtske industrije
v Sloveniji.

Naša strast so odličnost in vrhunska kakovost zdravil.
Navdušujejo nas biotehnološki postopki za razvoj in
proizvodnjo podobnih bioloških zdravil ter najvišji standardi
farmacevtske proizvodnje.

SANDOZ

Lek farmacevtska družba d. d.
Verovškova ulica 57
1526 Ljubljana, Slovenija
www.lek.si

ESG – med regulacijo in svobodo vrednot

Odpiramo relevanten premislek, do kod je še smiselno in sprejemljivo regulirati trg z vidika ESG in od kod prepustiti posameznikom – fizičnim in pravnim osebam, da ravnajo skladno s svojimi vrednotami. Ker se vrednote marsikje v družbi votlijo ali banalno relativizirajo, v vse pore želi vstopati regulacija. In to do absurdnih meja. Zlasti še, ker se nanjo prilepi strah, »kaj če ne bomo zadostili še zadnji piki.« Kazni so znane in zmeraj visijo v zraku.

Že dolgo ugotavljamo, da se koraki tudi na področju ESG v podjetjih pogosto delajo iz strahu in ne iz prepričanja, da delamo smiselne in koristne stvari. Za kljukice v tabelah regulatorjev. In kjer umanjka smiselnost in pozitivna motivacija, ki je tudi nagrada, se širi izgorelost. Letos naj bi v Sloveniji stroški nadomestil za bolniške odsotnosti dosegli skoraj 690 milijonov evrov, kar predstavlja 8-odstotno povečanje v primerjavi z letom 2024. Duševne motnje, kot sta anksioznost in depresija, so na tretjem mestu najpogostejših razlogov za bolniške odsotnosti. Pogosto pokažemo na krizo odnosov.

Svež primer velike birokratizacije na vsej črti je Evropska uredba o proizvodih brez deforestacije, ki je bila sprejeta maja 2023. Vemo, da je njen cilj preprečiti, da bi proizvodi, povezani z deforestacijo ali degradacijo gozdov po 31. decembru 2020, vstopili na enotni trg EU. Plemeniti cilj, ni kaj. A kaj to pomeni za podjetja, ki v katerikoli vlogi poslujejo s proizvodi, kot so les, soja, kakav, kava, palmovo olje, guma, govedo, in njihovimi derivati? Razen za majhna podjetja, ki imajo polletni zamik, naj bi uredba začela veljati konec letošnjega leta. Kmetje, gozdarji, industrija in trgovina že globoko diha, kako bodo zagotovili kompleksno proceduro zagotavljanja skrbnega pregleda za te surovine ali proizvode. No, v veliko tolažbo je zavezancem, da bo v zadnjem hipu visoko verjetno le prišlo do ponovnega odloga. Razlog? Informacijska nepripravljenost v Bruslju za

tako obsežen »tovor« dokumentacije, ki ga bo treba nalagati v informacijski sistem. Je kdo izračunal, koliko stane na stotine milijonov dokumentov, ki jih bodo zavezanci pripravljali?

Ob takšnih in drugačnih stranpoteh, ki so se v zadnjih letih v imenu ESG kazali tudi v več državah po svetu, ko so podjetja ter drugi pravni in fizični subjekti izgubljali bančni račun v imenu »tveganja ugleda banke« (tudi o tem pišemo v tej številki), so resnični izzivi pogosto spregledani.

Na primer, kaj se zgodi, ko se tekoči odpadek ali celo strupena snov izlije v kanalizacijo, čistilna naprava pa nima mehanizma, s katerim bi lahko takšno odpadno vodo zavrnila. Kot pojasnjuje v intervjuju strokovnjakinja, vse, kar priteče po kanalizaciji, samodejno vstopi v proces čiščenja in lahko ob neustrezni sestavi povzroči zmanjšanje učinkovitosti ali celo zaustavitev procesa. Voda pa je ključni del življenja vseh nas.

Kaj se dogaja z regulacijo na področju energentov ...? Več o tem v reviji.

Iz najstniških let se spomnim, kako mi je moja mami, pravnica, z izkušnjami z delom na sodišču in s korporativnim pravom, razlagala, v kolikšni meri lahko zakonodaja regulira življenje v državi in družbi in kje so njene meje. Če posameznik nima plemenitih vrednot, bo načrtno kopal luknje v zakonodaji. Če pa jih ima, bo njegovo delovanje pogosto v etični drži preseglo vsako črko zakona. Zavzemajmo se torej za notranje vrednote, ki nam dajo tudi smisel. Pa tudi za zdravo kmečko pamet, ki jo pretirana regulacija, tudi na področju ESG, pogosto povozi.

mag. Vanesa Čanji,
glavna urednica

IMPRESUM

ESG (Environmental, Social, Governance)

– Okolje, družba, upravljanje,
specializirana revija za trajnostni razvoj

Izdala in založila: Fit media d.o.o., Celje

Glavna urednica: mag. Vanesa Čanji

Odgovorna urednica: mag. Marjetka
Raušl Lesjak

**Oblikovanje, prelom in
grafična priprava:** Fit media d.o.o.

Tisk: Tiskarna Florjančič

Oglasno trženje: Fit media d.o.o.,
Kidričeva ulica 25, 3000 Celje,
tel.: 03/42 66 700,
e-naslov: info@fitmedia.si

Uredniški odbor: dr. Slavko Ažman
(Porsche Slovenija), doc. dr. Gašper
Gantar (Fakulteta za varstvo okolja),
Robert Čajić (Saubermacher Slovenija
d.o.o.), dr. Darja Piciga, Petra Prebil
Bašin (Združenje papirne in papirno
predelovalne industrije), mag. Irena
Prijović (Združenje nadzornikov
Slovenije), Matjaž Ribaš (Slovenski
regionalno razvojni sklad), dr. Marta
Svoljšak Jerman (Petrol), mag. Emil Šehić
(Zeos), mag. Ana Vučina Vršnak (EVS), dr.
Radmila Wollrab (Helios TBLUS d.o.o.),
Katja Sreš (Ekologi brez meja)

Celje, oktober 2025

Naklada 2.200 izvodov

Revija je brezplačna.

® Zelenaslovenija

Kontakt za informacije:

T: 03/ 42 66 700

E: info@zelenaslovenija.si

W: www.zelenaslovenija.si

Partnerja

pri izdajanju revije ESG:

- Fakulteta za logistiko
- Surovina d.o.o.

Fakulteta za logistiko

surovina

VSEBINA

- 5 Novice članov Zelenega omrežja
- 14 Med ambicijo, realnostjo in ekonomsko vzdržnostjo
- 18 Ste pripravljeni na uredbo EUDR?
- 20 »Povečujemo delež trajnostnih materialov v naših izdelkih«
- 24 Večno nosljivo – koncept od zibelke do zibelke
- 27 Elaborati podnebne prilagodljivosti – ključni dokumenti za javne in druge investitorje
- 28 Food IQ: Slovenska inovacija spreminja prehrano v šolah
- 31 Naj tudi vaš dom napolni dvojna energija – in dvojni prihranek!
- 32 Spremembe v okolju so gonilo razvoja
- 34 V ospredju ljudje, stroka in prihodnji izzivi
- 36 Ko strupeni izpusti ohromijo čistilno napravo
- 38 Brezplačna usposabljanja za MSP: ESG pospešek
- 39 Bela knjiga za kakovostnejšo reciklažo embalaže
- 40 Človekove pravice so temelj odgovornega poslovanja gospodarstva
- 42 »Če odrasli sami ne vozijo pod vplivom, so najboljši vzgojni vzor za mladostnike«
- 44 Energetski prehod je tudi kadrovski projekt
- 47 Srce za svet
- 48 Ustvarjen je prostor povezovanja, znanja in trajnostnega razmišljanja
- 50 Zakaj banke zapirajo račune?
- 52 Rastline niso spominki
- 53 Odporni. Odgovorni. Uspešni.
- 54 »Hitreje prepoznamo talente in natančneje ujemamo profile«
- 56 »Želimo, da imajo podjetja ob sebi zanesljivega partnerja«
- 58 Kdo je kdo na področju ESG?

Novice članov Zelenega omrežja

www.zelenaslovenija.si/
zeleno-omrezje

Kmalu bo položenega 10 km tira med Divačo in Koprom

Uvajanje nizkoogljicnih tehnologij, recikliranje izkopanega materiala, uporaba trajnostnih materialov ter ponovna ozelenitev poseženih površin so ključni elementi, ki uvrščajo projekt Drugi tir Divača–Koper med vodilne primerke zelenega prehoda v gradbeništvu. Na 27-kilometrski trasi drugega tira je trenutno položenega že skoraj 10 kilometrov tira. Potem ko so se na odseku, ki poteka med Črnim Kalom in Koprom, julija zaključila glavna gradbena dela, se zdaj na tem odseku pospešeno izvajajo železniška dela. Na drugem tiru bo marca 2026, kljub naravnim izzivom, s katerimi se soočajo izvajalci del, omogočena prevoznost proge s tirnimi vozili in začetek testiranja, ki so nujna za kasnejšo obratovanje proge. Dva največja izziva, ki jih je bilo treba premagati, sta bila premoščanje velikih kraških jam v predorih in ustavitev plazenja v dolini Glinščice. Pet mostov v predorih bo kmalu zgrajenih, ukrepi za ustavitev plazenja pobočja v dolini Glinščice pa se tudi že izvajajo, a ker so številni, bo njihova izvedba trajala še nekaj časa.

2TDK, d.o.o.
www.drugitir.si

A1 Slovenija med finalisti izbora ESG-prvak

A1 Slovenija se je že tretje leto zapored uvrstil med finaliste izbora za ESG-prvaka Slovenije, ki ga prireja Časnik Finance in svetovalna družba Kearney. Priznanje potrjuje, da smo pri uresničevanju jasno zastavljene ESG strategije, s katero v vse procese vključujemo skrb za okolje, razvoj zaposlenih, transparentno poročanje in vračanje družbi, na pravi poti. Med našimi družbeno odgovornimi pobudami izstopajo Spletne brihte, program izobraževanja o uporabi digitalnih orodij za otroke, starše in učitelje, ter program Aktivno odštekani, s katerim naslavljamo izzive prekomerne rabe tehnologij. Veliko vlagamo tudi v izobraževanje zaposlenih, izvajamo prostovoljske aktivnosti, ozaveščamo o pomenu čebel in drugih opraševalcev, posodabljammo vozni park z okolju prijaznejšimi vozili ter spodbujamo recikliranje naprav. Odgovorno ravnanje je temelj našega delovanja, tovrstna priznanja pa pomembna spodbuda, da s trajnostnimi pobudami nadaljujemo tudi v prihodnje.

A1 Slovenija, d. d.
www.a1.si

Preoblikovanje grelnih jopičev za manj odpadkov

Trajnostnost je vse bolj v ospredju tudi v zdravstveni oskrbi. V skupini ABENA, katere del je slovensko hčerinsko podjetje Abena-Helpi, d. o. o., se nenehno osredotočamo na rešitve in izdelke, s katerimi bi zmanjšali količino odpadkov, ki končajo svojo življenjsko pot s sežigom. Zaradi vse več povpraševanja po izdelkih za zdravstveno nego, ki jih je mogoče reciklirati, je skupina ABENA del danskega pilotnega projekta, v okviru katerega se razvija in testira grelni jopič, izdelan iz enega materiala. Izdelki iz monomateriala namreč po uporabi omogočajo recikliranje in tako manj potreb po primarnih, novih virih. Za primerjavo: tradicionalni grelni jopič je narejen iz več materialov, ki jih ni mogoče predelati v nove izdelke. Več informacij na www.abena-helpi.si.

Abena-Helpi, d. o. o.
www.abena-helpi.si

ECODip: Pametno upravljanje z odpadki

Zaradi posebne zasnove je glavčina prostornine posode skrita pod zemljo, kar omogoča petkrat večjo kapaciteto kot klasični zbiralniki. Stanje prej – potem na pokopališču v Črnomlju.

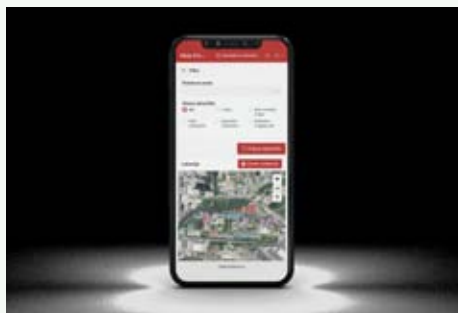
Ste vedeli, da po javno dostopnih podatkih v Sloveniji posameznik letno prižge povprečno 8 sveč? Na letni ravni je to približno 16 milijonov sveč. Še posebej se količina nagrobnih sveč poveča v času pred 1. novembrom, s tem pa naraste tudi količina odpadkov. Posledica so prepolni koši, razmetani odpadki in oteženo delo komunalnih služb. Učinkovita rešitev za ta problem so naše ECDip posode za globinsko zbiranje odpadkov, ki so proizvedene v Sloveniji. Zaradi posebne zasnove, pri kateri je glavčina prostornine posode skrita pod zemljo, omogočajo do petkrat večjo kapaciteto kot klasični zbiralniki. Nad površjem je viden le estetsko oblikovan jašek, pod katerim se skriva prostoren zbiralnik, ki brez težav obvlada velike količine odpadkov, še posebej v času, ko ljudje množično prinašajo nagrobne sveče in aranžmaje. Večja kapaciteta pomeni manj praznjenj, nižje stroške odvoza ter bolj čisto in urejeno okolico pokopališč. Jasne oznache na Aplast ECDip posodah dodatno spodbujajo učinkovitejše ločevanje, zato lahko enostavno poskrbimo za trajnostno ravnanje z odpadki ter posledično boljše reciklažo. Naj bo več prostora za naravo in manj za odpadke.

Aplast d.o.o.
www.aplast.si

Elektronska prijava delovišč

Digitalizacija poslovanja ni več izbira, temveč nujnost za večjo učinkovitost, varnost in preglednost. V Cinkarni Celje smo razvili elektronsko prijavo delovišč, ki nadomešča papirne obrazce in omogoča sodobnejšo organizacijo dela ter sprotno spremljanje aktivnosti. Z uvedbo digitalnega sistema bomo vzpostavili inteligentno okolje, ki

omogoča takojšen dostop do podatkov ter boljše upravljanje nalog. Elektronska prijava delovišč tako ni zgolj zamenjava papirne dokumentacije z digitalno obliko, ampak celostna izboljšava organizacije delovnega procesa. Sistem omogoča digitalni dostop do podatkov, hitro obveščanje izvajalcev prek e-pošte in SMS-ov ter centralizirano shranjevanje za boljšo analitiko in strateško odločanje. Ključna funkcionalnost je interaktivni zemljevid delovišč, ki omogoča takojšen vpogled v stanje in napredek del, kar poenostavi usklajevanje in poveča preglednost. Rešitev prispeva k zmanjšanju administrativnih napak, optimizaciji postopkov ter trajnostnemu poslovanju. Zaposleni in vodstvo tako skupaj gradimo digitalno prihodnost za pametnejše, preglednejše in učinkovitejše delo.

CINKARNA Celje, d.d.
www.cinkarna.si

SAŠA regija kot zgled v projektu PLASTIX

Fakulteta za varstvo okolja in Razvojna agencija SAŠA sta v okviru projekta PLASTIX, ki naslavlja izzive plastike in spodbuja razvoj krožnega gospodarstva, gostili partnerje iz Španije. Predstavnici katalonske agencije za spodbujanje konkurenčnosti podjetij ACCIÓ sta septembra 2025 obiskali SAŠA regijo ter spoznali projekte in raziskave gostiteljev, usmerjene v trajnostni razvoj, varstvo okolja ter spodbujanje pravičnega prehoda. Skupaj s slovenskimi partnerji sta si ogledali tudi podjetja Hisense Gorenje Europe, BSH Hišni

aparati Nazarje in Plastika Skaza, kjer so predstavili inovativne rešitve pri ravnanju s plastiko in pri uvajanju praks krožnega gospodarstva. Obisk so projektni partnerji zaključili s sodelovanjem na konferenci Circular Economy Hotspot Slovenia 2025, ki je Slovenijo umestila v središče globalnih razprav o krožnem gospodarstvu. Dogodek je potrdil, da je SAŠA regija prepoznana kot zgleden primer inovativnih praks, prednosti trajnosti in povezovanja znanja na evropski ravni.

Fakulteta za varstvo okolja
fvo.si

Na poti k 100-odstotni elektrifikaciji voznega parka

V Skupini GEN-I uvajamo številne ukrepe za izboljšanje energetske učinkovitosti in manjšo porabo energije, še posebej iz fosilnih virov, zato intenzivno poteka proces elektrifikacije našega voznega parka. Tako skoraj 90 % voznega parka predstavljajo električna vozila in vozila na hibridni pogon, s čimer se uvrščamo v sam vrh elektrifikacije voznih parkov med podjetji v Sloveniji, naš dolgoročni cilj pa je 100-odstotna elektrifikacija voznega parka. Za polnjenje lastnih vozil smo na parkirna mesta na lokacijah poslovnih prostorov v Ljubljani, Krškem in Novi Gorici postavili tudi svojo polnilno infrastrukturo. Na lastnih lokacijah polnimo vozila z brezogljeno električno energijo, pri tem pa lahko upoštevamo tudi proizvodnjo iz sončne elektrarne na naši poslovni stavbi. Razvili smo sistem za upravljanje polnjenja Smart Charge, ki s pomočjo naprednih algoritmov omogoča zniževanje stroškov polnjenja, zagotavlja polnost celotne flote vozil in preprečuje dodatne stroške naložb v povečanje priključne moči ter nadgradnjo električne napeljave.

GEN-I, d.o.o.
gen-i.si

Leseni izdelki kot primer trajnostne izbire

Les je eden najbolj univerzalnih in trajnostnih materialov, ki je na voljo, saj je že sam po sebi »zelen«, naraven in biološko razgradljiv. Pogostokrat je prepoznan kot material sedanjosti in prihodnosti, saj njegova uporaba pomembno prispeva k zmanjšanju emisij CO₂ in s tem k prehodu v nizkoogljično gospodarstvo. Leseni izdelki, ki so na voljo v panogi promocijskih in poslovnih daril, združujejo naravno lepoto, uporabnost in trajnost. Les daje občutek toplote in pristnosti, hkrati pa podaljšuje življenjsko dobo izdelkov, ki niso le okras, temveč vsakodnevno uporabni predmeti. Med njimi se najde vse, od lesenih pisal, namiznih organizatorjev, različnih stojal in kuhinjskih pripomočkov do novoletnih smrečic in praktičnih etnoloških daril. Z izbiro odgovorno pridobljenega materiala, premišljenim oblikovanjem in po možnosti lokalno izdelavo, se les izkaže kot lep ambasador trajnostnih vrednot. Leseno darilo danes ni več zgolj lep predmet, temveč nosilec zgodbe o tradiciji, inovativnosti in odgovornosti, ki jo podjetja vse bolj povezujejo s svojo blagovno znamko.

Zapisal: Borut Haclar

IN d.o.o.

www.ekoman.si

Pametna betonarna kot zgled krožnega upravljanja

Na nacionalni prireditvi Dnevi slovenskih inovacij 2025 na Bledu smo v podjetju GIC GRADNJE d.o.o. prejeli srebrno priznanje GZS za inovacijo Betonarna Nagonje 2.0 – prebojno rešitev, ki združuje digitalno odličnost, trajnost in krožno gospodarjenje z viri. Pri projektu so sodelovali dr. Rok Cajzek, dr. Tjaša Zupančič Hartner, Alen Tepeš, Pavel Pišek, Domen Šprajc in Marko Gotlin. Inovacija dokazuje, da lahko tudi

tradicionalna panoga, kot je gradbeništvo, s pogumnim razmišljanjem, ustreznimi finančnimi vložki, razvitimi kompetencami in interdisciplinarnim sodelovanjem stopi v ospredje zelene in podatkovno podprte prihodnosti. Projekt združuje trajnostne pristope in omogočitvene tehnologije za pametno upravljanje proizvodnje, kakovosti in virov. Rešitev omogoča celovit nadzor in optimizacijo procesov, do 30 % prihrank pri porabi virov in energentov ter spodbuja krožnost z uporabo povratnih materialov. S tem podpira okoljske cilje – reciklažo in ponovno uporabo (E), krepi znanje zaposlenih z razvojem digitalnih kompetenc in uporabo oddaljenega nadzora (S) ter zagotavlja pregledno, hitro in odgovorno upravljanje s podatki in odločitvami (G). Betonarna Nagonje 2.0 dokazuje, da digitalizacija in trajnost skupaj ustvarjata temelje za pametno, krožno in odporno gradbeništvo prihodnosti. Projekt je bil sofinanciran s sredstvi NOO.

GIC gradnje d.o.o.

www.gic-gradnje.si

Digitalna sledljivost: pogoj za trajnost in skladnost z EU

Embalaza danes prispeva med 5 % in 15 % ogljikovega odtisa izdelka, zato je nujno, da vsi deležniki – od proizvajalcev do potrošnikov – izmenjujejo digitalne informacije o materialih, reciklabilnosti in možnostih vračanja. Standardi GS1, kot so GTIN, omogočajo identifikacijo izdelkov, natančno sortiranje in sledljivost embalaže. Digitalna sledljivost

embalaže z uporabo 2D kod (QR kode z GS1 Digital Link) postaja ključen element okoljsko ozaveščenega pakiranja in izpolnjevanja zahtev evropske zakonodaje. V GS1 Slovenija 6. novembra vabimo na osrednji letni dogodek z naslovom Koda prihodnosti - Trajnost se začne z zanesljivimi podatki. Dogodek bo namenjen prepletanju treh ključnih tem sodobnega poslovanja: trajnosti, digitalizacije in standardiziranih podatkov kot temeljev za skladnost z zakonodajo in dolgoročno učinkovitost podjetij.

GS1 Slovenija

www.gs1si.org

Iz rabljenih oblačil izdelki za zapuščene živali

V HOFERju smo v minulem letu v sodelovanju s Komunalnim podjetjem Vrhnika preoblikovali 1.522 kg odsluženih službenih oblačil v 900 uporabnih izdelkov: 400 anti-stresnih žogic polnjenih s sivko, ter 250 ležišč in 250 pletenih igračk za živali. Izdelke za živali smo podarili osim slovenskim zavetiščem za zapuščene živali, in sicer Zavetišču Mala hiša, Zavetišču Maribor, Zavetišču Horjul, Zavetišču Ljubljana, Zavodu Mačja hiša, Mačjemu dolu, Zavetišču za mačke in Obalnemu zavetišču za zapuščene živali. Predelave oblačil se nismo lotili prvič. Leta 2020 smo iz 6 palet tekstila izdelali 1.200 odejic za 12 slovenskih zavetišč za zapuščene živali, do zdaj pa je nastalo skupno še okoli 1.300 peresnic in 400 copat ter vrečke, s katerimi smo v različnih dobrodelnih akcijah obdarovali starostnike, sodelavce in kupce. Akcija je sicer del projekta »Embalaza na HOFER misiji: Zmanjšaj. Ponovno uporabi. Recikliraj.« in pobude Danes za jutri, s katerim v HOFERju skrbimo za okolje in vračanje skupnosti. Projekt je tako dokaz, da lahko z ustvarjalnostjo in sodelovanjem nastanejo rešitve, ki prinašajo dvojno zmago: manj odpadkov in nekaj dobrega za družbo in živali.

HOFER trgovina d.o.o.

www.hofer.si

INCOM z majhnimi koraki do ogljične nevtralnosti

V podjetju INCOM iz Ajdovščine, največjemu proizvajalcu sladoleada in čokolade v Sloveniji, verjamemo, da trajnost ne pomeni le velikih investicij, ampak tudi premišljene manjše korake. Promocijske letake za svoje LEONE trgovine odslej tiskamo izključno na 100-odstotno recikliran papir, ki ima za 20 % nižji ogljični odtis v primerjavi z običajnim, prej uporabljanim papirjem*. Tako mesečno prispevamo k ohranitvi približno 53 dreves**. V INCOM-u poudarjamo, da tudi majhni, a dosledni ukrepi lahko dolgoročno prinašajo velike spremembe. Zato k odgovorni rabi naravnih virov pozivamo tudi prejemnike letakov: ozaveščajo o reciklabilnosti materiala in spodbujajo, da po uporabi letak odvržejo v zabojnik za odpadni papir ter omogočijo njegovo ponovno uporabo. Z uvedbo recikliranega papirja tako ne le zmanjšujemo svojega okoljskega odtisa, temveč tudi krepimo zavedanje o pomembnosti trajnostnega ravnanja v širši skupnosti. (Izračuni po *DEFRA: <https://www.gov.uk/government/publications/greenhouse-gas-reporting-conversion-factors-2023> in **<https://8billiontrees.com/trees/how-many-pieces-of-paper-in-a-tree/>).

INCOM d.o.o.
www.leone.si

V mestnem potniškem prometu vse več električnih vozil

Mariborski mestni potniški promet, ki ga opravlja podjetje Marprom iz Skupine JHMB, se v sodelovanju z Mestno občino Maribor zadnja leta odločno usmerja v elektrifikacijo. Prvi avtobus na 100-odstotni električni pogon smo v Marpromu pričeli uporabljati pred dobrimi tremi leti, zdaj pa jih imamo v voznem parku skupno že 14. Med njimi so tudi štirje popolnoma novi, ki smo jih

predstavili v času letošnjega Evropskega tedna mobilnosti. Gre za sodobna vozila proizvajalca Iveco, velika 9,5 metra, vsako pa lahko sprejme do 64 potnikov. Z novimi električnimi avtobusi se število popolnoma elektrificiranih (zelenih) mestnih avtobusnih linij povečuje že na pet. Na električni pogon so v Mariboru tudi mini vozila Maister, ki vozijo znotraj območja za pešce. Po novem pa še na območju Univerzitetnega kliničnega centra Maribor in bližnjih avtobusnih postajališč. Električna vozila zmanjšujejo škodljive izpuste prašnih delcev in CO₂ v prometu, hkrati pa vozijo brez hrupa – za čistejši, bolj zdrav in prijazen Maribor. Mariborski potniški promet bo leta 2026 praznoval 100. obletnico delovanja, zaveza do leta 2030 pa je, da bo vsaj polovica voznega parka na električni pogon.

JHMB / Marprom
<https://www.marprom.si/>

Inovacija BPA-free premazov prejela priznanje GZS

V podjetju KANSAI HELIOS Slovenija smo ponosni na prejeto srebrno nacionalno priznanje GZS za inovacijo BPA-free premazov za aluminijaste folije in fleksibilno embalažo, kar prispeva k varnejši uporabi prehranske embalaže. Inovacija, ki je rezultat razvoja umetnih smol, omogoča zanesljivo lepljenje na plastično embalažo in varnost v stiku z živili. Podjetje KANSAI HELIOS Slovenija je med vodilnimi ponudniki umetnih smol za BPA-free premaze, poliestrske smole pa se uporabljajo pri izdelavi premazov za kovinsko embalažo – vse od konzerv, pokrovcov za steklenice in kozarce, pa do embalaže za kozmetične izdelke, spreje, tube in drugo embalažo za živila in nego. Premaz, ki temelji na razviti smoli, je namreč namenjen notranji strani folije in mora zagotavljati tako varnost v stiku z živili kot tudi zanesljivo lepljenje na plastično embalažo. S kombinacijo vrhunskih trajnostnih praks in inovativnih rešitev se uvrščamo med najbolj

zgodne prakse slovenske industrije. Slednje potrjuje tudi zlata medalja EcoVadis, ki smo jo prejeli že drugo leto zapored in nas uvršča med 5 odstotkov najbolj trajnostnih podjetij na svetu.

KANSAI HELIOS Slovenija d.o.o.
www.kansai-helios.si

Prihodnost 5G rešitev v praksi

V podjetju Kontron, d. o. o. smo skupaj s partnerji izvedli Demo Day, dan, namenjen prikazu praktičnih rešitev s področja 5G zasebnih omrežij. Predstavili smo sistem 5G MPN (Mobile Private Networks) ter različne primere uporabe v realnih situacijah. Na petih demo točkah so strokovnjaki v referenčnem centru prikazali več primerov – od proizvodnje in logistike, poslovno-kritičnih komunikacij in uporabe UI, napredne mobilnosti in dronov, do video nadzora in produkcije ter celovitega ekosistema 5G in oblčnih rešitev. Zasebna omrežja 5G prinašajo največ koristi tam, kjer so ključni dobro pokrivanje, mobilnost, zanesljivost, varnost, nizka latenca in široka prilagodljivost – v logističnih centrih, pristaniščih, na letališčih, v industrijskih objektih, rudnikih in bolnišnicah. Skupaj s partnerji Špica, OneDrone, Elevonx, Fakulteta za elektrotehniko UL, Kontron Transportation, Neat Path Networks in Siemens, smo pokazali, da je prihodnost 5G rešitev že tukaj in zdaj.

Kontron, d.o.o.
www.kontron.si

Objavljen je 17. razpis za nagrado HORUS 2025

V Inštitutu za razvoj družbene odgovornosti (IRDO) smo v sodelovanju s podpornimi partnerji objavili 17. razpis za HORUS 2025 - Slovensko nagrado za družbeno odgovornost in trajnostni razvoj. Nagrada Horus je najstarejša tovrstna nagrada v Sloveniji, z doslej več kot 300 prijavljenimi podjetji, organizacijami in posamezniki. Predstavlja trdno tradicijo podeljevanja nagrad in podpore razvoju trajnosti in družbene odgovornosti v slovenskem prostoru. Je usklajena z najnovejšimi ESG usmeritvami, zajema ključna področja ESRS in spodbuja k strateškemu upravljanju trajnosti v organizacijah vseh velikosti in oblik. Organizatorji k sodelovanju vabimo profitne in neprofitne osebe vseh velikosti, med njimi podjetja, zavode, neprofitne in druge organizacije, lokalne skupnosti, osebe javnega prava ter posameznike, ki delujejo družbeno odgovorno in razvijajo trajnostnost. Razpisane kategorije so za fizične osebe priznanje za posameznika, za pravne osebe pa nagrada za strateško celovitost pravne osebe (za strateški pristop podjetij, organizacij k družbeni odgovornosti in trajnostnemu razvoju) in nagrada za projekt (za sodelovanje gospodarstva, šolstva in mladih). Rok za oddajo vlog je 18. november, finalisti bodo znani 28. novembra, zmagovalci pa 16. decembra 2025.

IRDO

www.irdo.si

Družba KOTO med soustvarjalci slovenskega biogospodarstva

V družbi KOTO kot člani Nacionalnega stičišča za biogospodarstvo aktivno prispevamo k preoblikovanju odpadnih in stranskih tokov v dragocene bioproizvode. S podpisom

Memoranduma o soglasju z GZS, Circular Change in Anteja smo se pridružili pobudi »Iz odpada v bogate vire«, ki spodbuja razvoj biorafinerij, optimizacijo pretoka biomase ter mednarodna partnerstva. Stičišče krepí sinergije, usklajene naložbe v infrastrukturo ter izmenjavo znanja z vizijo, da Slovenija postane pionirska država na področju biogospodarstva. Pri svojem delu uresničujemo načela krožnega gospodarstva: stranske produkte in odpadke pretvarjamo v nove vire, proizvajamo zeleno energijo in razvijamo izdelke z dodano vrednostjo. Na ta način soustvarjamo krožno prihodnost in potrjujemo, da so inovativne lokalne rešitve ključ do trajnostnega razvoja.

KOTO d. o. o.

www.koto.si

Lekovi strokovnjaki sooblikovali strategijo okoljske trajnosti

Dr. Bojan Kulčar, Sandoz, predstavnik enote Zdravje, varnost in okolje v Sloveniji

V Leku smo vzpostavili način prepoznavanja, spremljanja in postavljanja osnov za načrtovanje ukrepov za zmanjševanje emisij hlapnih organskih spojin (HOS), ki ga bodo postopoma uveljavile vse Sandozove lokacije. Na druge lokacije po svetu bo iz Leka prenesen tudi pristop k spremljanju masne bilance, ki je ključnega pomena za prepoznavanje farmacevtskih učinkov v okolju. Razvili smo namreč lastno metodo za ugotavljanje teh učinkovin v odpadni vodi in jo podprli z meritvami. Na osnovi izvedenih analiz se Lekovi strokovnjaki povezujejo z drugimi Sandozovimi lokacijami ter

Kemijskim inštitutom in Institutom »Jožef Stefan« in si prizadevamo, da bi Slovenija postala središče analitičnega razvoja za to pomembno področje. K prenovi globalnih Sandozovih izhodišč za merjenje napredka in priložnosti na področju okoljske trajnosti je prispeval tim Lekovih strokovnjakov pod vodstvom dr. Bojana Kulčarja. Izhodiščne vrednosti ključnih okoljskih kazalnikov so predstavljene v novem trajnostnem poročilu družbe Lek d.d. (https://lek-si.cms.sandoz.com/sites/default/files/Media%20Documents/Sandoz_Lek%20Trajnostno%20porocilo_2024_0.pdf), ki prinaša celovit pregled njegovih trajnostnih vidikov poslovanja.

Lek d.d.

www.lek.si

Od skladnosti do uspeha: trajnost z močjo podatkov

Evropa s pobudami, kot so Zeleni dogovor, Akcijski načrt za krožno gospodarstvo in Sustainable Products Initiative, jasno usmerja podjetja k trajnostni prihodnosti. Za uspeh pa niso dovolj samo dobre namere, potrebna so prava orodja in podatkovna podlaga. Naša ekipa združuje strokovno znanje, napredno analitiko in digitalne rešitve, ki podjetjem pomagajo razumeti in obvladovati ključne kazalnike, kot so ogljik, vodni in materialni odtis. Ne glede na to, ali gre za skladnost z zakonodajo (PEF, LCA, ESRS, EcoDesign) ali ambiciozne trajnostne cilje, vas vodimo na poti od podatkov do jasnih odločitev. S povezovanjem vaših obstoječih podatkovnih virov (ERP, PLM) z analitiko in sistemi za poročanje (EcoVadis, CDP) ustvarimo pregledno sliko vplivov in strategij. Z umetno inteligenco proces še dodatno poenostavimo, da lažje odkrijete priložnosti in jih uresničite. Skupaj preoblikujemo izzive v konkurenčno prednost. VerdaLynx je vaš partner za trajnostne premike.

LINKING MAP d.o.o.

linking-map.com

Trajnostnost v Marlesu spodbujamo tudi pri zaposlenih

V Marlesu smo letošnji september obogatili z dvema tematskima tednoma: tednom trajnostne mobilnosti in tednom športa. V tednu trajnostne mobilnosti smo spodbujali zaposlene k trajnostnemu načinu prihoda na delo: peš, s kolesom, javnim prevozom, deljenim prevozom, kar pripomore k zmanjšanju ogljičnega odtisa. V tednu športa smo za zaposlene poleg celoletne športne vadbe organizirali dodatne športne aktivnosti, ki so omogočale sodelovanje vsem generacijam. Pripravili smo vođeno vadbo za moč in zdravo hrbtenico, druženje v naravi s pohodom na Pohorje in badminton turnir. Za vodje posameznih športnih aktivnostih smo motivirali zaposlene, ki se s posameznimi športi tudi rekreativno ukvarjajo. Sproščeno druženja in gibanje združuje ljudi na povsem drugačen način kot vsakodnevne službene obveznosti. Aktivnosti v obeh tednih so pokazale, da trajnost in skrb za zdravje nista ločena pojma, temveč se med seboj odlično dopolnjujeta. V Marlesu bomo zato tudi v prihodnje spodbujali tako trajnostne oblike mobilnosti kot tudi zdrav življenjski slog, saj verjamemo, da zadovoljni in zdravi zaposleni ustvarjajo najboljše rezultate.

Marles hiše Maribor d.o.o.
www.marles.com

Vinska kraljica je tudi promotorka vin iz ekološkega grozdja

Pomurski sejem je objavil natečaj za izbor 29. Vinske kraljice Slovenije, ki bo v letu 2026 poslanica odličnih slovenskih vin, vinogradništva, turizma in kulturne dediščine. Predstavnica vseh vinorodnih slovenskih dežel in Slovenije kot vrhunske vinorodne destinacije bo doma in v tujini pridobivala

nove prijatelje slovenskega vina ter dvigala in širila vinsko kulturo. Skupaj z ocenjevanjem Vino Slovenija Gornja Radgona Bio bo osredotočena tudi na promocijo vin iz ekološko pridelanega grozdja. K sodelovanju na natečaju za izbor Vinske kraljice Slovenije 2026 so vabljeni dekleta s priporočeno starostjo med 18-im in 28-im letom starosti, slovenske državljanke, ki imajo znanje o vinih, o slovenskem vinogradništvu, znanje vsaj enega večjega svetovnega jezika in vožniški izpit. Organizator bo zbiral prijave do vključno 27. oktobra 2025 na elektronskem naslovu: miran.mate@pomurski-sejem.si.

Pomurski sejem d.o.o.
www.pomurski-sejem.si

Nova aplikacija PUP-Saubermacher za ravnanje z odpadki

V podjetju PUP – Saubermacher d.o.o. Velenje smo svoje uporabnike obveščali o odvozu komunalnih odpadkov tudi preko SMS sporočil. V mesecu aprilu 2025 pa smo predstavili sodobno aplikacijo, ki uporabnikom omogoča enostavnejše in preglednejše ter okolju prijaznejše obveščanje glede ravnanja z odpadki. Aplikacija omogoča pregled stanja zabojnikov na domačem naslovu, dostop do urnikov odvozov z možnostjo obveščanja, vpogled v račune in plačila, nastavitve prejemanja e-računov na e-naslov, naročilo odvoza do 2 m³ kosovnih odpadkov in reklamacije. Poleg osnovnih funkcij aplikacija vsebuje brošuro o pravilnem ravnanju z odpadki, informacijo o

letnih akcijah zbiranja nevarnih odpadkov, električne in elektronske opreme in oblačil ter anketo. V aplikaciji so prikazane tudi lokacije zbiralnikov za tekstil in oblačila, odpadno električno in elektronsko opremo ter odpadno jedilno olje. Ob kliku na posameznem zbiralnik se prikaže pot do izbrane lokacije, zbirnega centra ali zbiralnice za zbiranje steklene in papirne ter kartonske embalaže. Klikni, ločuj, digitaliziraj – z nami okolje moderniziraj!

PUP – SAUBERMACHER d.o.o.
www.pup-saubermacher.si

PONI LUR: Vrhunski izdelki in zgodbe, ki navdihujejo

Mini tolkala, narejena iz odpadnih plinskih jeklenk.

Udeleženci programa PONI LUR so se s svojimi inovativnimi in trajnostnimi idejami, ki so jih v okviru usposabljanja uspešno razvili do konkretnih produktov in storitev predstavljali na septembrskem Podjetniškem bazarju v središču Ljubljane. Na prodajno-razstavnem dogodku na Prešernovem trgu se je predstavilo 25 udeležencev programa Podjetno nad izzive v Ljubljanski urbani regiji, ki so obiskovalcem približali svoje inovativne izdelke in podjetniške zgodbe. Med njimi so bile ročno izdelane torbice, ilustrirani otroški izdelki, keramični dodatki, unikatna tolkala, bioaktivna kozmetika, igre in nakit. Predstavljene so bile tudi različne storitve – od pravnega svetovanja do igral-skih delavnic in delavnic za otroke. Dogodek je dokazal, da regija premore izjemno podjetniško ustvarjalnost. Program PONI LUR udeležencem nudi štirimesečno podporo pri razvoju podjetniških idej. Trenutno se usposablja enajst novih udeležencev, odprt pa je tudi že razpis za novo skupino. Več informacij na www.rraur.si.

RRA Ljubljanske urbane regije
www.rralur.si

Kibernetska varnost kot sestavni del ESG strategije

Foto: Tomaž Levstek
Matjaž Beričič in Dalibor Vuković

V digitaliziranem svetu postaja kibernetska varnost ključen element trajnostnih (ESG) strategij, zlasti v okviru družbene odgovornosti (S) in upravljanja (G). Kibernetska varnost je tudi del trajnostne strategije Telekom Slovenije, zlasti v okviru družbenih (S) in upravljaljskih (G) vidikov. Center kibernetske varnosti in odpornosti Telekom Slovenije, ki sodi med najsodobnejše tovrstne centre v regiji, zagotavlja visoko raven zaščite informacij, neprekinjenega poslovanja in zasebnosti. Deluje skladno z mednarodnimi standardi (ISO 22301, 27001, 27018) in skrbi za varnost več kot milijona uporabnikov. Kibernetska varnost neposredno vpliva na družbeno odgovornost (S). Tehnologija namreč ni sama sebi namen, temveč služi zaščiti uporabnikov, njihovih podatkov in digitalne identitete. Zato je vzdrževanje zaupanja v digitalni dobi ključna socialna komponenta ESG. Da takšna strategija temelji na vrhunskem znanju, dokazujejo tudi prejete nagrade, naziv Varnostni inženir leta je prejel Dalibor Vuković, nagrado za življenjsko delo na področju informacijske varnosti je prejel Matjaž Beričič, oba iz Telekom Slovenije. Z razvojem tehnologij, kot je umetna inteligenca, postajata odgovorno ravnanje z inovacijami in varnost uporabnikov ključna elementa celovite trajnostne strategije.

Telekom Slovenije, d.d.
www.telekom.si

Sistem upravljanja z energijo SUE

V avgustu 2025 smo v družbi SAVENA, Inštitutu za spodbujanje energetske prihrankov, d.o.o. postali lastniki blagovne znamke SUE in prevzeli kodo

informacijskega sistema upravljanja z energijo SUE. Razvijamo okolje, ki bo tudi naprednim družbam omogočilo nadaljnjo optimizacijo rabe energije. Podobno kot informacijska podpora ciljnemu spremljanju rabe energije bo tudi informacijska podpora sistemom upravljanja z energijo postala nova dobra praksa spodbujanja energetske učinkovitosti. Informacijski sistem SUE omogoča lažje in bolj sistematično uvajanje elementov sodobnih sistemov upravljanja z energijo, kot so vrednotenje ciljev, vrednotenje akcijskih planov in vrednotenje pomembne rabe energije. Sistemski pristop k obvladovanju aktivnosti sistema upravljanja z energijo lahko predvsem pri srednje velikih in velikih porabnikih energije opazno vpliva na nižanje stroškov, povezanih z rabo energije. Sistem SUE omogoča tudi obvladovanje emisij toplogrednih plinov.

SAVENA, d.o.o.
www.savena.si

Jeklo s preverljivim trajnostim poreklom - Green²

Z jekli, združenimi pod novo blagovno znamko Green², v Skupini SIJ odgovarjamo na potrebe kupcev, ki vse pogosteje iščejo jekla z majhnim ogljičnim odtisom in preverljivim trajnostnim poreklom. Ključni stebri blagovne znamke Green² temeljijo na preverljivih opredelitvah zelenega jekla

Skupine SIJ: izdelano iz recikliranega jeklenega odpadka v elektroobločni peči po načelih krožnega gospodarstva; z uporabo obnovljivih virov električne energije (OVE), za kar bodo kupci prejeli tudi certifikat, in glede na različne vrste jekel prinaša še dodatno zmanjšanje emisij CO₂ od 20 do 35 odstotkov glede na jekla proizvedena brez uporabe OVE; v celoti proizvedeno na eni lokaciji, od taljenja in valjanja oziroma kovanja do končne obdelave, kar preprečuje nepotrebne emisije zaradi proizvodnje in transporta polizdelkov med državami ali celinami. Kupce bomo podprli tudi z okoljskimi deklaracijami proizvodov (EPD), standardiziranimi in neodvisno preverjenimi dokumenti z informacijami o okoljskem vplivu proizvoda v celotnem življenjskem ciklu.

SIJ d.d.
www.sij.si

SRRS stopa na pot trajnosti

V Slovenskem regionalno razvojnem skladu (SRRS) smo v letu 2024 začeli s pripravo svojega prvega trajnostnega poročila, ki bo objavljeno leta 2026 za poslovno leto 2025. V sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki potekajo tudi usposabljanja zaposlenih na področju trajnosti. V okviru projekta je bila izvedena ocena dvojne pomembnosti ter izračunan ogljični odtis za leto 2023 po GHG protokolu. S tem utrjujemo vlogo odgovorne javne finančne institucije in postavljamo zgled drugim. Kot eden prvih v javnem sektorju na področju trajnostnega poročanja krepimo strateško načrtovanje, notranjo odgovornost in spodbujamo dobre prakse. V SRRS dokazujemo, da tudi manjše institucije lahko pomembno prispevajo k prehodu v trajnostno prihodnost.

Slovenski regionalni razvojni sklad
www.srrs.si

Linija za silikoniziranje folij

Ponosni smo, da smo proizvodni program obogatili z najsodobnejšo tehnologijo – linijo za silikoniziranje folij proizvajalca Kroenert. Nova naprava z delovno širino do 1.850 mm in hitrostjo 600 m/min nas uvršča med tehnološko najbolj opremljene proizvajalce, vrednost investicije pa znaša približno 4 milijone evrov. Silikoniziranje je postopek, pri katerem na substrate, kot so PE, PP, PET in papir, nanašamo silikonsko mešanico, s čimer površinam dodamo funkcionalne lastnosti za uporabo v zahtevnih aplikacijah. Tehnologija omogoča razvoj materialov za industrijo kot površine proti sprijemanju ali vmesne sloje pri laminiranju, pri samolepilnih materialih kot zaščitne sloje etiket, nalepk in trakov ter pri pakiranju za enostavno ločevanje materialov. Nova linija pomeni širitev asortimana, večjo procesno zanesljivost, ponovljivost kakovosti in fleksibilnost pri razvoju rešitev po meri, obenem pa krepi naš položaj na globalnem trgu. Prepričani smo, da bo ta strateška pridobitev pomembno prispevala k nadaljnjemu razvoju našega podjetja, hkrati pa ustvarila dodano vrednost za naše poslovne partnerje, ki iščejo inovativne, zanesljive in okoljsko premišljene rešitve.

TERMOPLASTI-PLAMA d.o.o., Podgrad
www.ter-plama.si

Skupaj do uspeha pri pridobivanju evropskih sredstev

Tiko Pro je mednarodno priznana svetovno podjetje. Kot ekipa specializiranih strokovnjakov že 15 let stojimo ob strani podjetjem in organizacijam pri pridobivanju nepovratnih in povratnih finančnih sredstev iz slovenskih in hrvaških razpisov ter evropskih programov. Leto 2026 bo prineslo številne zanimive priložnosti, še posebej na področju digitalnih tehnologij. Evropska

komisija bo do konca leta 2025 objavila novo serijo razpisov v okviru programa Digitalna Evropa (DIGITAL), ki bodo zajemali širok spekter prioritet – od umetne inteligence in podatkovnih prostorov do digitalnih veščin in kibernetske varnosti. Med najzanimivejšimi priložnostmi izpostavljam: 20 milijonov EUR za platforme virtualnih svetov, 10 milijonov EUR za podatkovne prostore v proizvodnji ter 15 milijonov EUR za inovativne rešitve kibernetske varnosti za MSP. Roki za oddajo prijav bodo predvidoma v prvem četrtnem letu 2026. Imate zanimivo idejo? Skupaj s Tiko Pro jo lahko spremenite v uspešen projekt, financiran z EU sredstvi.

Tiko Pro d.o.o.
www.tiko-pro.si

Lek prispeva k široki dostopnosti kakovostnih zdravil

Odličje Zlati Q Pomurskega društva za kakovost je v imenu Leka prevzel dr. Simon Rečnik, direktor Trdnih izdelkov in Antiinfektivov ter član vodstvenega tima Sandoza Slovenija. Foto: Lek d.d.

Prejemniki letošnjega odličja Zlati Q Pomurskega društva za kakovost z izboljšavami zmanjšujejo proizvodne stroške in pri tem nadgrajujejo učinkovito rabo energije in naravnih virov. V Leku v Lendavi dosegamo visoko kakovost in globalno konkurenčnost pri proizvodnji farmacevtske učinkovine kalijev klavulanat že dobra tri desetletja, s čimer omogočamo dostopnejše zdravljenje za bolnike in zdravstvene sisteme. Od začetka proizvodnje te ključne sestavine Sandozovega širokospektralnega generičnega antibiotika

v letu 1992 smo produktivnost proizvodnega procesa podvojili. Obenem ves čas dosegamo odličen izplen na najzahtevnejših presojah kakovosti, kot je nadzorni pregled ameriške FDA. Čeprav je širitev proizvodnje zahtevala dvig skupne porabe energije za 4,4-krat, smo z vpeljavo novih metod in tehnik za 17,6-krat znižali specifično porabo energije na enoto. Spodbujanje energetske učinkovitosti bomo nadaljevali tudi v prihodnje. Za postavitev novega procesa pakiranja v vsebnike, ki prav tako upošteva trajnostne vidike, pa so bili Trdni izdelki Lendava nagrajeni z zlatim priznanjem za inovacije Pomurske gospodarske zbornice.

Lek d.d.
www.lek.si

Pripravljeni na CSRD?

Na Visoki šoli za računovodstvo in finance smo skupaj s študentko izvedli primerjalno analizo slovenskih podjetij, ki že poročajo o trajnostnosti, in tistih, ki se na to še pripravljajo skladno z novo zakonodajo (CSRD, ESRS, ZGD-1M). Rezultati kažejo, da podjetja prepoznavajo številne koristi trajnostnega poročanja – od izboljšanja skladnosti z zakonodajo in večje preglednosti poslovanja do krepitev ugleda podjetja ter zaupanja deležnikov. Hkrati pa se spopadajo z resnimi ovirami: nepregledno zakonodajo, pomanjkanjem podatkov in kadrov ter zahtevnostjo priprave poročil. Raziskava potrjuje, da bo uspešnost implementacije odvisna od jasnih in izvedljivih pravil ter od tega, ali bodo podjetja trajnostno poročanje razumela kot strateško priložnost in dolgoročno konkurenčno prednost, ne zgolj kot zakonsko obveznost. Več o raziskavi in njenih rezultatih lahko preberete v reviji Poslovodno računovodstvo.

Zapisala: mag. Darinka Kamenšek

Visoka šola za računovodstvo in finance, Ljubljana
www.vsr.si

Dvojna zmaga za tri srca

Nagradi za Radensko sta prevzela Boštjan Gerlec in Evelina Kotnik Perko

Na podelitvi priznanj v organizaciji medijske hiše Vestnik in Pomurske gospodarske zbornice za najboljša pomurska podjetja leta 2024, smo v podjetju Radenska d.o.o. dobili priznanja v dveh kategorijah – po izboru strokovne komisije za najboljšo veliko podjetje ter za najboljšega zaposlovalca v regiji. Namen izbora najboljših pomurskih podjetij, je povečati prepoznavnost gospodarstva iz pomurske regije. Vztrajnost, odločnost in stabilno poslovanje, ki tudi v času negativnih makroekonomskih trendov cilja na ustvarjanje dodane vrednosti – za širok krog deležnikov, nam je prineslo zmago v kategoriji velikih pomurskih podjetij. Posebno nagrado Naj zaposlovalec leta 2024 pa smo si prislužili tudi s predanim in odgovornim odnosom do več kot 250 zaposlenih. »To ni nagrada, ki jo podjetje 'osvoji'. To je nagrada, ki jo podjetje zasluži – vsak dan, z odnosom do ljudi. Vsak uspeh, ki ga praznujemo, vsaka številka, s katero se pohvalimo, ima obraz. In ima zgodbo – zgodbo sodelavca ali sodelavke, ki je dala idejo, prevzela odgovornost, mentorirala mladega kolega, ostala dlje v proizvodnji ali popravila stroj pred jutranjo izmeno. Prav zato vlagamo v varno, vključujoče, razvojno in prijazno delovno okolje,« je povedala Evelina Kotnik Perko, vodja kadrovske službe v Radenski.

RADENSKA d.o.o.

<http://www.radenska.si>

Regulacija meteorne vode z zadrževalniki Zagožen

V podjetju Zagožen verjamemo, da je trajnost več kot le usmeritev – je zaveza prihodnosti. Voda je vir življenja, a je zaradi podnebnih sprememb in onesnaženja vse bolj ogrožena. Naša naloga je, da razvijamo in ponujamo rešitve, ki ljudi povezujejo z naravo, hkrati pa varujejo okolje in omogočajo odgovorno upravljanje z vodnimi viri. Vse pogostejše obilne padavine zahtevajo premišljene rešitve. Zadrževalniki vode Zagožen uravnavajo odtekanje meteorne vode, zmanjšujejo nevarnost poplav ter omogočajo, da se voda v okolje vrača postopno in nadzorovano. Na ta način prispevamo k večji varnosti skupnosti in odpornosti mest na podnebne spremembe. S svojimi rešitvami – čistilnimi napravami, črpališči, zbiralniki in zadrževalniki vode ter preostalim vodovodnim in kanalizacijskim materialom – želimo pripomoči k odgovornemu ravnanju z vodo danes, da bo ostala dostopna in kakovostna tudi jutri. Izdelke smo predstavili tudi na letošnjem sejmu MOS, kjer so naše rešitve vzbudile veliko zanimanja. S strani organizatorja smo prejeli tudi nagrado za razstavni prostor, ki je s svojo estetiko in inovativnostjo ustvaril posebno doživetje in obiskovalce navdušil s trajnostnim pristopom.

ZAGOŽEN d.o.o.

www.zagozen.si

Evropski projekti

CAROUSEL – ustvarjanje tržnice za izdelke iz upcyclinga

Primer upcyclinga: stara majica postane nakupovalna torba (brez šivanja)

V ZRS Bistra Ptuj kot slovenski partner sodelujemo v evropskem projektu CAROUSEL – ustvarjanje tržnice za izdelke iz odsluženih materialov, ki dobijo novi namen uporabe (Interreg IPA ADRIAN). Projekt povezuje partnerje iz šestih držav Jadransko-jonske regije z namenom oblikovanja mednarodnega trga za izdelke iz upcyclinga oziroma preobrazbe – ustvarjalna ponovna uporaba odpadne materiale preobrazi v nove izdelke z višjo vrednostjo. Projekt razvija nove trajnostne poslovne modele, spodbuja ponovno uporabo virov in krepi prehod v krožno gospodarstvo. V Sloveniji projekt odpira priložnosti za podjetja, ustvarjalce, oblikovalce in lokalne skupnosti, ki želijo zmanjšati količino odpadkov, povečati rabo sekundarnih surovin in hkrati razvijati nove tržne modele. CAROUSEL povezuje okoljsko odgovornost s kreativnostjo in podjetnostjo ter dokazuje, da je trajnost lahko gonilo inovacij, razvoja in novih poslovnih priložnosti.

Interreg

Co-funded by
the European Union

IPA ADRIAN

CAROUSEL

ZRS Bistra Ptuj

www.bistra.si

NOVI ENERGENTI V SLOVENIJI

Med ambicijo, realnostjo in **ekonomsko vzdržnostjo**

Prehod v nizkoogljično gospodarstvo v Sloveniji ne bo temeljil le na elektrifikaciji, temveč tudi na biometanu, vodiku in sintetičnih plinih. Ti energenti zapolnjujejo vrzeli tam, kjer elektrika (še) ni stroškovno ali tehnično optimalna: v visoko-temperaturnih industrijskih procesih, v težkem prometu ter pri sezonskem shranjevanju energije in sektorskem povezovanju elektroenergetike in plinskega sistema. Slovenija je v pospešenih pripravah, a tempo komercialnega preboja bo določila ekonomika, standardi in podporni mehanizmi.

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

Na ravni prenosnih sistemov elektroenergetike in plina poteka pospešena prilagoditev za integracijo novih energentov. »Slovenija je v fazi pospešenih priprav na integracijo novih energentov. Tako ELES kot Plinovodi aktivno vodita projekte, ki so usmerjeni v prilagoditev elektroenergetskega in plinskega sistema za sprejem obnovljivih in nizkoogljičnih plinov ter vodika,« poudarjajo na Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo RS (MOPE). Obe podjetji sodelujeta v konzorciju za Akcijski načrt uresničevanja ciljev NEPN za vodik do 2030, potekajo tehnične študije mešanja plinov, določanje standardov kakovosti in tlakov, ter pilotni projekti v okviru severnojadranske vodikove doline. »Na elektroenergetski strani se krepi fleksibilnost omrežja, digitalizacija in razvoj hranilnikov energije, saj bo to ključno za uspešno integracijo sektorjev in uporabo power-to-gas tehnologij,« še dodajajo na MOPE.

Biometan vodi

Po mnenju MOPE bo do leta 2030 imel največjo vlogo biometan, ker je tehnološko in stroškovno najbolj zrel za dodajanje v obstoječ plinski sistem ter za uporabo v industriji in prometu. »Pomembno mesto ima tudi obnovljivi vodik, ki ga pričakujemo predvsem v industrijskih procesih in pilotnih projektih v prometu. Sintetični plini, kot so e-metan ali e-metanol, bodo do leta 2030 verjetno omejeni predvsem na demonstracijske projekte in nišne aplikacije, kjer je na voljo cenovno ugodna obnovljiva elektrika in vir CO₂,« napovedujejo na MOPE. V NEPN je določen cilj, da bo do leta 2030 v plinski mešanici vsaj 10 odstotkov obnovljivih in nizkoogljičnih plinov, od tega najmanj polovica iz domače proizvodnje, pri čemer na MOPE pričakujejo največ biometana in vodika.

Optimistični so tudi v družbi Plinovodi, kjer menijo, da so vse omenjene tehnologije za uporabo biometana, vodika in sintetičnega plina, realno aplikativne do leta 2030. »Kogre za biometan in sintetične pline, ki so po svojih lastnostih zelo podobne zemeljskemu plinu, pri tehnologijah njihove uporabe ne pričakujemo večjih težav. Obe vrsti plinov enakovredno zamenjujeta zemeljski plin.« Slovenske razmere so po njihovem mnenju v začetni fazi uvajanja teh plinov posebne v tem, da zaenkrat ni vzpostavljene njihove večje proizvodnje, ki bi bila vidnejša v sistemih oskrbe s plinom iz omrežja. »Pričakujemo, da se bo interes za tovrstno proizvodnjo in s tem kapacitete proizvodnje teh plinov povečale z uveljavitvijo ustreznih podpornih shem.«

Glede vodika Plinovodi izpostavljajo, da je ta v prvi fazi namenjen predvsem industrijskim uporabnikom in večjim energetske porabnikom: »Danes njihova trošila že lahko delujejo z vodikom, ki je primešam zemeljskemu plinu. Za prehod na 100 % vodik bodo potrebne rekonstrukcije, tehnološke prilagoditve ali zamenjave, ker se vodik po svojih lastnostih zgorevanja razlikuje od sedaj širše uporabljenega zemeljskega plina. Še posebej, ko bo šlo za uporabo 100 % vodika, ki je hkrati najboljša in dolgoročna rešitev za razogljčenje težje prilagodljive industrije in energetike.«

Srečko Trunkelj, namestnik direktorja Energetike Ljubljana tudi prepozna najbolj realno aplikativnost biometana in vodika, pa tudi sintetičnih goriv. A opozarja na bistvo: »Za vse velja načelo ekonomske sprejemljivosti pri uporabnikih. Izkušnje kažejo na veliko zagretost uporabnikov za obnovljiva goriva, dokler tega ni potrebno plačati. Ko se kupuje, je edino merilo cena, ne glede na posledice zgorevanja.«

Srečko Trunkelj, namestnik direktorja Energetike Ljubljana.

Nekonkurenčnost hromi

Vsi sogovorniki se strinjajo, da je največja ovira cena, ker je v primeru vseh treh plinov proizvodnja dražja od zemeljskega plina.

»Trenutno stanje ni ravno vzpodbudno, ker se na načelni ravni podpira uvajanje obnovljivih goriv, v praksi pa se vse konča pri ekonomiki. In tukaj ne bo resnega preboja, dokler ne bodo obnovljiva goriva cenovno primerljiva z ostalimi razpoložljivimi gorivi, če govorimo o plinih. Podpornih mehanizmov, ki bi bili ključni za razvoj trga ni in se tudi pripravlja s hitrostjo, ki je obratno sorazmerna z okoljskimi cilji,« je jasen Trunkelj, ki dodaja, da bi bilo obratno stanje uresničljivo zgolj s pravilno obratovalno podporo proizvajalcem ali podporo uporabnikom obnovljivih goriv. »Brez tega je to utopija, ker bodo fosilna goriva, razen če se jih bo obremenilo z emisijskimi kuponi, še dolgo najcenejši vir.«

Tudi v Plinovodih rešitev prepoznavajo v obliki podpornih shem in podpore pri uvajanju novih tehnologij, kot se to že izvaja v sosednjih državah članicah EU: »Do takrat pa ne moremo pričakovati, da se bodo večji končni uporabniki in sistemi odločali za dolgoročne naložbe v nove tehnologije v večjem obsegu.«

Na MOPE še opozarjajo na pomanjkanje jasnih tržnih pravil, predvsem na področju certifikatov in jamstev o izvoru, ter potrebo po novih znanjih in krepitvi dobavnih verig za gradnjo in obratovanje teh sistemov. »Za biometan je infrastruktura prenosa in skladiščenja pripravljena, medtem ko bodo v primeru večje uporabe in prenosa vodika potrebne prilagoditve in izgradnja infrastrukture za prenos vodika, kar pa se tudi intenzivno pripravlja za tak primer. Pomemben izziv predstavljajo tudi postopki umeščanja v prostor, varnostni standardi in določanje kakovostnih zahtev.«

Priložnosti so

Največje priložnosti so v sektorjih, kjer elektrifikacija ni enostavna ali stroškovno učinkovita. Gre predvsem za industrije, kot so steklarstvo, metalurgija, jeklarstvo, papirništvo in kemija, kjer so potrebne visoke temperature, navaja MOPE. »Pomembno vlogo imata tudi promet in logistika, zlasti v težkem tovornem prometu, pri avtobusih na daljših relacijah ter na neelektrificiranih železniških odsekih. Biometan se v teh primerih lahko uporablja kot bio-CNG oziroma bio-LNG, medtem ko vodik prinaša priložnosti za vozila na gorivne celice. Ob tem velja poudariti, da bo dodatno

povpraševanje po vodiku ustvarila direktiva RED III, ki postavlja obvezujoče cilje za rabo obnovljivih goriv nebiološkega izvora v industriji in prometu do leta 2030.«

»Energetika in industrija, predvsem težko razogljljiva industrija, sta ključna sektorja, ki se že pripravljata in bosta najbolj dejavna pri uvajanju in prehodu na vodik. Pri uporabi biometana se pričakuje, da bo prehod postopen. Najverjetneje se bo prva poraba izvajala za široko potrošnjo in s povečevanjem proizvedenih ali uvoženih količin bo biometan v vse večjem deležu nadomeščal sedanji zemeljski plin. Kot že omenjeno, se za uporabo biometana ne predvidevajo obširnejše prilagoditve trošil in tehnologij in bo takšen prehod iz zemeljskega plina na biometan za uporabnike in tehnologije dokaj prijazen,« menijo v družbi Plinovodi.

Priložnosti na področjih industrije, transporta in ogrevanja prepoznavajo tudi Srečko Trunkelj, in sicer predvsem zaradi dokazovanja ogljičnega odtisa produktov, zmanjševanja obremenjevanja okolja iz prometa in pri nadomeščanju tradicionalnih energentov za proizvodnjo toplote z obnovljivimi energenti. »Ogljični odtis proizvoda je že danes pomembna karakteristika pri intelektualno razvitih kupcih in v prihodnosti

bo ta kazalnik še bolj pomemben, ne samo na nivoju vrednosti ampak tudi sprejemljivosti na trgu.«

Kako močna bo domača proizvodnja?

Uvajanje obnovljivih in nizkoogljičnih plinov predstavlja več izzivov in priložnosti za slovenska podjetja, pravijo v Plinovodih. »Pričakovati je, da se bo del teh plinov proizvajal tudi v Sloveniji. Na ta način zmanjšujemo uvozno odvisnost in hkrati povečujemo domačo proizvodnjo. Proizvodnja in poraba ter hranjenje viškov iz EES v obliki molekul vodika nam bo omogočala tudi uravnotežene delovanje EES. Večji uporabniki plinskega sistema bodo postopno postajali aktivni odjemalci in proizvajalci vodika z možnostjo izbire energentov in s tem optimizacijo svojih proizvodnih potreb. In nenazadnje je slovensko plinovodno in prihodnje vodikovodno omrežje ob največjih vodikovih koridorjih za oskrbo Evrope s cenovno ugodnim vodikom, kar bi moralo rezultirati v konkurenčnih pogojih oskrbe slovenskih uporabnikov iz teh sistemov.«

- *Plinovodi: »Pričakujemo, da se bo interes za tovrstno proizvodnjo in s tem kapacitete proizvodnje teh plinov povečale z uveljavitvijo ustreznih podpornih shem.«*

Pozitivno naravnani so tudi na MOPE, kjer napovedujejo, da bodo podjetja z uvajanjem obnovljivih in nizkoogljičnih plinov zmanjšala izpostavljenost stroškom, povezanih z emisijskimi kuponi. »Z uvedbo sistema ETS-2 se bo namreč širil obseg dejavnosti, kjer bo uporaba fosilnih goriv obdavčena, zato bo raba obnovljivih virov omogočala nižje stroške in stabilnejše poslovanje. Hkrati se slovenska industrija s tem bolje pozicionira na trgih, kjer kupci zahtevajo izdelke z nižjim ogljičnim odtisom, kar bo pomembno tudi v luči uveljavljanja mehanizma CBAM na ravni EU. Priložnosti se odpirajo tudi pri dostopu do evropskih in nacionalnih finančnih sredstev, saj bodo pionirski projekti v ospredju programov, kot so kohezijska sredstva, Inovacijski sklad in IPCEI.«

Namestnik direktorja Energetike opozarja še, da mora biti pri uvajanju obnovljivih energentov že na začetku narejen konzorcij uporabnikov in proizvajalcev in med njimi podpisane obvezujoče zaveze.

Kaj pa realnost?

Sposobnost sledenja ciljem EU glede deleža obnovljivih energentov je odvisna od razumevanja posledic uporabe fosilnih goriv, ne zgolj od vprašanja cene, opozarja Srečko Trunkelj: »Omejitve izvirajo predvsem iz sistema informacij, ki se pogosto oblikujejo na podlagi občutkov in ne strokovnih izračunov. V Sloveniji je problematično praktično vse: uporaba fosilnih goriv, gradnja sežigalnic, hidroelektrarn, vetrnic, fotovoltaike – ker se prepričanja oblikujejo čustveno. Ljudje so izgubili zaupanje v politiko, zato vlada splošno nezaupanje. Investitorji so pripravljeni vlagati le ob stabilni zakonodaji in poslovnem okolju, česar pa politika (tako lokalna kot evropska) ne uspe zagotoviti.«

Računati zgolj na ozaveščenost prebivalstva je po njegovem mnenju utopično. »Kljub zavedanju, da je potrebno za okolje, v katerem živimo, bistveno bolj odgovorno skrbeti, tako za zrak, ki ga dihamo, kot za vodo, ki jo pijemo ali naravo, ki nas obkroža ..., vse prepogosto ostaja zgolj pri temu. Dejansko ukrepanje pomeni tudi korenito spreminjanje navad, obenem pa tudi višje stroške in zmanjšanje udobja. Kolektivno se morda potreb po korenitih spremembah zavedamo, na individualni ravni pa bistveno manj, še posebej, če nam ti ukrepi napovedujejo zmanjšanje standarda udobja.«

Prihodnost evropskega energetskega trga v luči diverzifikacije energentov in samooskrbe po mnenju Trunklja ni gotova: »Glede na

to, da je evropski energetski trg (tudi) žrtev parcialnih interesov dnevne (geo)politike in da ni sposoben slediti dolgoročnim zavezam, nimamo ravno razloga za pretiran optimizem. Seveda je vsaka diverzifikacija energentov dobra podlaga za zanesljivo in cenovno stabilno oskrbo, kar pa žal ni zagotovljeno.« Evropa, glede na visoko porabo energije na prebivalca, brez korenite spremembe navad,

- *MOPE: »Slovenija je v fazi pospešenih priprav na integracijo novih energentov.«*

ne more biti samooskrbna, še pravi Srečko Trunkelj, mora pa izrabiti vse potenciale, ki jih ima. »Ni dopustna logika 'not in my backyard', s katero si na račun proizvodnje in transporta energije iz območij izven Evrope, zagotavlja visok nivo oskrbe z energenti. Za dvig samooskrbe bo potreben širši družbeni konsenz med zagovorniki obstoječega stanja in potreb po posegih v prostor za umeščanje novih energetskih virov. In konsenz bo možen, ko se bomo vsi zavedali, kako pomembna je energija in da je še tako drag, dober in bleščeč avto brez energije samo neuporaben kup železa in plastike. Ker je pač dostop do energije danes samoumeven.«

Kakšna bo zmagovalna kombinacija čez 20 let

Osnovni energent bo po besedah Srečka Trunklja v vsakem primeru električna energija v kombinaciji z baterijami in vodikom v

kombinaciji z gorivnimi celicami: »Elektrika je najbolj univerzalni nosilec energije, najbolj regulabilna, najbolj enostavna za uporabo, relativno enostavna za proizvodnjo. Ima pa težavo v shranjevanju. Ko bo ta težava odpravljena, bo zanesljivo zmagovalka ali pa v vsaki zmagovalni kombinaciji. Danes se kot sprejemljiv energent omenja tudi zemeljski plin, ki ima samo to težavo, da je fosilnega izvora in če se bodo proizvodi rangirali po ogljičnem odtisu, potem se zemeljskemu plinu ne piše najbolje, še posebej v Evropi, ker je zaradi virov, agregatnega stanja pri transportu in transporta samega še dodatno obremenjen z ogljičnim odtisom. Napoved je v vsakem primeru težka, ker zmagovalna kombinacija ne bo določena na tehničnih ali okoljskih izhodiščih, ampak na ekonomsko političnih dogovorih.«

● **Srečko Trunkelj:** »Izkušnje kažejo na veliko zagretost uporabnikov za obnovljiva goriva, dokler tega ni potrebno plačati.«

Kaj kaže praksa v slovenskih podjetjih?

Energetika Ljubljana je družba, ki proizvaja električno energijo in toploto ter distribuira zemeljski plin, pri čemer dosledno sledi načelom trajnostnega ravnanja z okoljem. Premog smo že v veliki večini nadomestili z zemeljskim plinom, trenutno pa izvajamo investicijo v povečanje rabe lesne biomase (90 MW biomasni kotel kot pasovni vir za proizvodnjo elektrike in toplote), s čimer bomo rabo premoga še dodatno zmanjšali. Osrednjeslovenski regiji smo omogočili uporabo stisnjene zemeljskega plina (CNG) v prometu, s čimer smo nadomestili tekoča goriva.

V zaključni fazi gradnje je polnilnica vodik, namenjena vozilom z gorivnimi celicami. Začetek obratovanja je predviden v drugi polovici novembra, zagotovljen pa je odjem s strani LPP, ki bo letos vključil osem vodikovih avtobusov. Polnilnica bo javna in bo omogočala tudi polnjenje osebnih vozil. V pripravi je proizvodna enota za vodik z elektrolizo na lokaciji Plinarne Koseze, ki bo skupaj s 4 MW baterijo in 2 MW sončno elektrarno zagotovila krog samooskrbe z obnovljivim virom energije ter omogočala

oskrbo do 20 vodikovih avtobusov dnevno.

Sočasno pripravljamo gradnjo naprave za vtiskovanje biometana v distribucijsko omrežje, kar bo uporabnikom od leta 2026 omogočalo nakup obnovljivega plina. Načrtujemo tudi 5 MW sončno elektrarno na deponiji Barje, skupaj s 5 MW elektrolizerjem in vodikovodom, ki bo povezal lokaciji Koseze in Barje. Elektrolizer bo obratoval v pasu ter dopolnjeval proizvodnjo z energijo iz predvidene seizmalnice odpadkov.

V načrtih je še 20 MW toplotna črpalka na lokaciji TE-TOL, ki bo toploto črpala iz Ljubljane, ter baterijski hranilnik elektrike za povečanje fleksibilnosti proizvodnje. Vse navedene projekte izvajamo z jasnimi cilji: dolgoročna zanesljivost oskrbe, zmanjševanje ogljičnega odtisa ter trajnostni razvoj Ljubljane in širše regije.

Alpacem Cement

V cementni industriji, ki velja za izrazito energetske intenzivno panogo in zahteva visoke temperature v proizvodnem procesu, je uporaba alternativnih energentov, ki imajo manjši vpliv na okolje, odvisna od tehničnih zmožnosti ter razpoložljivosti in zanesljivosti virov.

Biometan bi z vidika zmanjševanja emisij CO₂ in podpore krožnemu gospodarstvu lahko predstavljal relevantno obnovljivo alternativo v cementni industriji. Zaradi infrastrukturnih omejitev, nezadostne in nezanesljive dobave v ustreznih količinah in kakovosti ter zaradi nekonkurenčne cene na enoto energije, uporaba biometana v evropskih cementarnah za zdaj ni uveljavljena.

Podobno velja za vodik, ki sicer kaže potencial kot obnovljiv vir energije, a njegova neposredna uporaba kot vira toplote v proizvodnji cementa še ni tehnološko in ekonomsko izvedljiva. Zato se trenutne aktivnosti na področju vodika v industriji osredotočajo predvsem na sektor transporta, kjer predstavlja možno trajnostno alternativo fosilnim gorivom. Na tem področju aktivno sodelujemo v projektu NAHV – North Adriatic Hydrogen Valley, v okviru katerega skupaj s projektnimi partnerji raziskujemo možnosti za vključevanje zelenega vodika v širše industrijsko in logistično okolje ter podpiramo razvoj potrebne infrastrukture za njegovo uporabo v prihodnosti.

Zakaj smo člani Zelenega omrežja Slovenije?

Mag. Bogomil Kandus,
 direktor, SAVENA, Institut za spodbujanje energetskih prihrankov, d.o.o.

Z Zelenim omrežjem sodelujemo že od njegove ustanovitve. Pridružitve Zelenemu omrežju ne razumemo kot promocijsko dejavnost, temveč kot pridruženje okolju, ki ima podoben sistem vrednot. Energetska učinkovitost, kljub navidezni popularnosti, potrebuje neodvisno strokovno okolje.

Tina Turk,
 vodja sistemov vodenja in trajnostnega razvoja, Telemach Slovenija d.o.o.

Članstvo v Zelenem omrežju Slovenije nam omogoča aktivno sodelovanje pri soustvarjanju trajnostnih rešitev in izmenjavi dobrih praks. S tem krepimo svoj trajnostni profil in priložnost, da skupaj z drugimi odgovornimi organizacijami prispevamo k prehodu v nizkoogljično in odgovorno gospodarstvo. Verjamemo, da partnerstva in skupno delovanje pomembno pospešujejo doseganje trajnostnih ciljev.

Pridružite se Zelenemu omrežju Slovenije

Pokličite 03 42 66 700 ali pišite na zeleno-omrezje@zelenaslovenija.si

ODGOVORI NA KONKRETNA VPRAŠANJA

Ste pripravljeni na uredbo EUDR?

EUDR je Uredba o omogočanju dostopnosti nekaterih primarnih in drugih proizvodov, povezanih s krčenjem in degradacijo gozdov, na trgu Unije in njihovem izvozu iz Unije. Kdaj se bo obveznost začela, je v tem hipu še nejasno, saj se obeta že drugi zamik.

Kaj uredba prinaša, smo vam predstavili v webinarju, ki si ga lahko ogledate na spletni strani Akademije Zelena Slovenija. Na vaša konkretna vprašanja pa smo pridobili odgovore Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki jih objavljamo v nadaljevanju.

Če vas zanima še kaj, nam pišite na info@zelenaslovenija.si.

● Za izdajo referenčne številke je opredeljen čas 72 ur od vnosa podatkov. Za goveje meso bo tak sistem nesprejemljiv, ker kupci zahtevajo, da se jim 2 uri pred nakladom predloži referenčna številka. Kako se bo reševalo ta problem?

Predlagamo, da kmetijska gospodarstva kreirajo referenčno številko za eno leto, kjer opredelijo in ocenijo letne količine. Tako kreirana referenčna številka je osnova za pretok blaga po celotni verigi.

● Skoraj vsi dobavitelji govedine so MSP (posamezni kmetje, katerim uredba EUDR sploh še ni znana), za katera veljavnost uredbe zaenkrat velja od 30. 6. 2026 naprej. Mi kot proizvajalec mesnin nismo MSP. Ali lahko trgovine od nas zahtevajo izvajanja uredbe? V primeru, da dobavitelj govedine (primarni proizvajalec) ni MSP, v tem primeru mora pošiljki slediti tudi izjava o potrebni skrbnosti po 30. decembru 2025. Trgovina bo v tem primeru zahtevala izvajanje uredbe.

● Ali je za lansiranje govejega mesa na slovenski trg iz držav EU potrebna sledljivost od živali do pašnika? Kako se to označi npr. na govejem stegnu?

Uredba narekuje da mora vsako dobavo govejega mesa iz Evropske unije (EU) spremljati referenčna številka, na podlagi katere je zagotovljena skladnost z Uredbo Evropske unije o proizvodih, ki ne povzročajo krčenja gozdov (EUDR). Ta referenčna številka je podlaga za nadaljnjo distribucijo govejega mesa po verigi.

● Smo proizvajalec kozmetičnih izdelkov. Nekateri izmed njih vsebujejo zadevne proizvode kot so kakavovo maslo, sojino olje, maščobni alkoholi. Surovine kupujemo od dobaviteljev EU, torej jih ne uvažamo sami na trg EU. Kozmetični izdelki, ki vsebujejo te proizvode imajo carinsko tarifo kozmetičnega izdelka. Kakšne so naše obveznosti do trgovcev oz. zakonodajnih organov?

Uredba se uporablja samo za proizvode iz Priloge I (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R1115>). V kolikor vaš kozmetični izdelek ni naveden oziroma ne spada pod skupine proizvodov navedenih v prilogi I k uredbi, zahteve iz uredbe zanj ne veljajo, tudi če vsebuje primarne oziroma druge proizvode, ki so navedeni v prilogi I k uredbi.

● Če uvažamo nove in rabljene lesene EURO palete izven EU in nam dobavitelj že zagotovi vse potrebne informacije o izdelku, kaj moramo storiti, da to lahko lansiramo naprej na EU trg? Kakšen je postopek?

Za rabljene lesene EURO palete ne veljajo zahteve iz uredbe oziroma zanje se uredba ne uporablja.

Uredba pa se uporablja za nove EURO palete, ki se prodajajo kot samostojen izdelek. Ker palete uvažate iz tretjih držav in jih prvi daje na trg EU ste po uredbi gospodarski subjekt. Preden date palete na trg EU je treba zanje v nov informacijski sistem EU vložiti t.i. izjavo o potrebni skrbnosti ter pridobiti referenčno številko izjave. Da bo carinski organ dovolil uvoz bo od vas zahteval predložitev referenčne številke navedene izjave. Več o uredbi in postopku si lahko preberete na naši spletni strani (<https://www.gov.si/novice/2025-03-19-izvajanje-uredbe-evropske-unije-o-proizvodih-ki-ne-povzročajo-krcenja-gozdov/>) (vsa gradiva so v slovenskem jeziku) ter na spletni strani Evropske komisije (https://green-forum.ec.europa.eu/nature-and-biodiversity/deforestation-regulation-implementation_en?prefLang=sl), kjer so vam na voljo tudi termini za on-line izobraževanja o uredbi ter več izobraževalnih filmov o uredbi in vnosu v nov informacijski sistem (s slovenskimi podnapisi).

● Ali lubje spada pod uredbo EUDR?

Da, uredba se uporablja za proizvode iz Priloge I. Med njimi sta navedeni tudi naslednji skupini proizvodov:

Šifra KN: 4401

Opis: Les za ogrevanje v hlodih, polenih, vejah, butarah ali podobnih oblikah, iver in podobni drobci, žagovina, lesni odpadki in ostanki, aglomerirani ali neaglomerirani v hlode, brikete, palete ali podobne oblike
Skupina gozdnih lesnih sortimentov po namenu rabe: Les za kurjavo

Šifra KN: 4403

Opis: Les, neobdelan, z lubjem ali brez lubja ali beljavine, ali grobo obdelan (obtesan)
Skupina gozdnih lesnih sortimentov po namenu rabe: Okrogli industrijski les

● **Ali se mora Izjava o potrebni skrbnosti izdati za vsako serijo proizvedenega izdelka?**
Ne, lahko se pripravi tudi ena izjava za več serij izdelkov.

● **Prosim za praktičen primer, kako zagotoviti sledljivost (nap. sojinega olja), če imamo cisterno, v kateri je surovina in ta cisterna skoraj nikoli ni prazna (dodajanje nove dobave)?**

Prosimo glejte na naši spletni strani v Pogosto zastavljenih vprašanjih – FAQ različica 4 (<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKGP/PROJEKTI/EUDR/EUDR-FAQ-4th-Iteration-April-25-SL.pdf>) odgovor na 17 vprašanje v poglavju 1 (vprašanje 1.17).

Prav tako glejte na naši spletni strani v priložniku - Skladnost z EUDR (https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKGP/PROJEKTI/EUDR/eudr-skladnost-KH0125001ENN_SL.docx) (razumevanje položaja vašega podjetja v dobavnih verigah proizvodov EUDR) - Scenarij 11: Dobavna veriga za sojo na str. 29.

● **Tarifna številka izdelka je 4016 – »drugi izdelki iz vulkaniziranega kavčuka«, v našem primeru gre za tesnilo iz izključno umetnega (sintetičnega) kavčuka. Ker je ta tarifa**

navedena v Prilogi I EUDR, me zanima: Zakaj ta izdelek ne spada pod uredbo (predvidevam, da ne, ker bi bilo nesmiselno), čeprav je tarifa 4016 v Prilogi I?

Uredba se v skladu s prvim odstavkom prvega člena uredbe uporablja zgolj za primarne proizvode oziroma druge proizvode, ki so proizvedeni iz njih in ki so navedeni v Prilogi I (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R1115>).

Torej v vašem primeru ne gre za proizvod iz naravnega kavčuka, ampak iz sintetičnega (vhodna surovina zanj ni naravni kavčuk) in zato se za ta izdelek uredba ne uporablja, ne glede na to, da je njegova tarifna številka navedena v Prilogi I.

● **V našem podjetju se uporablja les izključno kot transportna embalaža. Ali v obliki lese-palete ali pa kot deska, štafel, ki se uporabi pri pakiranju izdelkov, ki so namenjeni EU in NE EU kupcem. V podobnem pakiranju tudi pridejo naši vhodni izdelki, ki so lahko tudi izven EU. Kaj točno moramo zahtevati od naših dobaviteljev in kaj smo mi dolžni dati našim kupcem glede lesa, ki ima funkcijo transportne embalaže?**

● **V našem podjetju se uporablja les izključno kot transportna embalaža (palete) na kateri so naloženi kovinski izdelki. Kaj moramo zahtevati od naših dobaviteljev in ali smo zavezanci za poročanje?**

Za lesene palete oziroma les, ki se izključno uporablja kot transportna embalaža ne veljajo zahteve iz uredbe oziroma zanje se uredba ne uporablja.

Uredba pa se uporablja za les oziroma tudi transportne lesene palete, ki se prodajajo kot samostojen izdelek in za te veljajo zahteve glede potrebne skrbnosti.

Prosimo glejte na naši spletni strani še odgovora 5 in 6 v poglavju 2 na str. 26 (2.5 in 2.6) v Pogosto zastavljenih vprašanjih – FAQ (različica 4) (<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKGP/PROJEKTI/EUDR/EUDR-FAQ-4th-Iteration-April-25-SL.pdf>).

● **Ali uredba velja za uporabnike tistih surovin, ki te surovine ne vgrajuje v svoje izdelke, ampak jih porablja - na primer pnevmatike?**
Uredba se uporablja za izdelke navedene v Prilogi I (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R1115>) k uredbi.

Če vaš izdelek ni navedene v prilogi I in vam pnevmatike predstavljajo zgolj vhodno surovino za vaš izdelek, se uredba za vaš izdelek ne uporablja.

● **Kaj smo kot tiskarna dolžni predložiti našim strankam? Ali moramo za vsak porabljen zvitok papirja točno določiti za kakšen namen je bil porabljen (kot na primer sledenje FSC papirjev)?**

Uredba se uporablja za izdelke oziroma skupine izdelkov, ki so navedeni v Prilogi I (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R1115>) k Uredbi. Za porabljene zvitke papirja (ni nujno da za vsakega posebej) morate imeti vzpostavljeno potrebno skrbnost oziroma t.i. sistem potrebne skrbnosti. Več o tem si lahko preberete na naši spletni strani (<https://www.gov.si/novice/2025-03-19-izvajanje-uredbe-evropske-unije-o-proizvodih-ki-ne-povzročajo-krcenja-gozdov/>) (glejte poglavje 5 v FAQ 4. različica ter scenarija 3 in 6 v priložniku - Skladnost z EUDR (razumevanje položaja vašega podjetja v dobavnih verigah proizvodov EUDR)).

BOŠTJAN ŠIFRAR INOVACIJE IN TRENDI NA PODROČJU EMBALAŽE

»Povečujemo delež trajnostnih materialov v naših izdelkih«

Podjetje SIBO G d.o.o. ponuja rešitve na področju zapiralne embalaže za tube, vsebnike in zaporkе za farmacijo ter tankostensko embalažo. Pri tem nenehno vlaga v razvoj in inovacije. O zadnjih inovacijah na tem področju in povpraševanju trga smo povprašali Boštjana Šifrarja, predsednika in lastnika podjetja.

TANJA PANGERL

»Povpraševanje s strani kupcev se opazno pomika v smeri izdelkov pri katerih lahko realiziramo manjši ogljični odtis. Zahteve po ekološko prijaznih rešitvah diktirajo sam razvoj izdelkov, ki so zato lažji, imajo premium izgled, so izdelani iz recikliranega materiala in jih je možno tudi reciklirati,« pravi sogovornik in dodaja, da pri razvoju upoštevajo tovrstne želje in tudi za prihajajoči sejem v Nemčiji pripravljajo razkritje njihove najnovejše inovacije. »V sodelovanju z integratorji smo razvili novo rešitev pri kateri smo združili dve komponenti za tubo (zamašek ter navojni del – ram) v eno in s tem v precejšnji meri zmanjšali težo izdelka in posledično njegov ogljični odtis.«

● Upravljate tudi tehnološki center za razvoj in proizvodnjo gnezdil. Kaj je namen tehnološkega centra in kdo so vaši glavni uporabniki?

Razvojno tehnološki center (RTC) je v našem podjetju razdeljen v dva segmenta: razvojnega in tehnološkega. Če v prvem delu potekajo aktivnosti, kot so razvoj izdelkov

za plastično embalažo, razvoj materiala, procesa za potrebe brizganja plastike, razvoj in podpora pri razvoju orodij in izdelkov za brizganje plastike, konstrukcija orodij in inženiringi pri avtomatiziranih linijah in pregledovalnikih, pa se v drugem delu izdelajo orodja in orodni deli za proizvodne linije namenjene preoblikovanju termoplastov.

Glavni uporabniki oziroma naročniki so podjetja, ki potrebujejo usluge na področju zapiralnih rešitev, medicine in tehničnih rešitev.

● Plastika je zelo uporaben material, a tudi zelo očrnjen zaradi negativnih vplivov na okolje pri nepravilnem ravnanju po njihovi življenjski dobi. Tudi zaporki so del posebnih ukrepov. Kako vidite svojo vlogo v krožnem gospodarstvu in koliko so v vaši panogi uporabljeni tudi reciklirani plastični materiali? Zavedamo se vpliva polimernih materialov na okolje, zato aktivno podpiramo prehod v krožno gospodarstvo. Naša vloga je spodbujati razvoj trajnostnih rešitev/izdelkov in

hkrati povečevati delež trajnostnih materialov v naših izdelkih. Naši izdelki pogosto predstavljajo ključni del celotne embalaže in s tem pomembno prispevajo k uresničevanju trajnostnih ciljev naših strank in skladnost z evropskimi uredbami. Glede na zahteve industrije (prehrambna, kozmetična, osebna nega itd.) uporabljamo različne PCR (post-consumer recycled) materiale, najpogosteje recikliran polietilen (rPE) in polipropilen (rPP). Zaradi napredka na področju recikliranja imamo vsako leto dostop do širšega nabora materialov, ki so skladni z različnimi regulativami za uporabo v zahtevnejših industrijah kot sta prehrana in kozmetika. To nam omogoča širitev uporabe recikliranih materialov v naših izdelkih in dodatno pripomore k zmanjšanju ogljičnega odtisa izdelkov. Reciklirane materiale uporabljamo tudi za razvojne projekte, saj želimo podpreti naše stranke pri njihovih trajnostnih ciljih in zadostitvi EU uredb – plastic tax, večinoma mora končna embalaža vsebovati 30 % recikliranih materialov – odvisno od posamezne države.

Letos bomo do konca leta porabili cca. 300 t recikliranih materialov in cca. 2.100 t biomaterialov (to predstavlja več kot 20 % celotne količine materialov).

● **Kakšni so vaši načrti na področju biomaterialov? Kako zaželeni so v industrijah, za katere proizvajate zapirala? Kateri so materiali prihodnosti v vaši panogi?**

Tudi biomateriali predstavljajo pomemben del naše strategije razvoja trajnostnih izdelkov in podpore krožnemu gospodarstvu. Pri različnih razvojnih projektih že sedaj preizkušamo biomaterialne, ki zadostijo zahtevam izdelka – uporaba, temperaturna obstojnost, mehanske lastnosti itd. V naši panogi so

Boštjan Šifrar, predsednik in lastnik podjetja

zaželeni predvsem bio-PE in bio-PP materiali. Četudi so procesi pri konverziji biomaterialov utečeni, opazamo da je tendenca trga oz. naših kupcev uporaba reciklatov kateri so bodisi mehansko reciklirani, bodisi kemično reciklirani. Sami smo dodatno certificirali vse naše proizvodne enote za uporabo kemično recikliranih materialov s certifikatom ISCC+, saj iz tehnološkega procesa takšen material obdrži vse pozitivne lastnosti izvirnega materiala.

● **Tudi na področje embalaže se vključuje 3D print. Je to učinkovita rešitev za razvoj in proizvodnjo embalaže? Kakšno vlogo ima v vaših procesih?**

Izdelke natisnjene z tehnologijo 3D tiska polimera uporabljamo predvsem v razvojno

predstavitvene namene in preizkus osnovnih funkcij. Kakovost in lastnosti takšnih izdelkov niso primerni za uporabo v naši branži. Zadostujejo pa predstavitvenim namenom in validaciji določenih funkcij izdelkov, kot so ujemanje posameznih kosov, ujemanju kosov na proizvodnih linijah ipd.

● **V vaše proizvodnje procese uvajate tudi avtomatizacijo, s katero optimizirate procese. Kako razvoj povezujete z rešitvami umetne inteligence, ki omogočajo simulacijo, napovedi, preverjanje kakovosti, zmanjšanje napak in druge rešitve, ki lahko vodijo do manj odpadka in prihrankov?**

V orodja, ki v proizvodnji proizvajajo izdelke, vgrajujemo vedno več senzorjev za nadzor procesa (tlačni senzorji, pozicijski senzorji, senzorji za detekcijo puščanja zraka, vode ...) iz katerih pridobivamo vrsto podatkov (npr. o obrabi posameznih komponent). Ko zaznamo intervale obrabe lahko predpišemo ustrezno vzdrževanje in korektivne ukrepe. Nadgradnja slednjega pa je povezava z AI, ki bo na podlagi vhodnih podatkov avtomatsko predpisala korektivne ukrepe. Prav tako imamo na orodjih nameščene kamere, ki stalno nadzorujejo kvaliteto kosov in proces proizvodnje.

● **Skoraj 90 % prodaje naredite na tujih trgih in vaša prodaja skozi leta raste. Kje vidite priložnosti in kako se nanje odzivate?**

Lahko se pohvalimo, da je vsako leto za SIBO G rekordno – prihodki se povečujejo, vpeljujemo nove projekte in tehnološke rešitve – temu pa sledi število zaposlenih in tudi dobiček. V letošnjem letu pričakujemo dodatno približno 5-odstotno rast prihodkov v primerjavi z

lanskim letom. Zaradi sprememb na trgih in globalnih razmer pa ocenjujemo, da bo čisti dobiček ostal na podobni ravni kot lani. Če smo leta 2020 ustvarili 45 milijonov evrov prihodkov, jih bomo do konca leta 2025 v slovenskem SIBO G predvidoma dosegli že 68 milijonov. Pomembno vlogo pri bodoči rasti Sibo Group igrata tudi dve akviziciji v ZDA, izvedeni leta 2024, v skupni vrednosti 2,2 milijona dolarjev, s katerima pričakujemo dodatnih 5 milijonov evrov prihodkov že letos. Tako bomo z okrepljeno lokalno proizvodnjo na enem ključnih globalnih trgov lahko intenzivneje rastli. V naslednjih dveh letih bodo naši skupni prihodki presegli mejo 100 mio EUR.

● **Pri Varaždinu gradite novo tovarno, ki bo skupaj zaposlovala predvidoma 150 ljudi. Zakaj nova tovarna in zakaj Hrvaška?**

V industrijski coni Ljubeščica pri Varaždinu na 22.000 kvadratnih metrih bomo gradili 11.000 kvadratnih metrov veliko novo tovarno. Za gradnjo tovarne na Hrvaškem smo se odločili, ker so naše zmogljivosti v Škofji Loki prenatrpane. V igri je bila tudi lokacija na Poljskem, vendar je »poslovna cona Ljubeščica na Hrvaškem logistično primernejša. Je v neposredni bližini avtoceste in tudi bliže našemu sedežu podjetja v Škofji Loki. To omogoča lažjo distribucijo, zemljišče pa je tudi že komunalno opremljeno. Celotna naložba je vredna okoli 50 mio EUR, razdeljena pa bo v več faz. V prvi fazi bo potekala izgradnja objekta in infrastrukture, v naslednji vlaganje v tehnologijo in tako naprej. Na zemljišču, ki smo ga že kupili, načrtujemo tudi gradnjo nekaj deset stanovanj za zaposlene. V tovarni bo delo v obdobju 5 let dobilo med 65 in 85 novozaposlenih, predvsem tehnologov, inženirjev strojništva, kemije, komercialistov, proizvodnih delavcev in drugih strokovnjakov. Skupaj bomo tam zaposlovali do 120 ljudi, saj bomo tja premestili tudi 35 zaposlenih, ki zdaj delajo v trenutni tovarni na Hrvaškem, oddaljeni le 3 km.

● **Hčerinsko podjetje imate tudi v ZDA. Kaj je glavna dejavnost podjetja in kakšni so vaši nadaljnji načrti za podjetje v ZDA?**

Začetek proizvodnje v SIBO USA pomladi 2021 ni tako daleč nazaj, pa smo že dosegli nov mejnik rasti poslovanja. Že od samega začetka smo si stavbo delili z našim dolgotrajnim kupcem in vodilnim proizvajalcem aluminijastih tub v Severni Ameriki (ima dve tovarni v Kanadi in eno v ZDA). V drugi polovici lanskega leta so stekli pogovori tako o nakupu njihovega oddelka brizganja in manjše orodjarne. Prodajalec se je tako lahko osredotočil na svojo primarno dejavnost,

mi pa smo s tem dobili zanesljivega kupca naših izdelkov. Projekt smo realizirali konec lanskega leta in s tem dosegli nov mejnik poslovanja. SIBO USA je posledično prevzel celotne prostore tovarne s kar 17.500 m² površine, povečal število proizvodnih celic z 10 na 30 (24 celic za brizganje, 4 za izdelavo flašk in 2 za dekoracijsko sestavljanje) ter povečal število zaposlenih na 34. Orodjarna nam zdaj omogoča izdelavo rezervnih delov kot tudi prodajni program rezervnih delov za proizvodnjo aluminijastih tub. Hkrati je pomemben člen v zagotavljanju vzdrževanja orodij, katerih število se je močno povečalo. S povečanjem proizvodnje izdelkov za tube, flašk in orodjarne bomo v letošnjem letu podvojili prihodke podjetja v ZDA na nekaj več kot 10 mio USD.

● **Pri svoji dejavnosti ste zavezani trajnosti, kar potrjujete tudi s srebrnim EcoVadis znakom za leto 2024, pridobitvijo ISCC Plus certifikata in tudi ISO certifikati. katerim vidikom trajnosti, ESG posvečate posebno pozornost in kakšne so zahteve trga glede trajnostnih kazalnikov?**

Kot podjetje smo neposredno in posredno že vrsto let zavezani k trajnosti – ne samo na področju varstva okolja in našega vpliva nanj, temveč tudi kako delujemo v naši okolici. Torej kakšen je naš vpliv na vse naše zunanje kupce in dobavitelje in predvsem naše sodelavce. Posebno pozornost namenjamo zmanjševanju ogljičnega odtisa, prehodu na obnovljivo elektriko, pravicam in enakopravnosti spolov ter pridobivanju trajnostnih certifikatov in preverjanju rezultatov. Ena od ključnih aktivnosti na področju proaktivnega delovanja je vlaganje v razvoj novih izdelkov z bolj ekološkim dizajnom

(manjša teža izdelkov) in prilagajanje orodij, da lahko uporabljamo PCR in druge reciklirane materiale.

● **V enem od intervjujev ste izpostavili pomen komunikacije s sodelavci in zadovoljstvo zaposlenih. Zaposlujete tudi kadre, po katerih je v zadnjem obdobju precej povpraševanja, kot so tehnologi, inženirji strojništva, kemije, proizvodni delavci idr. Kakšna je vaša izkušnja pri pridobivanju in ohranjanju teh kadrov in kako nagovarjate nove mlade kadre?**

Tako kot večina podjetij se tudi mi srečujemo z izzivi na področju zaposlovanja. Na določenih področjih zato rešujemo situacijo z zaposlovanjem tuje delovne sile, saj naše podjetje vsako leto rase tudi v številu zaposlenih. Fluktuacija v našem podjetju ni velika, kar pomeni, da z internimi ukrepi in aktivnostmi uspemo zadovoljiti potrebe naših zaposlenih in jih motivirati k skupni prihodnosti. To izvajamo z zdravim delovnim okoljem, čistimi proizvodnimi halami, stabilnostjo, rednimi izobraževanji, finančnimi vzpodbudami, sofinanciranjem različnih športnih aktivnosti in podobnim.

● **Ali sodelujete tudi s fakultetami, strokovnimi in poklicnimi srednjimi šolami?**

Pri svojem delovanju sodelujemo tudi z izobraževalnimi inštitucijami, vsekakor. Ne samo s fakultetami, kjer sodelujemo na področju razvoja materiala, pač pa tudi srednjimi šolami in fakultetami, kjer bodoči kader iščemo preko štipendij in praktičnega izobraževanja.

Zeleni utrip

POZIV K SISTEMSKI REŠITVI ZA NET METERING

Sistem letnega netiranja, kot ga poznamo danes, je bil ob uvedbi pomembna spodbuda za razvoj samooskrbe z električno energijo in zelenega prehoda. Vendar pa so se razmere na energetske trgu močno spremenile, kar izvajanje tega sistema danes dela nevzdržno, opozarja Sekcija za vprašanja dobaviteljev električne energije (SVDEE) pri Energetski zbornici Slovenije (EVS).

Državi predlagajo vzpostavitev posebnega državnega mehanizma s ciljem nadaljnega zagotavljanja pravic končnih odjemalcev, ki so pomembno prispevali k zelenemu prehodu Slovenije. ELES kot kombinirani

sistemski operater prenosnega in distribucijskega elektroenergetskega omrežja apelira tudi k oblikovanju ustreznih ukrepov pospeševanja investicij v hranilnike električne energije, ki bodo omogočali prehod na dolgoročne vzdržne sheme samooskrbe, pospešitev razvoja trajnostnih rešitev in modernizacijo elektroenergetskega sistema.

Na novinarski konferenci Sekcije za vprašanja dobaviteljev električne energije pri Energetski zbornici Slovenije so izzive naslovili predsednik sekcije mag. Sebastijan Roudi iz ECE, člana Sekcije SVDEE – Drago Kavšek iz Petrola in Sandi Kavalič iz GEN-I – ter dr. Jurij Klančnik iz ELES. Poudarili so, da so odjemalci v shemi letnega netiranja upravičeni do obračuna po načelu razlike

med prevzeto in oddano električno energijo ob koncu obračunskega obdobja, ki traja eno koledarsko leto.

V tem obdobju se izvaja količinsko netiranje, kar pomeni, da se kilovatna ura (kWh) oddane energije izravna s kilovatno uro prevzete energije (brez finančnega ovrednotenja).

Če odjemalec na letni ravni proizvede več energije, kot je porabi, nima dodatnih stroškov, v nasprotnem primeru pa po ceniku plača le manjkajočo količino energije. Dobavitelj pa mora na drugi strani zagotavljati manko energije v 15-minutnih obračunskih intervalih, ko odjemalec nima dovolj lastne proizvodnje, in jo na tak način tudi zakupuje na trgu.

Prihodnost trajnostnega zbiranja odpadkov

Sistem NORD

Nov krožni pristop – popolnoma avtomatiziran, varen postopek praznjenja, ki traja le 90 sekund, digitalni portal pa zagotavlja popolno transparentnost. Sistem NORD omogoča krožno zbiranje odpadkov, pri čemer se vozilo premika po vnaprej določenem zaporedju lokacij. Na posamezni poti lahko prevzame do 12 zabojnikov oziroma več, dokler ne doseže polne zmogljivosti. Rezultat? Manj kilometrov, manj časa, manj emisij, večja učinkovitost.

Za boljšo kakovost sobivanja v lokalnem okolju – čista in varna prihodnost.

Nova skladiščna hala

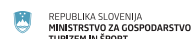
Na lokaciji ZPC Maribor je bila zgrajena specializirana infrastruktura za shranjevanje gorljivih odpadkov. Opremljena je z najsodobnejšim požarnim sistemom, termovizijskim nadzorom zagotavlja višjo požarno varnost, manj emisij ter varnejše ravnanje z odpadki.

Zagotavljamo trajnostne rešitve pri ravnanju z odpadki in prispevamo k čistejšemu in varnejšemu okolju.

Investiciji omogoča projekt *Investicija v nov koncept priprave reciklatov v krožnem gospodarstvu*, ki poteka v okviru Javnega razpisa za spodbujanje velikih investicij za večjo produktivnost in konkurenčnost v Republiki Sloveniji. Naložbo financira Evropska unija – NextGenerationEU v okviru evropskega Mehanizma za okrevanje in odpornost, kar potrjuje njegovo pomembnost za prehod v trajnostno in konkurenčno gospodarstvo.

UPRAVLJANJE TEKSTILNIH ODPADKOV

Večno nosljivo

– koncept
od zibelke
do zibelke

Ob prihajajoči uvedbi proizvajalčeve razširjene odgovornosti za tekstilne izdelke sem kot magistrski študent na programu »Podnebne spremembe« na Univerzi v Kopenhagenu za svojo zaključno nalogo raziskal koncept »od zibelke do zibelke« prek ravnanja s tekstilnimi odpadki v Sloveniji. Namen te študije je bil raziskati trenutno stanje upravljanja z odpadnimi tekstilnimi izdelki v Sloveniji in predlagati možne izboljšave.

Izboljšanje sedanjega sistema ravnanja z odpadnim tekstilom

Slovenski sistem ravnanja z odpadnim tekstilom je bil (v svoji najosnovnejši obliki) uveden v nacionalno zakonodajo pred več kot 20 leti, ko so morali lokalni centri za ravnanje z odpadki postaviti ločene zabojnike za tekstilne odpadke, s čimer naj bi spodbudili uporabnike, da jih ločujejo od ostalih odpadkov.

Vendar se zdi, da v zadnjih letih ni bilo nobenega napredka pri nadaljnjem razvoju tega sistema. Tekstilni odpadki so bili večinoma obravnavani kot del mešanih komunalnih odpadkov, brez vrednosti za ponovno uporabo ali recikliranje, njihova končna destinacija pa je bila prepuščena prostemu trgu (sežigalnica, odlagališče ali trgi po vsem svetu). Slovensko gospodarstvo in oblikovalci politik niso bili pripravljeni na uvedbo prostega trga in globalizacije, kar je povzročilo propad domače tekstilne industrije, spremembo lastništva ali specializacijo v določene vrste tekstila. Poleg tega zakonodaja ni sledila razvoju, pomanjkanje ureditve in nadzora nad

množičnim pritokom visokokakovostnega in nizkokakovostnega tekstila pa je pripeljalo do sedanje situacije, v kateri se pričakuje, da bo nova proizvajalčeva razširjena odgovornost (PRO) prinesla nekaj reda.

Kot so poudarili nekateri deležniki, s katerimi sem opravil pogovore, bi morale novi PRO sistem in ekološke modulacijske pristojbine proizvajalcem ponuditi spodbude za spremembo zasnove njihovih izdelkov v smeri boljše ponovne uporabnosti in recikliranja. Vendar moramo biti previdni, da se sistem PRO in ekološke modulacije ne osredotočajo samo na ravnanje z odpadki in recikliranje, pač pa tudi na preprečevanje nastajanja odpadkov. Da ne bi ponovili istih napak kot pri drugih odpadnih tokovih je bistveno upoštevati hierarhijo ravnanja z odpadki (Slika 1). Čeprav lahko celovit pristop Evropske unije k tej problematiki prinese večje rezultate kot ukrepi posameznih držav, ima Slovenija še vedno veliko potenciala za izboljšanje svojega sistema ravnanja z odpadnim tekstilom.

Najprej je treba vzpostaviti natančne sisteme poročanja, da se pridobijo nujno potrebni podatki za oceno uvoza in izvoza tekstila in tekstilnih odpadkov. Zanesljivo zbiranje

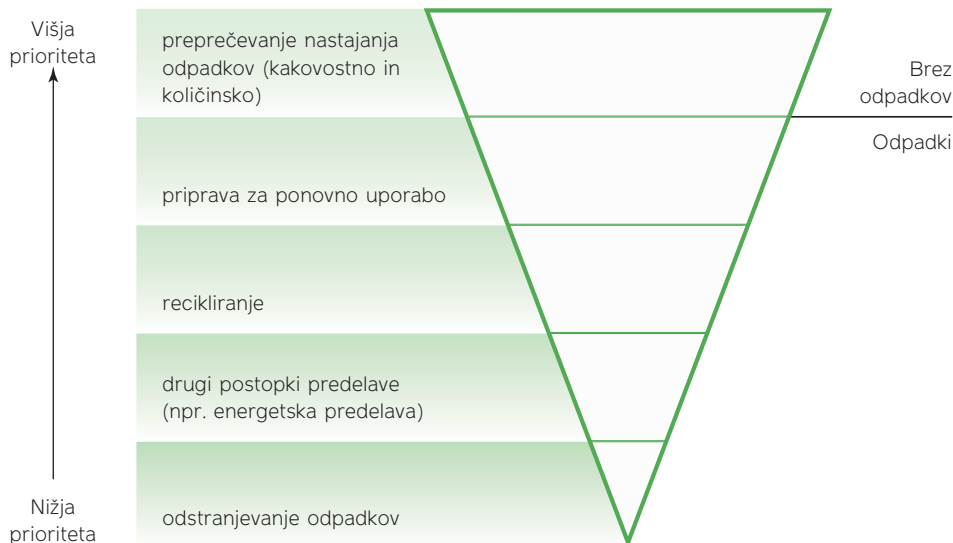
informacij je ključnega pomena, če želimo vedeti natančno količino nastalih tekstilnih odpadkov, od kod prihajajo, iz kakšnih materialov so sestavljeni in kje končajo. To bi dodatno spodbudilo raziskave o možnostih ponovne uporabe in recikliranja, hkrati pa zagotovilo podlago za potrebne zakonodajne spremembe in predloge, vključene v sistem PRO in ekološke modulacije.

Sistem ravnanja s tekstilnimi odpadki v Sloveniji se sooča s podobnimi ovirami kot proizvodnja tekstila in oblačil, vključno s finančnimi ovirami (ni gospodarskih spodbud za podjetja, da razvijejo dodatno ločeno zbiranje), z odsotnostjo programov usposabljanja in s pomanjkanjem tehnoloških inovacij (prevelika birokracija in omejen trg). Te ovire sicer niso značilne le za Slovenijo. Člani projekta New Cotton Project (med njimi tudi slovensko podjetje Tekstina) so svoje ugotovitve za uspešno širitev recikliranja vlaken povzeli v ključnih točkah. Ti vključujejo: izgradnjo in širitev infrastrukture za sortiranje in recikliranje odpadnega tekstila, izboljšanje kakovosti in razpoložljivosti podatkov, potrebo po neprekinjenem raziskovanju in razvoju v celotni vrednostni verigi, sodelovanje javnosti in uskladitev zakonodaje.

- Zanesljivo zbiranje informacij je ključnega pomena, če želimo vedeti natančno količino nastalih tekstilnih odpadkov, od kod prihajajo, iz kakšnih materialov so sestavljeni in kje končajo.

Njihovi predlogi se v veliki meri ujemajo z ovirami, ki so jih nekateri udeleženci izrazili med intervjuji, in z ugotovitvami iz preteklih raziskovalnih publikacij. Še posebej moram izpostaviti nezadostno komunikacijo, ki predstavlja eno največjih omejitev za raziskave v Sloveniji, saj nekatera javna podjetja in državni organi ne posredujejo vseh potrebnih podatkov oz. se na poizvedovanja ne odzovejo. Zato obstaja potencial, da javne institucije izboljšajo svojo komunikacijo z zainteresiranimi ciljnim skupinami in jih obravnavajo kot priložnost za napredek v smeri bolj trajnostne prihodnosti.

V primeru Slovenije bi bilo za izboljšanje sistema ravnanja z odpadnim tekstilom potrebno v največji možni meri uporabiti tudi stroge nadzorne in korektivne ukrepe,

Hierarhija ravnanja z odpadki, ki se kot prednostni vrstni red upošteva pri nastajanju odpadkov in ravnanju z njimi; vir: gov.si, 2025

da se spodbudi bolj trajnostno delovanje in zagotovi spoštovanje zakonodaje. To bi bilo treba dopolniti z obsežnimi kampanjami za ozaveščanje, ki bi vključevale vse dele družbe, in s pospešitvijo potrebnega premika v miselnosti potrošnikov. Iz različnih organizacij v Sloveniji in tujini bi bilo mogoče pridobiti veliko dragocenega znanja in izkušenj na tem področju.

- Moramo biti previdni, da se sistem PRO in ekološke modulacije ne osredotočajo samo na ravnanje z odpadki in recikliranje, pač pa tudi na preprečevanje nastajanja odpadkov.

Ker je Slovenija relativno majhen mednarodni akter (glede na gospodarstvo, število prebivalcev in proizvodnjo tekstila), je smiselno, da se poveže z drugimi državami in oblikuje koalicije tako na področju raziskav kot tudi oblikovanja politik. To je bistveno, če želimo obravnavati hudo konkurenco na trgu, na primer podjetji Temu in Shein, ki s svojim poslovnim modelom poslabšujeta okolijske in socialne probleme, povezane s proizvodnjo tekstila in hitro modo. Ponovno odkrivanje tekstilne industrije v EU in Sloveniji predstavlja edinstveno priložnost za spodbujanje uvedbe krožnega gospodarstva ali, še bolje, koncepta »od zibelke do zibelke«.

Uvedba koncepta »od zibelke do zibelke« v tekstilno proizvodnjo

Koncept »cradle-to-cradle« (C2C) oz. »od zibelke do zibelke« temelji na ideji, da je izdelke mogoče že za začetku oblikovati in zasnovati na način, ki jim bo omogočil vrnitev v prvotno obliko in ponovno uporabo v istem (tehnološkem ali biološkem) proizvodnem sistemu. Avtorja, arhitekt William McDonough in kemik Michael Braungart, to ponazorita z drevesnimi listi, ki odpadejo in se v tleh spremenijo v humus, ki pognoji drevo in tako omogoči ponovno rast listov. V tehnološkem sistemu pa so npr. avtomobili že zasnovani na način, da se skoraj vsak del lahko loči od ostalih in predela v nekaj novega. Je mogoče na enak način zasnovati tudi tekstilne izdelke?

Raziskovanje koncepta C2C se je izkazalo za zahtevno nalogo, vendar je projekt Cradle-Alp (v katerem sodeluje tudi Gospodarska zbornica Slovenije) prinesel nekaj zanimivih spoznanj o možnostih za trajnostni prehod. Na primer, večja proizvodna podjetja imajo največji potencial za uvedbo koncepta C2C, saj lahko preko pristopa »od zgoraj navzdol« dosežejo največji uspeh pri sebi in ostalih posrednikih, s katerimi so povezani preko dobavnih verig.

Tudi drugi raziskovalci so ugotovili, da podjetja z močnim položajem lažje nadzirajo krožnost svojih vrednostnih verig in dosežejo prehod prek lastništva ali sodelovanja znotraj poslovnih ekosistemov. Če bodo cilji projekta Cradle-Alp doseženi lahko

pričakujemo, da se bo nekaj proizvajalcev iz različnih sektorjev (med njimi tudi tekstilni sektor) prizadevalo za proizvodne procese, kot jih predlagata McDonough & Braungart.

Dobre primere izvajanja koncepta C2C je treba podpirati na ravni EU in Slovenije, hkrati pa je potrebna razprava o spodbujanju pridobivanja C2C certifikatov, ki zaradi visokih stroškov predstavljajo veliko breme za mala in srednje velika podjetja. Visoki stroški in finančne ovire so vsekakor ena od glavnih ovir za trajnostni prehod.

Po drugi strani pa so pojav in uporaba novih tehnologij (kot so obnovljivi viri energije in napredne proizvodne tehnike) prepoznani kot eden od gonilnih dejavnikov trajnostnega napredka, zlasti kar zadeva dekarboniza-

-
- *Slovenija ima še vedno veliko potenciala za izboljšanje svojega sistema ravnanja z odpadnim tekstilom.*
-

cijo in zmanjšanje porabe energije v tekstilni industriji. Nekatera slovenska podjetja so sodelovala v takšnih projektih, kar pomeni, da je uvajanje novih proizvodnih metod ali prilagoditev obstoječih mogoče podpreti in doseči s sodelovanjem med različnimi sektorji in vrednostnimi verigami. New Cotton Project je odličen primer takšnega sodelovanja, v svojem najnovjšem poročilu so kot ključni pogoj za uspešno sodelovanje in odprto izmenjavo znanja navedli široko sprejetje krožnih vrednostnih verig. To dopolnjujejo z neprekinjenimi raziskavami in razvojem v celotni vrednostni verigi ter z načrtovanjem krožnosti že v procesu oblikovanja.

Njihove ugotovitve se skladajo s konceptom C2C, ki oblikovanje vidi kot najpomembnejši

korak v proizvodnem procesu, saj določa možnost ponovne uporabe materialov in s tem potencial za ponovno uporabo izdelkov. Ocena okolijskih in družbenih vplivov postaja danes vse pomembnejša, zlasti za mlajše potrošnike. Čeprav predstavljajo majhen segment kupcev, lahko mladi narekujejo (modne) trende in to tudi počnejo, vendar zahtevajo preglednost. Nekatere raziskave kažejo, da mlajša generacija aktivno zmanjšuje svojo porabo hitre mode in izraža dvom o blagovnih znamkah, za katere se zdi, da prispevajo k nastajanju odpadkov, niso okoli prijazne ali ne izpolnjujejo etičnih standardov. Prav tako dvomijo v verodostojnost trditev o trajnosti, ki jih navajajo te blagovne znamke.

-
- *Visoki stroški in finančne ovire so vsekakor ena od glavnih ovir za trajnostni prehod.*
-

Čeprav je o C2C v tekstilnem sektorju znane-ga zelo malo, še vedno predstavlja priložnost za ponoven razmislek o našem razumevanju (kot proizvajalci in potrošniki) o tem, koliko tekstila resnično potrebujemo in kaj se z njim zgodi, ko se pokrov smetnjaka zapre.

ZELENO OMREŽJE

Elaborati podnebne prilagodljivosti – ključni dokumenti za javne in druge investitorje

Podnebne spremembe so dejstvo, ki ga občutimo vsak dan – od vedno pogostejših vročinskih valov, neurij, plazov, žleda in poplav do daljših obdobj suše. Če želimo kot družba v prihodnje zagotoviti varno in prijetno okolje za življenje in delo, moramo te izzive vključiti tudi v finančna in druga načrtovanja projektov. Pri tem nam pomagajo elaborati podnebne prilagodljivosti. To so strokovni dokumenti, ki ocenijo, ali je načrtovan projekt zasnovan tako, da je prilagojen na podnebne spremembe. V kolikor ni, ga morajo načrtovalci spremeniti tako, da bo. Saj projektov, ki ne upoštevajo prihajajočih podnebnih sprememb, naj ne bi več izvajali oziroma takšnih investicij javni sektor ne sme več izvajati.

Zakaj so elaborati pomembni?

- Investitor dobi jasno sliko o ranljivostih prostora (npr. poplavna ogroženost, vročinski otoki, pomanjkanje vode, plazovito območje, ...).
- Dokument usmerja investitorje v trajnostne in na podnebne spremembe odporne ukrepe ali rešitve v samem projektu.
- Pripravljeni elaborati so osnova in zahtevan dokument za črpanje finančnih sredstev iz evropskih in državnih razpisov. Velikokrat jih želijo imeti tudi banke ali zavarovalnice.

Zakaj je to dobra odločitev za vsakega investitorja?

Investitor, ki ima izdelan elaborat, lažje načrtuje prostorske ureditve, zmanjšuje tveganja ter krepi svojo odpornost na podnebne spremembe. Poleg tega to pokaže, da investitor razmišlja odgovorno, dolgoročno in v korist odporne in prilagojene družbe, torej trajnostno.

Tudi ENERGAP pripravlja te elaborate!

Elaborate podnebne prilagodljivosti lahko pripravijo tudi strokovnjaki Energetsko podnebne agencije za Podravje (ENERGAP). Na podlagi podatkov, posredovanih s strani investitorja, analiz in strokovnega znanja oblikujejo dokument, ki ni zgolj »papir za v predal«, ampak praktično orodje za izvedbo projekta. Saj si vsak investitor želi, da bi njegov projekt preživel močna neurja, nalive, vetrove, suše. ENERGAP to dejavnost izvaja tudi v okviru projekta DECA, ki je sofinanciran iz programa Interreg Europe. Projekt se osredotoča na izboljšanje obstoječih političnih instrumentov ter na razvoj novih finančnih mehanizmov, s katerimi lahko investitorji še lažje uresničujejo ukrepe podnebne prilagoditve.

Elaborati podnebne prilagodljivosti torej niso le zakonska zahteva – so investicija v varno, zeleno in trajnostno prihodnost.

Energetsko podnebna agencija za Podravje (ENERGAP)

Smetanova ulica 31, 2000 Maribor

E-naslov: info@energap.si

Splet: www.energap.si

Interreg
Europe

Co-funded by
the European Union

DECA

ERIK CURK PAMETNI PODATKI ZA MANJ ODPADKOV

Food IQ: Slovenska inovacija spreminja prehrano v šolah

Iz izjemno aktualnega vprašanja, kako zmanjšati količino zavržene hrane v gostinstvu, se je rodil Food IQ – napredna digitalna rešitev, ki pomaga osnovnim šolam po Sloveniji zmanjševati prehranske odpadke, izboljševati kakovost obrokov in razbremenjevati zaposlene. Z uporabo umetne inteligence, pametnih tehnic in standardiziranih e-receptov sistem omogoča natančnejše načrtovanje, večjo prehransko skladnost in manj emisij CO₂. V pogovoru z Erikom Curkom, prokuristom podjetja Forcap, razkrivamo, kako se je ideja razvila, kako deluje v praksi ter zakaj bi lahko Food IQ postal nova referenčna rešitev v javni prehrani – doma in v tujini.

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

Sistem je podprt z pametno tehniko, ki beleži ostanke hrane.

● Od kod ideja za razvoj Food IQ? Je bila to osebna izkušnja, tržna priložnost ali kombinacija obojega?

Ideja se je rodila leta 2023 na Smart Tourism Hackathonu, kjer smo se prvič soočili z izzivom Gostinstva Jezeršek, kako znižati količino odpadne hrane v gostinstvu. Razvili smo koncept napovedovanja količin hrane s pomočjo statističnih modelov in strojnega učenja ter z njim tudi zmagali. Prav ta zmaga nam je odprla vrata, saj so nas pri Gostinstvu Jezeršek kasneje povabili, da rešitev preizkusimo še v realnem okolju. To je bil ključni trenutek – prvič smo videli, da koncept deluje tudi izven tekmovalnih okvirjev in ima resničen tržni potencial.

Ko smo se lotili pilotnega testiranja, so se rezultati hitro pokazali. Na Odprti kuhni nam je na stojnici Gostinstva Jezeršek uspelo količino živilskih odpadkov zmanjšati za kar štirikrat, kar je pomenilo več tisoč kilogramov prihranjene hrane, več deset tisoč ton manj izpustov CO₂ in občutne finančne prihranke.

Sčasoma pa smo ugotovili, da je enak problem še izrazitejši v osnovnih šolah, kjer se v Sloveniji vsakodnevno pripravljajo obroki za več kot 150.000 otrok. Tam so izzivi še

večji – od natančnega načrtovanja menijev in usklajevanja z vladnimi prehranskimi smernicami, do obsežne administracije in zahtevnega spremljanja zalog. Zato smo rešitev nadgradili in jo po meri razširili prav v šolske kuhinje, kjer lahko ustvarimo največji sistemski učinek.

● Kako deluje Food IQ? Katere tehnologije so v ozadju vašega napovedovalnega sistema?

Trenutna različica Food IQ osnovnim šolam omogoča, da oblikujejo e-Recepte, v katere so vključene vse ključne informacije – od natančnih prehranskih vrednosti in postopka priprave, do alergenov in posebnih prehranskih zahtev. Ti e-Recepti se nato povezujejo v e-Jedilnik, ki uporabnikom omogoča enostavno sestavo jedilnikov, skladnih z uradnimi prehranskimi smernicami.

Sistem je podprt z pametno tehniko, ki beleži ostanke hrane. Podatki o tem, kaj je ostalo na krožnikih, se samodejno shranijo, nato pa jih sistem obdela in ob naslednjem kuhanju kuharju predlaga optimalne količine za pripravo. Tako se neposredno rešuje problem odvečne, nepostrežene hrane in zmanjšuje količina zavržkov.

Program omogoča tudi primerjavo receptov med različnimi šolami. Če na primer več šol pripravlja bolonjsko omako, lahko s pomočjo podatkov pametne tehtnice ugotovimo, katera različica recepta je hkrati najbolj zdrava in najbolj priljubljena med otroki. Naš cilj je, da se v slovenskih šolah uporabljajo recepti, ki združujejo prehransko kakovost in priljubljenost, saj to pomeni, da se bo hrane pojedlo več in zavržlo manj.

● **Katere podatke uporablja vaš sistem in kako zagotovite njihovo kakovost in varnost?** Food IQ uporablja več različnih tipov podatkov, ki skupaj ustvarijo celovit vpogled v delovanje kuhinje. Na eni strani so to podatki iz e-Receptov in e-Jedilnikov (sestavine, hranilne vrednosti, alergeni in postopki priprave), na drugi strani pa operativni podatki iz kuhinje, kot so dejanske porabljene količine, ostanki hrane, stanje zalog ter podatki, ki jih zbere pametna tehtnica. Vse te informacije omogočajo sistemu, da se sproti uči in z večjo natančnostjo napoveduje potrebe pri naslednjih obrokih.

● *Tehnologijo uporabljamo za nekaj, kar ima neposreden in pozitiven vpliv na družbo – zmanjšujemo odpadke, dvigujemo kakovost obrokov in razbremenjujemo zaposlene v šolskih kuhinjah.*

Za kakovost podatkov skrbimo na več ravneh. Prvi filter je že na ravni vnosa: e-Recepti in e-Jedilniki so standardizirani, kar preprečuje večje odstopanja. Drugi filter so podatki iz IoT naprav, ki avtomatsko in objektivno beležijo ostanke hrane, kar zagotavlja veliko bolj zanesljivo osnovo kot ročno beleženje.

Kar zadeva varnost, so vsi podatki v sistemu šifrirani, dostop do njih pa je omejen na preverjene uporabnike, ki jim profile dodeljemo sami. S tem preprečimo nepooblaščen dostop in hkrati poskrbimo, da ima vsaka oseba vpogled samo v tiste podatke, ki jih potrebuje za svoje delo. Poleg tega sistem omogoča sledljivost sprememb, kar pomeni, da je vsaka akcija v sistemu zabeležena in pregledna.

● **Ali je umetna inteligenca v tem primeru le pomoč pri odločanju ali dejansko samostojno vodi operativne procese?**

Sistem je zasnovan tako, da lahko umetna inteligenca v prihodnosti samostojno sestavlja

jedilnike in napoveduje količine, a ta funkcionalnost trenutno še ni implementirana. Danes AI deluje predvsem kot podporno orodje za odločevalce in vodje prehrane. To pomeni, da na podlagi zbranih podatkov iz preteklosti, e-Receptov ter meritev pametne tehtnice predlaga optimalne količine in pomaga pri načrtovanju.

Na ta način ne nadomešča človeka, temveč ga razbremeni rutinskega dela in mu omogoča, da se posveti kakovosti hrane, usklajevanju z otroki in zaposlenimi ter boljšemu organiziranju procesa. V prihodnje bo sistem postopoma prehajal v polavtomatski način, kjer bo AI sam predlagal tudi jedilnike in naročila, človek pa bo ostal v zanki kot ključni nadzornik in varovalo za okus ter kakovost.

● *Na Odprti kuhni nam je na stojnici Gostinstva Jezeršek uspelo količino živilskih odpadkov zmanjšati za kar štirikrat.*

● **Na katerih primerih sodelovanja ste do zdaj dosegli največji vpliv – tako okoljski kot finančni?**

Najbolj prepričljive rezultate smo dosegli pri sodelovanju z Odprto kuhno, kjer smo na stojnici Gostinstva Jezeršek zmanjšali količino zavržkov hrane kar za štirikrat. To je pomenilo več tisoč kilogramov prihranjene hrane, kar se je prevedlo v več tisoč evrov neposrednih finančnih prihrankov, ki jih je težko natančno oceniti. Še posebej pomemben je okoljski vidik – vsak kilogram zavržene hrane predstavlja približno 2,5 kilograma emisij CO₂-ekvivalenta, zato takšen prihranek pomeni tudi več deset tisoč kilogramov manj izpustov toplogrednih plinov.

Ti rezultati so nam dali jasno potrditev, da lahko s sistematičnim beleženjem odpadkov in napovedovanjem količin dosežemo merljive okoljske in ekonomske učinke. Na podlagi teh izkušenj smo koncept začeli razširjati tudi v osnovne šole, kjer imajo še večje izize in hkrati možnost za največji sistemski učinek. Tam pilotni projekti kažejo, da lahko zavržke zmanjšamo za 15–30 % že v prvem letu uporabe, kar pomeni nižje stroške za šole in občine ter znatno manjšo obremenitev okolja.

● **Kako hitro lahko podjetje po implementaciji opazi prve koristi rešitve?**

Erik Curk, prokurist podjetja Forcap

Izkušnje iz šolskih kuhinj kažejo, da se prvi merljivi učinki pokažejo že po enem ciklu jedilnika, torej po približno 6–8 tednih. Takrat lahko zelo jasno primerjamo razlike med načrtovanimi količinami in dejansko porabo ter vidimo, kako se je količina zavržkov zmanjšala.

Nekateri pozitivni učinki pa se pokažejo praktično takoj. Vodje prehrane imajo na voljo manj administrativnega dela, saj jim sistem avtomatsko pripravi poročila in preveri skladnost z uradnimi prehranskimi smernicami. Tudi kuharji hitro občutijo razbremenitev, ker dobijo jasne smernice glede količin in se jim ni treba več zanašati zgolj na intuicijo.

● **Kako se Food IQ vklaplja v ESG strategije podjetij, še posebej v kontekstu okoljskih ciljev?**

Na področju okolja (E) omogočamo merljivo zmanjšanje odpadne hrane (SDG 12 – odgovorna poraba in proizvodnja), kar pomeni tudi manj emisij toplogrednih plinov (SDG 13 – podnebni ukrepi). Ker vsak kilogram zavržene hrane ustvari približno 2,5 kg CO₂-ekvivalenta, lahko šole in druge ustanove z našim sistemom bistveno zmanjšajo svoj ogljični odtis. Poleg tega z zmanjšanjem zavržkov prihranimo tudi ogromne količine vode, energije in zemlje, ki bi sicer šle v nič.

Na področju družbenega vpliva (S) prispevamo k zdravju in dobremu počutju otrok (SDG 3), saj e-Recepti in rangiranje receptov zagotavljajo, da otroci jedo uravnotežene in hkrati priljubljene obroke. S tem se dviga kakovost prehrane in zmanjšuje količina hrane, ki jo otroci zavračajo. Podpiramo tudi kakovostno izobraževanje (SDG 4), saj platforma odpira prostor za izobraževanje otrok o pomenu trajnostne prehrane. Prav

ERIK CURK PAMETNI PODATKI ZA MANJ ODPADKOV

tako izboljšujemo delovne pogoje v šolskih kuhinjah, saj razbremenjujemo osebe administrativnega dela (SDG 8 – dostojno delo in gospodarska rast).

Na področju upravljanja (G) zagotavljamo transparentnost, sledljivost in zanesljive podatke – vsak obrok in vsak gram zavržene hrane se meri, analizira in prikaže v jasnih poročilih, kar ustanovam omogoča lažje spremljanje napredka in poročanje o trajnostnih rezultatih.

Nazadnje pa Food IQ spodbuja tudi partnerstva (SDG 17) – povezujemo šole, občine, ministrstva in podjetja v skupnem cilju zmanjševanja zavržkov in izboljšanja kakovosti prehrane, kar omogoča prenos dobrih praks in hitrejšo doseganje trajnostnih ciljev.

● **Vidite potencial za razširitev rešitve tudi v javni sektor, npr. v bolnišnice, šole, vojsko?** Da, vsekakor. Sistem je že od začetka zasnovan modularno, kar pomeni, da ga je mogoče z manjšimi prilagoditvami uporabiti v katerikoli ustanovi, kjer se dnevno pripravlja večje število obrokov. Poleg osnovnih šol, ki so naš primarni fokus, je veliko zanimanja tudi iz drugih javnih sektorjev - bolnišnic, domov za starejše in celo vojske. Poleg tega pa je rešitev zanimiva tudi za večje ponudnike gostinskih storitev, ki se soočajo s podobnimi težavami - tako v hotelih kot v catering podjetjih.

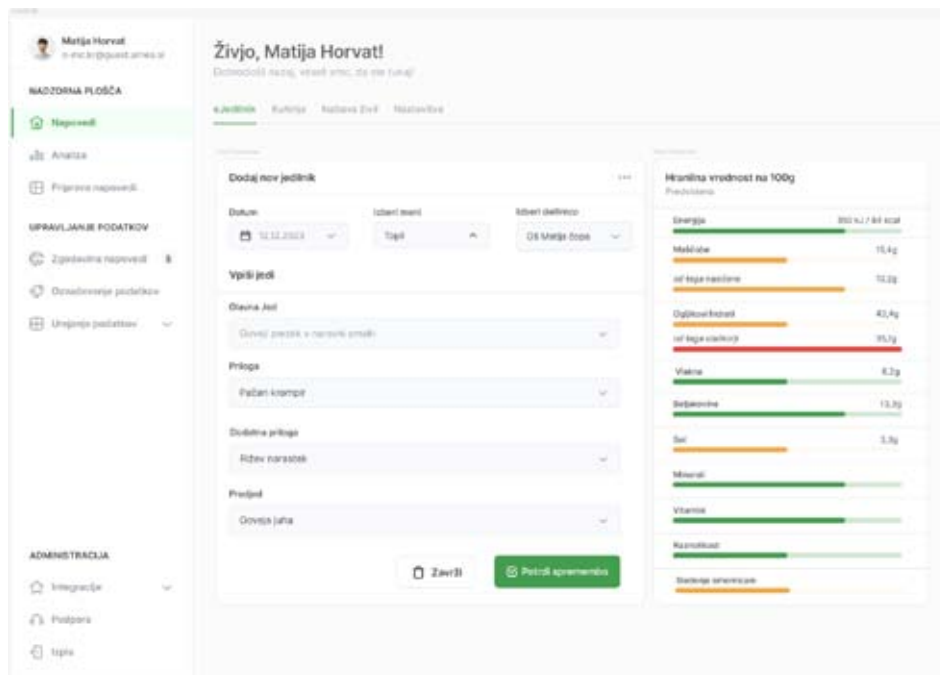
Izzivi so povsod podobni: velika nihanja v številu obrokov, zahteva po natančnem sledenju prehranskim normativom, stroški zaradi zavržkov ter potreba po pregledni in učinkoviti administraciji.

● **Kako enostavna je implementacija vaše rešitve v obstoječe sisteme podjetij?**

Food IQ je zasnovan kot samostojna celostna rešitev, kar pomeni, da ne zahteva zapletenih ali dragih IT-infrastruktur. Implementacija je hitra in enostavna – šole oziroma ustanove lahko začnejo uporabljati sistem praktično takoj, saj deluje kot spletna aplikacija, do katere uporabniki dostopajo prek računalnika ali tablice.

Kljub temu pa omogočamo tudi integracije z obstoječimi sistemi, kjer je to potrebno, na primer z računovodskimi programi, sistemi za naročanje ali drugimi internimi rešitvami. S tem poskrbimo, da se Food IQ brez težav vklopi v obstoječe delovne procese in da uporabnikom ni treba podvajati dela.

● **Ali ponujate prilagoditve za posamezne industrije ali celo personalizirane različice za večje organizacije?**

Da, rešitev se v osnovi prilagodi potrebam uporabnika, glede na panogo pa je sistem trenutno v celoti razvit predvsem za šolske kuhinje, saj smo prav tam prepoznali največje izzive in hkrati največji sistemski učinek. Kot je bilo povedano že prej, dolgoročno vidimo potencial, da se podobno prilagoditev pripravi tudi za druge sektorje.

● **Kakšni so vaši kratkoročni in dolgoročni cilji?**

Naš kratkoročni cilj je doseči, da Food IQ postane standardno orodje v slovenskih osnovnih šolah. Fokus je na digitalizaciji šolskih kuhinj, zmanjšanju količine odpadne hrane in razbremenitvi zaposlenih. V naslednjih letih si želimo, da bi sistem uporabljalo vsaj 50 šol do leta 2026 in okoli 100 šol do leta 2027.

Dolgoročno pa želimo Food IQ razviti v vodilno platformo za upravljanje prehrane v javnem sektorju, z razširitvijo v bolnišnice, domove za starejše in vojsko. Hkrati pa pripravljamo teren tudi za vstop na tuje trge - najprej v Evropi, nato širše. Potencial je ogromen, saj so izzivi z odpadno hrano in administracijo v kuhinjah univerzalni.

● **Kaj vas osebno najbolj navdušuje pri tem, kar delate?**

Najbolj navdušujoče je, da tehnologijo uporabljamo za nekaj, kar ima neposreden in pozitiven vpliv na družbo – zmanjšujemo odpadke, dvigujemo kakovost obrokov in razbremenjujemo zaposlene v šolskih kuhinjah. Navdušuje nas tudi potencial, da lahko ideja, ki je nastala na hackathonu, preraste v globalno rešitev z resničnim vplivom.

● **Če bi lahko dali en nasvet mladim podjetnikom, ki želijo povezati tehnologijo s trajnostjo – kaj bi jim svetovali?**

Svetovali bi, naj najprej pogledajo, kje »netrajnost« podjetje ali organizacijo največ stane. Prav tam se pogosto skriva največja priložnost, saj trajnostna rešitev ne pomeni le boljšega odnosa do okolja, ampak lahko prinese tudi zelo konkretne finančne prihranke.

Drugi nasvet pa je: začnite meriti. Brez podatkov ni mogoče dokazovati učinka, niti graditi zaupanja pri uporabnikih in partnerjih. Ko imaš jasne številke, lahko pokažeš, da trajnost ni samo ideal, ampak tudi realna pot do boljših rezultatov.

In končno, naj vas ne odvrne misel, da ste »premajhni« za spremembe. Tudi naš projekt se je začel kot ideja oziroma koncept na tekmovalnem, danes pa dokazuje, da lahko majhna ekipa s pravo kombinacijo tehnologije in vizije premika stvari na bolje.

Kako vidite prihodnost umetne inteligence v sektorju hrane in trajnostnega upravljanja?

Sektor je še v povojih, a smer je jasna. Umetna inteligenca bo iz odločitvene podpore prešla v »pametne kuhinje«, kjer bodo jedilniki, naročila in količine prilagojeni v realnem času glede na dejansko prisotnost in porabo. To bo pomenilo manj odpadkov, bolj uravnotežene obroke in lažje ESG poročanje. Najuspešnejši primeri iz tujine (npr. Turčija, Južna Koreja) kažejo, da ima ta trg velik potencial, mi pa verjamemo, da lahko Slovenija postane ena od referenčnih držav.

DVOJNI PRIHRANEK

Naj tudi vaš dom napolni dvojna energija – in dvojni prihranek!

Toplina doma in udobje vsakdana sta neprecenljiva. A kaj, če lahko ob tem poskrbite tudi za manjši račun? Pri Petrolu so pripravili akcijo, ki združuje oboje – enostavnost in prihranek.

Jesenska akcija, ki traja od 1. oktobra 2025 do 31. januarja 2026, prinaša obstoječim in novim odjemalcem elektrike in zemeljskega plina priložnost za **dvojni prihranek**.

Če ste član Petrol kluba in imate vsaj 300 Zlatih točk, si lahko v treh mesecih zagotovite **12 € nižje stroške** – enostavno in brez zapletenih postopkov. Vse, kar morate storiti, je poklicati na brezplačno številko **080 22 66**.

Če že imate Petrol Elektriko in Zemeljski plin

Za vas bo postopek najhitrejši. Pokličite na 080 22 66, unovčite 300 Zlatih točk in na obeh položnicah boste naslednje tri mesece plačevali po 4 evre manj. Skupaj torej 12 evrov prihranka v treh mesecih – brez dodatnih dokumentov ali papirologije. Hitro in enostavno.

Imate na Petrolu samo en energent?

Ne glede na to, ali vaš dom že napaja Petrol Elektrika ali Petrol Zemeljski plin, lahko zdaj naredite preprost korak naprej: dodajte še drugi energent in odprite vrata dvojnemu prihranku.

Preklop na dodatni energent je hiter in povsem digitalen – prek **spletnega sklopnika, kjer oddate naročilo**. Za vse ostalo poskrbijo na Petrolu – pogodbo boste podpisali zgolj s klikom.

Do konca novembra so za vse, ki bodo prekopili na **Petrol Elektriko** pripravili še posebno akcijo (<https://www.petrol.si/akcije/2025/03/elektricna-energija-akcija-12-mesecev.html>), in sicer 12 mesecev nižje cene elektrike.

Ko imate enkrat oba energenta na Petrolu, preprosto pokličete 080 22 66, unovčite 300 Zlatih točk in vključite dodatni popust, ki vam zmanjšal stroške obeh položnic.

Če pri Petrolu še nimate ne elektrike ne plina

Priložnost je idealna, da združite oboje – in začnete varčevati že od prvega dne. Preklopite na Petrol Zemeljski plin (<https://www.petrol.si/za-dom/energenti/zemeljski-plin>), hkrati pa izberite še **Petrol Elektriko** po celoletni akcijski ceni. Ko združite oba energenta, enostavno pokličite **080 22 66**, unovčite **300 Zlatih točk** in vklopite dodaten popust. Tako boste mesečno plačevali manj – skupno **12 € manj v treh mesecih**.

Še niste član Petrol kluba?

Varčevati lahko pričnete takoj, ko postanete član Petrolove družine zvestobe. Tako z nakupi (in s položnicami elektrike in plina!) zbirate Zlate točke – te pa z enim samim klicem zamenjate za popust na energent. Ter še za vrsto drugih popustov in ugodnosti.

Kaj vse je lahko vaše v Petrol klubu in kako se včlaniti, preberite na <https://www.petrol.si/petrol-klub>.

Več o akciji najdete na www.petrol.si/dvojni-prihranek

PETRA PREBIL BAŠIN DAN PAPIRNIŠTVA

Spremembe v okolju so gonilo razvoja

Dan papirništva se novembra ponovno vrača kot osrednji strokovni dogodek panoge. S Petro Prebil Bašin, direktorico Združenja papirne in papirno predelovalne industrije pri GZS smo se pogovarjali o vsebinah, ki bodo v ospredju letos.

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

»Mednarodno srečanje slovenskega papirništva je tradicionalni letni dogodek, ki ga letos organiziramo že 28. po vrsti, torej gojimo kontinuiteto letnega srečevanja papirne industrije ter njenih partnerjev iz Slovenije in bližnjega tujega poslovnega prostora. Z naslovom Na krilih sprememb želimo letos poudariti po eni strani, kako zahteven je ta čas, po drugi pa predvsem to, da je spremembe v okolju potrebno uvideti in sprejeti kot gonilo razvoja, izkoristiti veter sprememb za polet v novo, boljše ..., pa naj gre za podjetja, institucije ali posameznike. Spremembe niso ovira, so veter v naša krila. Prav zato jih ne želimo le sprejeti, temveč jih moramo izkoristiti za pogumne korake naprej, za nove povezave, ideje in rešitve, saj prav spremembe omogočajo rast, inovacije in napredek ...

Želimo torej opolnomočiti vse, kako najlažje in najbolj učinkovito izkoristimo ta čas za razvoj in napredek. Sporočilo širši javnosti in odločevalcem je torej – podprite raziskave in razvoj te dejavnosti za učinkovito preobrazbo na poti v nizkoogljično gospodarstvo.«

● **Kako se papirna industrija sooča z izzivi trajnostnega prehoda – od energetske učinkovitosti do razogljičenja?**

Papirna industrija se z izzivi trajnostnega prehoda sooča celostno in proaktivno, saj je

energetska učinkovitost ena izmed ključnih prioritet podjetij v panogi. V zadnjih letih so številna podjetja vlagala v modernizacijo opreme, optimizacijo proizvodnih procesov ter uvedbo naprednih tehnologij, ki zmanjšujejo porabo energije in emisij toplogrednih plinov, zapirajo se snovni in energetski krogi. Posebna pozornost je namenjena tudi uporabi obnovljivih virov energije, samoskrbi z energijo ter zmanjševanju ogljičnega odtisa skozi celotno vrednostno verigo.

Prizadevanja za razogljičenje so tesno povezana z inovacijami na področju recikliranja, krožnega gospodarstva in trajnostne rabe surovin. Papirna industrija je v tem smislu primer dobre prakse, saj že vrsto let uporablja sekundarne surovine in spodbuja zapiranje snovnih tokov, kar je izjemno pomembno za ohranjanje naravnih virov ter doseganje ciljev zelenega prehoda.

Vedno večji izziv je tudi okoljevarstvena zakonodaja, kjer regulativa nalaga vedno višje finančne obremenitve in administrativne ovire. Podjetja se zavedajo potrebe prehoda v zeleno in brezogljično, vendar je včasih to precejšen izziv, saj so meje tehnologij že blizu, nove pa v razvoju in trenutno še niso tržno dosegljive.

● **Kako se papirna industrija v Sloveniji pripravlja na zahteve uredbe EUDR in ali že opazate konkretne izzive?**

Kljub strinjanju, da je treba preprečiti ilegalno sečnjo in uničevanje biodiverzitete v svetu, uredba EUDR prinaša veliko dodatno birokratsko breme, ki je povezano tudi s precej visokimi stroški za podjetja. Gre za potrebo po dodatnih resursih v podjetjih in za potrebno IT podporo. Največji nesmisel je, da Evropa področja EU ni ocenila kot »področje z ničelnim tveganjem«, saj je že uveljavljenih nekaj shem za sistemsko ravnanje z gozdom kot so PEFC in FSC, tako da sledljivost tokov ni vprašanje. Predvsem skrbi, da bodo težje zahtevam sledila manjša podjetja.

● **Kako vidite vlogo slovenske papirne industrije v krožnem gospodarstvu – kje so danes največje priložnosti za napredek ali sodelovanje z drugimi sektorji?**

Papirna industrija ima krožnost že od nekdaj zapisano v svojem DNK-ju, saj že od nekdaj uporablja sekundarne surovine za izdelavo novega papirja. Če pogledamo v zgodovino, je prvi »papir« nastal prav iz odpadnih tekstilnih krp. Največji del surovin za proizvodnjo papirjev danes predstavlja odpadni papir, lesna celuloza, narašča pa tudi poraba alternativnih vlaknin. (Opadni) papir je tudi zgled ločenega zbiranja, v Sloveniji zberemo kar 71 % porabljenega papirja, ki gre nazaj v predelavo v nove aplikacije papirja, za embalažo ali v grafične namene.

Priložnosti za sodelovanje vedno so. Ključno je, da potrošniki razumejo, da gre za bioosnovani, visoko reciklabilni in biorazgradljivi material, ki ga je po uporabi potrebno ločeno zbrati in tako smo največ naredili za okolje.

Sodelovanje z drugimi sektorji je vsekakor vedno koristno, tako pri izmenjavi dobrih praks, kot v projektih skupnega razvoja. Največ vzporednic ima gotovo sektor s kemijsko industrijo, na področju embalaže pa najverjetneje z živilsko predelovalno. Takšno sodelovanje bo v prihodnje še bolj dobrodošlo, spomnimo se samo na ekodizajn embalaže. Le tega kot sektor podpiramo zaradi lažje razgradnje in recikliranja embalaže.

Sodelovanje z raziskovalnimi inštitucijami ter izmenjava znanj in izkušenj s partnerji iz drugih sektorjev le še dodatno krepi zmožnost industrije, da se uspešno prilagaja zahtevam trajnostnega razvoja. Naj spomnim, da imamo papirničarji tudi svoj inštitut: Inštitut za celulozo in papir.

● **Kako pomembna se vam zdi vloga regulative pri spodbujanju trajnostnih praks – kaj panoga pričakuje od zakonodajalcev na nacionalni in evropski ravni?**

Petra Prebil Bašin, direktorica Združenja papirne in papirno predelovalne industrije pri GZS

Zakonodaja vsekakor ključno usmerja razvoj dejavnosti Evropi in seveda v Sloveniji. Papirna industrija spada zaradi svoje narave med zelo regulirane dejavnosti. Regulacija do neke mere je dobra vzpodbuda, a žal se v Sloveniji premnogokrat soočamo s presežno, ki dobesedno duši industrijo, ali z brezkoristno birokracijo, kar vidimo v primeru EUDR, ali z zahtevami, ki presegajo meje obstoječih tehnologij. Težko je spremljati, kako proizvajalci iz drugih delov sveta zaradi nižjih regulatornih zahtev ter nižjih cen energije v Evropo uvažajo papir in izdelke, po cenah, ki ne pokrivajo proizvodnih

stroškov v Evropi. Velikokrat opažamo tudi, da je Slovenija konzervativna pri koriščenju možnosti za podporo določene industrije, ki jo EU zakonodaja sicer dopušča.

● **Slovenija ima močno tradicijo papirništva. Kako lahko ta dediščina postane prednost v zelenem prehodu in pri iskanju inovativnih, trajnostnih rešitev za prihodnost?**

Slovenija ima na tem področju tradicijo, papirnice so se razvile v ruralnih področjih in ob rekah, marsikje pa so danes že obkrožene z naselji. Še vedno imamo v Sloveniji 6 papirnic, ki so visoko specializirani nišni

proizvajalci posameznih segmentov papirja. Vendar pa več kot 93% papirja izvozi, gre za mednarodno dejavnost. Imamo pa tudi okoli 100 podjetij, ki predelujejo papir v različne izdelke, največkrat je to papirna embalaža, vrečke, kuverte itd., kjer je posel bolj lokalni in podjetja več prodajo na slovenskem trgu. Vsekakor je embalažna industrija servisna oz. spremljevalna industrija vsem ostalim industrijam.

Promocija

MEDNARODNO SREČANJE
SLOVENSKEGA PAPIRNIŠTVA
INTERNATIONAL MEETING
OF SLOVENE PAPER INDUSTRY
2025

28. DAN SLOVENSKEGA PAPIRNIŠTVA
TH DAY OF SLOVENE PAPER INDUSTRY

51. MEDNARODNI LETNI SIMPOZIJ DITP
ST INTERNATIONAL ANNUAL SYMPOSIUM DITP

19. - 20. 11. 2025
Hotel Slovenija
Portorož
SLOVENIJA

*Na krilih sprememb
On the wings of change*

14. KONFERENCA KOMUNALNEGA GOSPODARSTVA

V ospredju ljudje, stroka in prihodnji izzivi

V Kongresnem centru Olimia v Podčetrtku je bila sredi septembra 14. konferenca komunalnega gospodarstva, ki jo organizira Zbornica komunalnega gospodarstva Slovenije (ZKGS). Z več kot 450 udeleženci – strokovnjaki, predstavniki komunalnih podjetij, občin, državnih institucij in drugih deležnikov – je dogodek dosegel rekordno udeležbo in znova potrdil svojo vlogo osrednjega strokovnega srečanja komunalnega sektorja v Sloveniji.

Osrednja tema letošnje konference, Komunala – smo ljudje za ljudi, je izpostavila ključni pomen človeškega dejavnika v komunalnih storitvah, ki zagotavljajo osnovne pogoje za kakovostno življenje – od oskrbe s pitno vodo in ravnanja z odpadki do urejenih javnih površin. Program je bil vsebinsko razdeljen v tematske sklope, ki so obravnavali aktualne tehnične, zakonodajne in ekonomske izzive sektorja.

Strateški uvod in pogled v prihodnost

Uvodno predavanje je imel dr. Mojmir Mrak (BF UL), ki je spregovoril o vlogi Slovenije v hitro spreminjajočem se evropskem in mednarodnem okolju. Dr. Sandra Damijan je izpostavila pomen trajnostnega upravljanja naravnih virov kot dolgoročne razvojne usmeritve. Psihološki in organizacijski vidik dela v komunali sta predstavili dr. Sonja Robnik in mag. Jadranka Jezeršek Turnes, poudarjeni pa so bili tudi vidiki kibernetске varnosti komunalnih sistemov. Konferenčni dan je zaključil zdravnik in avtor dr. David Zupančič s predavanjem o pomenu mirnega uma v času številnih izzivov.

Ekonomika izvajanja javnih služb

Drugi dan je bil v veliki meri posvečen ekonomskemu vidiku izvajanja gospodarskih javnih služb. Dr. Darija Aleksić je spregovorila o sodelovanju med generacijami, Irena Kameščak o novi evropski direktivi o enakem plačilu, dr. Aleksij Mužina pa o pravnih dilemah glede plačil vodnih prispevkov v primeru visokih izgub. Pomen mehkih veščin sta izpostavili mag. Nastja Mulej (kreativnost v javnih službah) in Anja Križnik Tomažin (komunikacija kot osnova sodelovanja).

Oskrba s pitno vodo

Strokovni sklop o pitni vodi je obravnaval aktualne zakonodajne spremembe, varnost sistemov in pojav novih onesnaževal. Dr. Mužina je predstavil novosti v normativni

ureditvi, Miran Jug (Mariborski vodovod) je govoril o zagotavljanju oskrbe v kriznih razmerah, dr. Anja Torkar (UL NTF) pa o vplivu sodobnih onesnaževal. Leon Behin (URSZR) in mag. Ludvik Mekuč sta izpostavila pomen načrtovanja oskrbe v okviru sistema zaščite in reševanja ter izzive manjših vodnih virov.

Odvajanje in čiščenje odpadne vode

Razprave so se osredotočile na novo evropsko direktivo o čiščenju odpadne vode, ki jo je predstavila dr. Tanja Mohorko (MNVP), ter na tehnične in sistemske rešitve za zmanjševanje vpliva nedovoljenih izpustov (dr. Marjetka Levstek) in upravljanje padavinskih ter podzemnih voda (mag. Joerg Prestor). Posebno pozornost so udeleženci namenili ponovni uporabi vode – od čistilnih mokrišč (Urša Brodnik) do uporabe odpadne vode v kmetijstvu (dr. Ester Heath).

Ravnanje z odpadki

V sklopu o ravnanju z odpadki so bile predstavljene nove zakonodajne smernice in konkretni izzivi izvajalcev. Projekt ABC ločevanja odpadkov je predstavil Drago Dervarič, mag. Tanja Bolte (MOPE) je predstavila prihodnje aktivnosti ministrstva, izpostavljena pa je bila tudi ergonomija pri delu z odpadki (mag. Janko Pahič). Posebna pozornost je bila namenjena tekstilnim odpadkom – mag. Jana Miklavčič in Anđelko Švaljek sta osvetlila zakonodajne pristope in potencialne za reciklažo. Sklop je sklenila predstavitev digitalne optimizacije smetarskih poti (mag. Darko Bečaj).

Urejanje in čiščenje javnih površin

Vloga urbanega zelenja v času podnebnih sprememb je bila osrednja tema sklopa o javnih površinah. Dr. Maja Jurc (UL BF) je opozorila na izzive pri izboru rastlin in boleznih, dr. Maja Simoneti (IPoP) na potrebo po enotnih merilih upravljanja, dr. Petra Vertelj Nared (LUZ) pa na načrtovanje zelenih površin. Goran Huljenič in Jelena Sekelj sta predstavila trajnostno skrb za drevesa iz prakse.

Zaključne misli

Konferenco sta nagovorila minister za okolje, podnebje in energijo mag. Bojan Kumer in državna sekretarka dr. Lidija Kegljevič Zagorc, ki je poudarila pomembnost naložb v javne vodovode in kanalizacijo v vrednosti skoraj pol milijarde evrov.

Predsednik ZKGS mag. Janko Širec je ob zaključku izpostavil pomen povezane in

kompetentne komunalne stroke: »Komunalni sistemi so ogrodje družbe – ko delujejo, je vse samoumevno; ko se ustavijo, se ustavi življenje.«

Konferenca je znova potrdila, da je slovenska komunalna stroka pripravljena na izzive prihodnosti – s strokovnim znanjem, sodelovanjem in zavezanostjo k trajnostnemu razvoju ter kakovostnim storitvam za ljudi in okolje.

Zeleni utrip

MEDNARODNA ZMAGA DIJAKOV ŠC CELJE NA TEMO TRAJNOSTNE MOBILNOSTI

Dijaki Srednje šole za gradbeništvo in varovanje okolja Celje so skupaj s sovrstniki iz Turčije, Španije in Nemčije dosegli izjemen uspeh na mednarodnem tekmovanju programa Young Reporters for the Environment (YRE). Tema letošnjega natečaja je bila trajnostna mobilnost, ki zaradi podnebnih sprememb in urbanizacije predstavlja enega ključnih izzivov sodobne družbe.

V sklopu mobilnosti v španskem mestu Yuncos so dijaki raziskovali mestne prometne politike, obiskali Madrid in se srečali s predstavniki mestnega logističnega centra. Spoznali so napredne ukrepe, kot so digitalizacija prometa, elektrifikacija voznega parka ter spodbujanje hoje in kolesarjenja, ki prispevajo k zmanjševanju emisij in izboljšanju pretočnosti.

Poleg tega so obiskali železničarski muzej, kjer so z lokalnimi strokovnjaki razpravljali o pomenu železniškega prometa kot stebra trajnostne mobilnosti. Velik poudarek je bil tudi na medijski pismenosti – dijaki so se učili prepoznavati lažne novice,

preverjati vire in pripravljati strokovne prispevke na podlagi preverjenih podatkov, kar je bilo ključno za njihov zmagovalni članek.

Projekt je mladim omogočil ne le strokovno rast, ampak tudi medkulturno izmenjavo in povezovanje, kar krepi njihovo razumevanje globalnih okoljskih izzivov ter pomena sodelovanja pri iskanju trajnostnih rešitev.

Program YRE spodbuja kritično mišljenje, okoljsko ozaveščenost in aktivno vlogo mladih v trajnostnem razvoju lokalnih skupnosti. (Alenka Lah Kalan)

DR. MARJETKA LEVSTEK ODPADNE VODE

Ko strupeni izpusti ohromijo čistilno napravo

Kaj se zgodi, ko v kanalizacijo zaide strupena snov, ki je merilniki ne zaznajo? Na Centralni čistilni napravi (CČN) Domžale-Kamnik se je februarja 2025 biološki proces odstranjevanja dušika in fosforja povsem ustavil, aktivna biomasa je razpadla. Stabilizacija je zaradi nizkih temperatur trajala skoraj dva meseca, stroški sanacije pa so presegli 60.000 EUR. V intervjuju dr. Marjetka Levstek, direktorica JP CČN Domžale-Kamnik, pojasni tehnične, biološke in finančne posledice nenadnih izpustov, zakaj je pravočasno obveščanje ključno, kako deluje protokol obveščanja ter kakšne spremembe – od nadzora do zakonodaje – bi potrebovali za boljšo zaščito okolja in infrastrukture.

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

● **Kakšna škoda nastane v čistilni napravi, ko pride do takega izpusta (tehnična, biološka, finančna)? Kako dolgo traja, da se obrat ponovno stabilizira po takem incidentu?**

Na vsako čistilno napravo (ČN) občasno priteče odpadna voda, katere sestava presega mejne vrednosti za izpust v kanalizacijo – na primer neustrezen pH (pod 6,5 ali nad 9,5), povišana prevodnost ali povečana koncentracija usedljivih, neraztopljenih snovi, maščob in tenzidov. Do določene mere je vsaka ČN sposobna onesnaženje kompenzirati oziroma ga pred biološko stopnjo odstrani, tako da ne pride do negativnega vpliva na biološki proces čiščenja in posledično do slabše kakovosti iztoka.

Če pa na ČN pritečejo strupene snovi, ki jih z merilnimi inštrumenti ne zaznamo in zato posledično ne moramo pravočasno ukrepati, lahko pride do delne ali popolne zaustavitve biološkega procesa čiščenja odpadne vode. V primeru, ki smo ga imeli na CČN Domžale-Kamnik februarja 2025, se je biološki proces odstranjevanja dušikovih in fosfornih snovi v celoti ustavil, prišlo je celo do razpada aktivne biomase, ki je prehajala skozi iztok v vodotok Kamniška Bistrica. Zaradi nizkih temperatur se je biološki proces normaliziral šele dva meseca po incidentu. Stroški vzpostavitve normalnega delovanja so bili ocenjeni na več kot 60.000 EUR (kemikalije, tehnološke spremembe, kemijske analize ipd.). Če bi morali delno zamenjati aktivno biomaso, bi stroški presegli 100.000 EUR.

● **Zakaj je pravočasno obveščanje tako zelo pomembno, ko pride do nenadnega izpusta?**

Ko se tekoči odpadki ali celo strupena snov izlije v kanalizacijo, ČN nima mehanizma, s katerim bi lahko takšno odpadno vodo zavrnila. Vse, kar priteče po kanalizaciji, samodejno vstopi v proces čiščenja in lahko ob neustreznih sestavi povzroči zmanjšanje učinkovitosti ali celo zaustavitev procesa. Vsi uporabniki kanalizacijskega sistema bi se morali zavedati, da je na koncu kanala

občutljiv biološki proces, ki predstavlja zadnjo varovalno pregrado pred vodotokom. Le z odgovornim odvajanjem bomo lahko skupaj poskrbeli za varovanje vodnega okolja.

● **Koga vse obveščate v primeru resnejšega izpusta? Imate vzpostavljen protokol za obveščanje? Kako deluje?**

V primeru, da zaznamo zastrupitev procesa čiščenja, ravnamo po internem protokolu. Procesno takoj poskušamo omiliti negativne posledice za vodotok in vzpostaviti ponovno delovanje čiščenja, hkrati odvezemamo vzorce in v sodelovanju s komunalnimi podjetji poskušamo najti povzročitelja. O dogodku obvestimo tudi lastnike, pristojne inšpekcije in policijo.

● **Kako ocenjujete stopnjo ozaveščenosti ljudi (javnosti, podjetij, obrtnikov) o tem, kaj ne sodi v kanalizacijo?**

Večji industrijski uporabniki imajo zaposlene strokovnjake za varstvo okolja, ki spremljajo kakovost svojih odpadnih voda, izvajajo obratovalni monitoring in s CČN Domžale-Kamnik redno komunicirajo v primeru izrednih razmer. Nižjo raven zavedanja opazujemo med obrtniki, kjer je varstvo okolja pogosto podrejeno osnovni dejavnosti, zaposleni pa niso usposobljeni za to področje in se zato ne zavedajo posledic neustreznega odvajanja tekočih odpadkov v kanalizacijo. Javnost o naši dejavnosti in težavah obveščamo preko javnih objav, dneva odprtih vrat, zloženk, animacij in spletne strani. Ocenjujemo, da je javnost dokaj dobro seznanjena. Glede na obseg naše čistilne naprave in stopnjo zastrupitve pa ocenjujemo, da je do onesnaženja najverjetneje prišlo iz obrtnih ali industrijskih obratov.

● **Kakšno vlogo ima lokalna skupnost pri preprečevanju škodljivih izpustov?**

Pomembno je, da lokalna skupnost kanalizacijski sistem prepozna kot del svojega bivalnega okolja, da ga opazuje in sporoča vse nepravilnosti (npr. neobičajen vonj,

LCA

Dr. Marjetka Levstek, direktorica JP ČČN Domžale-Kamnik

iztoke iz cistern ipd.) ter s tem pomaga pri prepoznavanju in odpravljanju neustreznih vtokov v kanalizacijo.

● **Kje lahko kdo anonimno prijavi sum na nedovoljen izpust?**

Sum je mogoče vedno prijaviti komunalnemu podjetju ali čistilni napravi - po telefonu ali preko elektronske pošte.

● **Ali opazate, da podjetja v krizi morda iščejo cenejše in hitrejša poti odlaganja odpadnih voda, tudi na nelegalne načine?**

Vsekakor. Za podjetje je ceneje, da tekoči odpadki izlije v kanalizacijo, kot da ga odda pooblaščenemu prevzemniku - a to lahko na koncu povzroči 10- do 100-krat višje stroške, ki bremenijo ČČN.

● **Kaj bi želeli sporočiti podjetjem in državljanom glede njihove odgovornosti?**

Smo del enotnega vodnega sistema, zato lahko učinkovito izvajamo storitev čiščenja, če se vsi držijo jasnih zakonodajnih okvirov. Če ČČN ne bi učinkovito čistile odpadne vode, na prispevnem območju ne bi bil mogoč nadaljnji gospodarski razvoj.

● **Kakšne spremembe bi si želeli - zakonodajne, tehnične, družbene - da bi sistem bolj učinkovito zaščitil okolje in infrastrukturo? Želeli bi si:**

• večji nadzor nad kanalizacijskim sistemom (priklopi, sestava odpadne vode),

• večjo pristojnost in neomejeno možnost za vzorčenje iztokov v kanalizacijo s strani komunalnega podjetja, saj smo trenutno odvisni od dobre volje uporabnikov,

• večjo pristojnost in učinkovitejše sankcije nadzornih organov,

• obratovalni monitoring, usmerjen in nadzorovan s strani države, ne naročnikov,

• spremembo zakonodaje, ki bi vtok strupene snovi in posledično zaustavitev ČČN prepoznala kot izredne razmere.

● **Ali imate načrte za nove informativne kampanje ali sodelovanje z drugimi institucijami?** V pripravi so nova besedila, zloženke in animacije. Povezali se bomo z lokalnimi komunalnimi podjetji in pripravili skupno ozaveševalno kampanjo. Izvedli bomo tudi predavanja za obrtne delavnice.

Zakaj analiza LCA?

- Obvladajte in zmanjšajte emisije, odpadke in porabo virov,
- prepoznajte neučinkovite procese, kjer lahko dosežete prihranke,
- analizirajte izvor težav v povezavi oziroma primerjavi določenih izdelkov/proizvodov,
- optimizirajte izdelek/proizvod,
- spremenite izdelke/proizvode ob upoštevanju trajnostnih predlogov,
- primerjajte izdelke/proizvode (okoljsko označevanje),
- krepite organizacijo na zelenih trgih,
- izboljšajte podobo izdelka/proizvoda ter procese odločanja,
- poročajte in izpolnite zahteve celotne vrednostne verige,
- omogočajte izbor izdelka/proizvoda z manjšimi vplivi na okolje,
- potrdite družbeno odgovornost,
- pridobite konkurenčno prednost,
- primerjajte alternativne postopke ravnanja z odpadnimi materiali ter
- ocenjujte učinke alternativnih tehnologij ter posredujte informacije o vplivih na okolje širši javnosti in drugim deležnikom.

SímaPro

Naša analiza LCA je izdelana z uporabo profesionalne programske opreme SímaPro, ki je opremljena s posodobljenimi metodami ocene učinka in podatkovnimi bazami, ki vključujejo tudi najnovejšo bazo podatkov Ecoinvent.

Želena Slovenija

Kontakt za več informacij:
Ana Brodar, mag. okolj. ved
ana.brodar@fitmedia.si
064 286 886

IZOBRAŽEVANJE

Brezplačna usposabljanja za MSP: ESG pospešek

ESG pospešek je celovit program brezplačnih usposabljanj, namenjen mikro, malim in srednje velikim podjetjem (MSP) v Sloveniji, ki želijo okrepiti znanje o trajnostnem poročanju po načelih ESG (okolje, družba, upravljanje) ter to znanje vključiti v svoje poslovne procese.

Cilj projekta je podjetjem omogočiti pridobitev praktičnih kompetenc za učinkovito implementacijo standardov za prostovoljno trajnostno poročanje, s čimer bodo bolje pripravljena na zahteve trga, dobaviteljske verige in finančnih institucij.

Gre za ukrep »Trajnostno poročanje MSP« Ministrstva za okolje, podnebje in energijo (MOPE) in Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport (MGTS). Izvaja ga Slovenski podjetniški sklad (SPS) preko Gospodarske zbornice Slovenije (GZS) s partnerji. Projekt se financira iz sredstev Podnebnega sklada. Gospodarska zbornica Slovenije (GZS) je skupaj s partnerji oblikovala konzorcij, ki bo MSP-je vodil od razumevanja osnov trajnostnosti do priprave konkretnega trajnostnega poročila in akcijskega načrta.

Usposabljanja so se začela v septembru in bodo potekala do konca februarja 2026, v skupno 40 izvedbah, tako na spletu kot v živo po vseh slovenskih regijah.

Čeprav MSP-ji niso neposredno zavezani trajnostnemu poročanju, se z zahtevami pogosto srečujejo posredno – prek kupcev, dobaviteljev, bank in investorjev. Prostovoljno trajnostno poročanje zato prinaša jasne koristi: olajša dostop do financiranja, krepi konkurenčno prednost

Usposabljanje na temo praktične priprave na trajnostno poročanje za MSP, izvedeno v Celju.

pri večjih kupcih, pomaga znižati stroške z uvedbo učinkovitih praks, izboljšuje ugled in zaupanje med zaposlenimi ter skupnostjo ter pomeni kakovostno pripravo na morebitne prihodnje obveznosti.

Štirje moduli

Program je strukturiran v štiri module.

Prvi modul uvaja osnove in koristi trajnostnega poročanja: od temeljnih pojmov, mednarodnih dokumentov in EU okvira do konkretnih priložnosti za MSP, standardov poročanja, financiranja in priprave poročila na primeru panoge, vključno s samooceno s pomočjo ESG pripomočka, ki je napredno spletno orodje za samooceno trajnostne usmerjenosti in razpravo.

Drugi modul podjetja vodi od podatkov do poročila: opredelitev pomembnih tem, identifikacija vplivov na okolje in družbo ter ključnih tveganj in priložnosti, metodologija in delo po verigi vrednosti, vzpostavitev postopka zbiranja podatkov ter priprava poročila na osnovi zbranih informacij.

Tretji modul je praktično usmerjen v oblikovanje trajnostne strategije in akcijskega

načrta: udeleženci obravnavajo ogljični odtis z izračuni na konkretnih primerih vsaj dveh panog, analizirajo ukrepe za zmanjšanje emisij, postavljajo cilje razogljčenja ter integrirajo načela krožnega gospodarstva in trajnostnih dobavnih verig v strateški okvir podjetja.

Četrti modul je namenjen upravljanju ESG dejavnikov za dolgoročno uspešnost: od izvedbe akcijskega načrta in vključevanja trajnostnih praks v poslovne procese do obravnave družbenih (S) in upravljavskih (G) vidikov, etike, preglednosti in odgovornosti, s poudarkom na ustvarjanju poslovne vrednosti in možnosti neposrednega dialoga s strokovnjaki.

Z izobraževanjem do certifikata

Na posamezne module lahko pridejo različni zaposleni; vsak udeleženec prejme potrdilo o udeležbi za uspešno opravljen modul. Če posamezni zaposleni uspešno opravi vse štiri module, pridobi certifikat ESG pospešek.

Več o projektu na www.esgpspesek.si

ZELENO OMREŽJE

Bela knjiga za kakovostnejšo reciklažo embalaže

Evropska unija je februarja sprejela novo uredbo o embalaži in odpadni embalaži (PPWR), ki v državah članicah zavezuje deležnike k izpolnjevanju zahtev glede zmanjšanja embalažnih odpadkov, izboljšanja možnosti za recikliranje ter povečane preglednosti in digitalizacije informacij. Nove obveznosti veljajo za proizvajalce, trgovce, pakirna podjetja ter družbe s področja zbiranja in obdelave embalažnih odpadkov.

V organizaciji GS1 v Evropi so s tem namenom pripravili belo knjigo »Packaging and Packaging Waste Regulation (PPWR) and GS1 Standards – White Paper on how to use GS1 standards to support recycling use cases«. Knjiga ponuja pregled, kako standardi GS1 prispevajo k učinkovitemu odzivu industrije na zahteve. Uporaba odprtih in globalno sprejetih standardov je tu ključna, saj omogoča zanesljivo, sledljivo ter interoperabilno izmenjavo podatkov.

Standardi GS1, kot so GTIN (globalna številka trgovinske enote), GLN (globalna lokacijska številka), GDSN (omrežje za sinhronizacijo podatkov) in GS1 Digital Link, skrbijo namreč za edinstveno identifikacijo embalažnih komponent in povezovanje podatkov po preskrbovalni verigi. Z njimi je mogoče vsaki komponenti (lesenemu podstavku, foliji, kartonu itd.) dodeliti lasten identifikator, s katerim se vzpostavi popolna sledljivost in pripravi podlaga za avtomatizirano poročanje ter oceno reciklabilnosti. S standardi GS1 se te informacije zbirajo enotno in se izmenjujejo z vsemi deležniki – od proizvajalcev do sortirnih centrov ter reciklažnih obratov.

PPWR predvideva še obvezno označevanje embalaže z odprtim digitalnim podatkovnim nosilcem, kot je QR koda. Ta omogoča potrošniku dostop do informacij o materialni sestavi, razgradljivosti, možnostih ponovne

Standardi GS1 za učinkovito upravljanje z embalažo

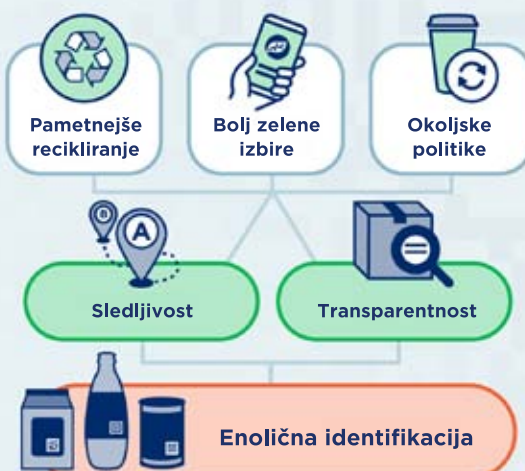
CILJ

Omogočiti učinkovitejše recikliranje, ponovno uporabo, razvrščanje in sledljivost za podporo krožnemu gospodarstvu.

Zakaj GS1?

- Neodvisnost in nepridobitnost
- Upravljanje s strani uporabnikov
- Globalno in lokalno
- Vključevalnost in sodelovanje
- Podpora digitalizaciji in prehodu na črtne kode nove generacije

Kako lahko standardi GS1 pomagajo?

uporabe in načinu ločevanja odpadkov. Tu ima GS1 Digital Link pomembno vlogo, saj skrbi, da je GTIN preko spleta povezan s podatki, ki jih lahko berejo potrošniki in sistemi za sortiranje embalaže.

Pomemben prispevek bele knjige se nadaljuje s tehnološko nevtralnimi podatkovnimi atributi in kodnimi seznammi, ki jih je GS1 v sodelovanju z evropskimi članicami razvil za strukturirano zbiranje embalažnih podatkov. Nabor omogoča poročanje o vrsti materialov, deležu reciklirane vsebine, posameznih elementih embalaže in drugih ključnih lastnostih za digitalno upravljanje.

V podporo razumevanju uporabe so v beli knjigi vključeni praktični primeri. V Avstriji je proizvajalec mesnih izdelkov standardiziral vse embalažne podatke z uporabo GTIN kod, kar omogoča lažje poročanje in sledenje. Na Danskem ter Nizozemskem se razvija platforma GS1Trade Packaging, ki omogoča več kot 500 podjetjem strukturirano zbiranje podatkov o embalaži v skladu z zahtevami razširjene proizvajalčeve odgovornosti (EPR) itd.

Uporaba standardov GS1 prinaša številne prednosti, kot so: enotno zbiranje podatkov na izvoru, večja natančnost, zmanjšanje napak in podvajanj ter možnost večkratne uporabe istih podatkov za regulatorne in poslovne potrebe. Podatki, strukturirani na osnovi odprtih standardov, omogočajo tudi lažje prilagajanje drugim zakonodajnim pobudam, kot je digitalni potni list izdelkov. GS1 Slovenija vabi zato že danes vse, ki proizvajajo, uporabljajo ali trgujejo z embalažo, da začnejo strukturirati podatke skladno s standardi GS1.

O trajnosti in zanesljivosti podatkov lahko izveste več na GS1 dogodku **KODA prihodnosti** v četrtek, **6. 11. 2025 v Ljubljani**.

Odčitaj kodo za več informacij o reciklaži embalaže

MAG. KLEMENTINA ZAPUŠEK AKADEMIJA ZELENA SLOVENIJA

Človekove pravice so temelj odgovornega poslovanja gospodarstva

Podjetja danes nosijo odgovornost, ki presega zgolj ustvarjanje dobička. O tem, da je spoštovanje človekovih pravic ključno za trajnostno, etično in dolgoročno uspešno poslovanje, je spregovorila strokovnjakinja za trajnostnost, mag. Klementina Zapušek.

● V zadnjem času vse pogostejše slišimo o človekovih pravicah v poslovnem kontekstu. Zakaj?

Res je. Človekove pravice so tradicionalno veljale za domeno države, danes pa jih vedno bolj povezujemo tudi z odgovornostjo podjetij. Gospodarske dejavnosti namreč neposredno in posredno vplivajo na človekove pravice. Podjetja s svojim delovanjem vplivajo na zaposlene, lokalne skupnosti, potrošnike in širše okolje. Njihov vpliv je pozitiven z ustvarjanjem delovnih mest, blaginje, inovacij in splošnega družbenega napredka, prav tako pa tudi negativen s kršitvami delavskih pravic, izkoriščanjem naravnih virov in neenakostmi, ki jih ekonomski razvoj prinaša. Zato se od podjetij vse bolj pričakuje, da človekove pravice vključijo v svoje politike, procese in poslovne modele ter vsakodnevno prakso.

● Za kakšne pravne temelje gre? Ali so to zgolj priporočila ali gre za pravno obvezo?

Temelji so zelo trdni. Človekove pravice so namreč neodtujljive, univerzalne in nedeljive. Uzakonjene so kot minimalni družbeni standard, ki ga lahko vsaka družba nadgradi z višjimi zahtevami. Splošna deklaracija človekovih pravic (1948) je najširše prepoznan dokument, ki je podlaga številnim drugim instrumentom s področja človekovih pravic – od Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah (1966) do Konvencije o otrokovih pravicah (1989). Na ravni Evropske unije ima ključno vlogo Listina EU o temeljnih pravicah (2000), ki je s sprejetjem Lizbonske pogodbe (2009) postala pravno zavezujoča.

V Sloveniji so človekove pravice in temeljne svoboščine umeščene v sam vrh ustavnega reda. Ustava Republike Slovenije (1991) določa, da se pravice uresničujejo neposredno na njeni podlagi, omejene pa so lahko zgolj s pravicami drugih ali v izrednem in vojnem stanju.

Od leta 2024 imamo sprejeto še dodatno pravno podlago – Direktivo EU o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti (Corporate Sustainability Due Diligence Directive – CSDDD/CS3D). Ta uvaja obveznost izvajanja skrbnega pregleda človekovih pravic in okolja za večja podjetja in njihove dobavne verige. Direktiva temelji na Vodilnih načelih Združenih narodov o podjetništvu in človekovih pravicah (UN, 2011) ter Smernicah OECD za večnacionalna podjetja (OECD, 2011; posodobljene 2018).

● Ključni izziv ostaja: kako ta načela prenesti v prakse podjetij?

Ključno orodje pri tem je skrbni pregled glede človekovih pravic, v angleščini imenovan Human Rights Due Diligence (HRDD). Gre za proces, ki podjetjem omogoča, da sistematično prepoznavajo, preprečujejo in zmanjšujejo negativne vplive in tveganja na človekove pravice, tako znotraj podjetja kot tudi v svojih vrednostnih verigah.

Skrbni pregled glede človekovih pravic obsega šest ključnih korakov.

1. Zavezanost človekovim pravicam, kjer gre za oblikovanje politike podjetja glede človekovih pravic. Podjetje sprejme npr. etični kodeks, kjer se zaveže spoštovanju človekovih pravic.

2. Prepoznavanje in ocenjevanje tveganj in vplivov, kjer podjetja ocenijo možne in dejanske negativne vplive v lastnem poslovanju in v vrednostnih verigah. Gre za analize tveganj za človekove pravice, ki so lahko osredotočene na panoge (npr. pogoji delavcev v tekstilni ali rudarski industriji), geografska območja ali države (prisilno ali otroško delo pri dobaviteljih v Aziji ali Afriki) ali specifične dobavitelje (odvzem zemlje lokalnim skupnostim brez njihovega soglasja, sodelovanje s podjetji, ki kršijo okoljske ali človekove pravice). To lahko podjetja izvajajo z lastnimi viri in podatki ali neodvisnimi raziskavami (mednarodne organizacije, NVO).

3. Sprejem ukrepov za preprečevanje ali zmanjševanje negativnih vplivov in tveganj na človekove pravice. Podjetja lahko vzpostavijo kodekse ravnanja za dobavitelje, kamor so vključeni minimalni standardi človekovih pravic, katerim zavežejo dobavitelje same kot celotno dobavno verigo – gre za dobavitelje dobaviteljev. Podjetja lahko izvajajo presoje in trajnostno ocenjujejo dobavitelje (npr. zahteva po certifikatu EcoVadis), izobražujejo in usposablajo tako lastne zaposlene kot dobavitelje. Izvajajo redne presoje svojih lokacij, tovarn (audite), vključno z nenapovedanimi obiski, ki jih lahko izvedejo sami ali v sodelovanju s tretjimi osebami (certifikacijska telesa, svetovalna podjetja s presojevalci, neodvisni strokovnjaki, razne nevladne organizacije). Če tveganja ni mogoče zmanjšati, je potreben razmislek o prekinitvi sodelovanja z dobaviteljem, kar pa je lahko dvorezen meč. Delovni pogoji pri določenem dobavitelju se namreč še

Mag. Klementina Zapašek, strokovnjakinja za trajnostnost

● Katera podjetja se že ukvarjajo s HRDD?

Številna mednarodna podjetja že izvajajo sistematični HRDD. Unilever pripravlja letna poročila o človekovih pravicah, ki vključujejo tudi konkretne primere kršitev in ukrepov. Nestlé izvaja ocene vpliva v državah z visokim tveganjem ter aktivno deluje proti otroškemu delu v proizvodnji kakava. Patagonia in H&M se osredotočata na pravične plače. IKEA in Microsoft izvajata projekte s področja pravic skupnosti in domorodnih (indigenih) ljudstev. Apple pa uporablja blockchain tehnologijo za sledljivost v svoji dobavni verigi.

V Sloveniji gre za nekoliko počasnejši, a pozitiven premik. Že leta 2018 je bil sprejet Nacionalni akcijski načrt za spoštovanje človekovih pravic v gospodarstvu. Danes imamo 33 podjetij, ki so se formalno zavezala k spoštovanju človekovih pravic. Med njimi so Krka, Lek, Luka Koper, NLB, Telekom Slovenije, Pošta Slovenije in druga večja podjetja.

Tudi SDH, Slovenski državni holding, je v svoja Priporočila in pričakovanja vključil vse družbe s kapitalsko naložbo države, da spoštujejo človekove pravice in pravice delavcev. Prav tako naj bodo vodilne pri spodbujanju dostojnih delovnih pogojev v lastni dejavnosti in v dobavni verigi ter se zavežejo k spoštovanju človekovih pravic pri poslovanju. Družbe, ki poslujejo na dveh ali več mednarodnih trgih, naj izvedejo skrbni pregled (due diligence) v skladu z Vodilnimi načeli Združenih narodov na področju poslovanja in človekovih pravic ter Smernicami OECD o odgovornem poslovnem ravnanju.

● Kateri so glavni izzivi pri uresničevanju teh zavez?

Kljub napredku ostajajo resni izzivi pri človekovih pravicah, kot so pomanjkljivo poznavanje področja, odpor do sprememb ter občutek, da gre zgolj za birokratsko breme. Za prehod v prakso so zato ključni stalno izobraževanje, transparentnost, sodelovanje z deležniki ter vključitev človekovih pravic v osrednje poslovne strategije in v delovanje podjetij.

Spoštovanje človekovih pravic v gospodarstvu tako ni več vprašanje prostovoljne odločitve, temveč pravna, etična in poslovna nujnost. Podjetja, ki človekove pravice razumejo kot del svojih vrednot, ne le zmanjšujejo tveganja, temveč ustvarjajo dolgoročno konkurenčno prednost in prispevajo k trajnostnemu razvoju družbe.

vedno ne izboljšajo, če zgolj prekinemo sodelovanje z njim. Izboljšamo lahko tudi varnostne standarde, ponudimo tehnično pomoč dobaviteljem ipd.

4. Spremljanje, merjenje in ocenjevanje učinkovitosti – vzpostavljene ukrepe podjetja merijo z jasnimi kazalniki uspešnosti (npr. število ugotovljenih tovrstnih tveganj, število usposobljenih dobaviteljev, število izvedenih popravnih ukrepov ...).

5. Poročanje in komuniciranje – transparentno razkrivamo tveganja in ukrepe v naših trajnostnih poročilih.

6. Vzpostavitev učinkovitih pritožbenih mehanizmov (tudi v vrednostni verigi) – zagotovimo poti in kanale, po katerih lahko npr. prizadeti delavci, lokalne skupnosti varno in zaupno izrazijo ali prijavijo svoje izkušnje in kršitve. Potreben je hiter odziv nanje.

● Kako je vse to povezano z evropskimi standardi poročanja o trajnostnosti - ESRS?

Povezava je neposredna. Evropski standardi ESRS zahtevajo, da podjetja poročajo o vplivu svojih dejavnosti na človekove pravice (in obratno, o vplivu trajnostnih dejavnikov nanje) – ne samo znotraj podjetja, ampak po vsej svoji vrednostni verigi. Zahteva ESRS je tudi, da podjetja razkrijejo, kako izvajajo proces skrbnega pregleda v skladu z Vodilnimi načeli ZN o podjetništvu in človekovih pravicah in Smernicami OECD.

V standardih je prav tako poudarjena vključenost prizadetih deležnikov, npr. zaposlenih, lokalnih skupnosti, kupcev, dobaviteljev, ranljivih skupin ipd. Podjetja morajo opisati načine sodelovanja z njimi glede človekovih pravic. Pomembni s tega vidika so zlasti standardi ESRS 1 (Splošne zahteve), ESRS 2 (Splošna razkritja), S1 (lastna delovna sila), S2 (delavci v vrednostni verigi), S3 (prizadete skupnosti), S4 (potrošniki in končni uporabniki) in G1 (poslovno ravnanje).

Najpogostejši izzivi pri HRDD

Izziv	Rešitev
Pomanjkanje znanja	Stalna izobraževanja in usposabljanja
Občutek, da gre za birokracijo	Prepoznavanje koristi za podjetje in družbo
Strah pred posledicami sprememb	Postopen prehod in vključevanje vseh deležnikov
Nejasnosti v dobavni verigi	Presoje, sledljivost, sodelovanje z NVO

LEONIDA PEVEC DRUŽBENA ODGOVORNOST

»Če odrasli sami **ne vozijo pod vplivom**, so najboljši vzgojni vzor za mladostnike«

Alarmanтна prometna statistika, predvsem v povezavi z alkoholom in mladimi, je Zavod VOZIM, zavarovalnico Generali in marketinško agencijo Luna/TBWA pred osmimi leti spodbudila k ustvarjanju iniciative Heroji furajo v pižamah. Kot pravi Leonida Pevec, vodja iniciative Heroji furajo v pižamah Zavoda VOZIM, so ključen del pristopa posveti z mladimi, kjer ti oblikujejo konkretne predloge in ukrepe, ki jih nato vključijo v lokalne akcijske načrte. Letošnja sezona je posvečena odnosom, zaupanju in odgovornosti med mladimi in starši, ki so najboljši vzgojni vzor za mladostnike. Do danes so z iniciativo v 29 občinah dosegli več kot 11.000 mladih in 330 odločevalcev. V letu 2024 pa je bilo zabeleženih 11 % manj nesreč pod vplivom alkohola kot pred 8 leti. V okviru iniciative se je oblikoval tudi predlog, da bi se meja 0,0 alkohola za voznike razširila na vse, saj je varnost na cesti odgovornost vseh, ne le mladih.

Leonida Pevec, vodja projektov v Zavodu VOZIM

TANJA PANGERL

● V okviru Zavoda VOZIM že več let izvajate iniciativo Heroji furajo v pižamah – za manj voženj pod vplivom alkohola. Kako se je začelo?

Iniciativa Heroji furajo v pižamah deluje od leta 2017, ko smo skupaj Zavod VOZIM, Generali zavarovalnica in marketinška agencija Luna/TBWA pričeli s 1. sezono iniciative za manj voženj pod vplivom alkohola. K iniciativi nas je spodbudila alarmanтна prometna statistika, predvsem v povezavi z alkoholom in mladimi. Mladi, stari med 18 in 24 let, so povzročili kar 16 % vseh prometnih nesreč, ki so bile povzročene pod vplivom alkohola. Za vsako 3. prometno nesrečo s smrtnim izidom je bil kriv alkohol, četrtno teh prometnih nesreč pa so povzročili mladi, stari med 18 in 24 let. Na podeželju je kar 2-krat več verjetnosti, da pride do prometne nesreče pod vplivom alkohola.

● Kaj je glavni namen projekta?

Namen projekta je celostno ozaveščanje in aktivacija mladih za spremembo stališč in vedenja glede pitja alkohola in rabe psihoaktivnih snovi (PAS) ter vožnje pod vplivom. To dosegamo s preventivnimi vsebinami ter terenskimi akcijami na mestih povečane ogroženosti, hkrati nagovarjamo lokalno skupnost in odločevalce k sprejemanju sistemskih rešitev. Spodbujamo delovanje Svetov za preventivo in vzgojo v cestnem prometu (SPV), LAS-ovih akcijskih skupin in drugih lokalnih deležnikov k aktivnejšemu, dolgoročnemu izvajanju preventivnih ukrepov.

● Kako nagovarjate mlade voznike, pa tudi starejše, da ne vozijo pod vplivom alkohola in drog?

Ključen del pristopa so posveti z mladimi, kjer ti oblikujejo konkretne predloge in

ukrepe, ki jih nato vključimo v lokalne akcijske načrte. Ob tem posebno pozornost namenjamo tudi staršem mladostnikov, ki jih z delavnicami za starše želimo spodbuditi k odprtemu in kakovostnemu pogovoru z mladimi o alkoholu ter k večji vključenosti v organizacijo varnih prevozov na in z zabav. To dokazano zmanjšuje tako tveganje za prometne nesreče kot tudi obseg prekomernega pitja med mladimi. Prav tako želimo opolnomočiti mladinske centre in mladinske delavce, da prepoznajo pomen zmanjšanja (in preprečevanja) rabe alkohola med mladimi in prometne varnosti ter to področje vključijo v svoje redno delo – po principu mladi za mlade.

● Nagovarjate tudi širšo javnost?

Za širši družbeni učinek vsako leto izvedemo socialno-marketingško kampanjo, s katero nagovarjamo tudi širšo javnost. Kampanja

je bila že večkrat mednarodno nagrada in predstavlja pomembno orodje za premik v družbenih normah in vedenju. Iniciativa je posebej usmerjena v ruralna območja, kjer je dostop do javnega prevoza slabši, možnosti za organizirane prevoze omejene, s tem pa tudi tveganje za vožnjo pod vplivom alkohola do dvakrat večje kot v urbanih okoljih.

● Kdo vse se lahko pridruži iniciativi?

Iniciativi se lahko pridružijo vsi – mladi, starši, občine, šole, mladinski centri, podjetja in posamezniki, ki želijo prispevati k zmanjšanju voženj pod vplivom alkohola oz. vplivati na zmanjševanje rabe alkohola v lokalni skupnosti. V začetku letošnjega poletja smo začeli s kampanjo »Heroji med odločevalci furajo brez alkohola«. Z nekonvencionalno gverilsko akcijo smo pozvali vse poslance, župane in druge javne osebe, da podpišejo zaobljubo za odgovorno ravnanje v prometu. Akcija poudarja, kako pomembno vlogo imajo odločevalci pri ustvarjanju varnejše družbe in zmanjševanju vožnje pod vplivom alkohola in drog. Do danes se je pozivu odzvalo okrog 100 posameznikov – med njimi tudi predsednica države Nataša Pirc Musar, predsednica Državnega zbora Urška Klakočar Zupančič in predsednik Državnega sveta Marko Lotrič ter številne županje in župani, direktorice in direktorji občinskih uprav, poslanke in poslanci ter drugi, ki kampanjo aktivno podpirajo.

● Poteka že 8. sezona kampanje. Tokrat so v ospredju odnosi, zaupanje in odgovornost med mladimi in njihovimi starši. Kakšno vlogo imajo starši v tej akciji in kako so lahko odrasli vozniki zgled mlajšim?

Osmo sezona (2024/25) je posvečena odnosom, zaupanju in odgovornosti med mladimi in starši. Ključno sporočilo je, da se mladi lahko brez strahu naslonijo na starše, jih pokličejo, tudi če so pod vplivom alkohola. Starše spodbujamo, da s svojimi otroci gradijo zaupljiv odnos, so na voljo in pripravljeni priti po svoje otroke kadarkoli, tudi sredi noči. Je pa zelo pomembna vloga staršev tudi v ravnanju z zgledom – če odrasli sami ne vozijo pod vplivom, so najboljši vzgojni vzor za mladostnike.

● Mlade o varni vožnji in nevarnih posledicah pod vplivom alkohola in drog ozaveščate tudi po šolah, v sodelovanju z ambasadorji, poškodovanci v prometnih nesrečah, ki so utrpeli poškodbo hrbtnenjače. Kako se mladi odzivajo na te akcije?

Mladi se na osebne zgodbe poškodovancev odzivajo z veliko pozornostjo, saj gre za resnične, življenjske izkušnje, ki imajo močan čustveni vpliv. Zgodbe ambasadorjev pri

mladih sprožijo čustvene odzive, prikažejo pa tudi dejansko osebno odgovornost posameznika. Življenjska izkušnja namreč da abstraktnim opozorilom (ki jih ponavadi prejmejo s strani staršev) konkreten obraz, zato njihova sporočila mladi lažje ponotranjijo.

● Kakšni so rezultati iniciative po osmih letih?

Do danes je bilo s programom Heroji furajo v pižamah v 29 občinah doseženih več kot 11.000 mladih in 330 odločevalcev. Iniciativa je prepoznana kot primer dobre prakse javnega zdravja (NIJZ) in jo pozna skoraj polovica Slovencev. Kar 74 % jih meni, da je primerna za mlade. Podatki kažejo merljive učinke: zmanjšuje se delež mladih, ki bi sedli za volan pod vplivom, večja je tudi pripravljenost med njimi, da v družbi opozorijo vrstnike, kako je kombinacija alkohola in/ali drog in vožnje nevarna. Mladi pa skozi projekt in participacijo tudi aktivno vplivajo na lokalno skupnost, saj oblikujejo predloge za varnejši promet in manj dostopnosti do alkohola (in drugih drog) v svojem okolju. Po podatkih Policije se je lani zgodila vsaka 4. nesreča s smrtnim izidom zaradi vožnje pod vplivom alkohola, pred 8. leti pa vsaka 3. nesreča s smrtnim izidom zaradi vožnje pod vplivom alkohola. V letu 2024 je bilo zabeleženih 1.537 prometnih nesreč pod vplivom alkohola, kar znaša 11 % manj kot pred 8 leti.

● Za mlade organizirate različne dogodke, delavnice s strukturiranim dialogom. Kakšne konkretne rešitve za zmanjšanje števila voženj pod vplivom alkohola predlagajo mladi? Na strukturiranih dialogih oziroma posvetih ter na delavnicah mladi predlagajo predvsem organizirane javne prevoze, tudi ponoči,

organizirane prevoze z zabav, poostren nadzor nad prodajo alkohola mladoletnim, več brezplačnih aktivnosti na prostem za preživljanje časa brez alkohola/drog, izobraževanja za starše – zavedanje o vplivu zgloda, ki ga dajejo svojim otrokom, 0,0 alkohola za vse voznike, zabave brez alkohola (npr. no-alcohol party) in sistemske ukrepe, kot so alkoholne ključavnice, nadzor nad točenjem alkohola na dogodkih, ki so namenjeni mladoletnim idr.

● Ozaveščeni mladi opozarjajo na problematiko zakonsko dovoljene stopnje alkohola v krvi. Sprašujejo se, zakaj mladi voznik ne sme voziti pod vplivom alkohola (0,0 promila), po tem obdobju pa je dovoljena stopnja 0,5 promila. Kateri predlogi sprememb na tem področju so se oblikovali v okviru iniciative in kako komunicirate z odločevalci?

Drži, mladi pogosto opozarjajo na nelogičnost, da imajo kot začetniki obvezno 0,0, kasneje pa se dovoljena meja zviša do 0,5. Zato se je v okviru iniciative že oblikoval predlog, da bi se meja 0,0 razširila na vse voznike, saj je varnost na cesti odgovornost vseh, ne le mladih. Z odločevalci ta predlog komuniciramo prek posvetov, lokalnih akcijskih načrtov, sodelovanja s SPV-ji, NIJZ, policijo in Ministrstvom za zdravje ter s sodelovanjem v različnih zagovorniških akcijah. Žal trenutno še ni na vidiku zadostne politične volje za spremembo na tem področju.

KADROVSKI IZZIVI

Energetski prehod je tudi **kadrovski projekt**

Energetska zbornica Slovenije (EVS) je konec septembra pripravila Kadrovski dogodek E/Z/S: Energetika / Zaposlovanje / Stroka, namenjen povezovanju energetike, zaposlovanja in strokovnega razvoja kadrov.

»Prepričani smo, da je energetski prehod tudi kadrovski projekt. Potemtakem je jasno, da bo zeleni prehod uspešen le s strokovno podkovanimi in dovolj motiviranimi ljudmi. Mladim moramo predstaviti poklice v energetiki kot poklice prihodnosti. Res si želimo, da bi mladi vseh smeri – narovoslovnih in družboslovnih – našli svoj sanjski poklic in širše poslanstvo v energetiki,« je izpostavila izvršna direktorica EVS **mag. Ana Vučina Vršnak**.

Poudarila je, da lahko Slovenija dolgoročno zagotovi stabilen in konkurenčen nacionalni kadrovski bazen v energetskem sektorju predvsem s krepitvijo promocije poklicev v energetiki, aktivnim povezovanjem izobraževalnih ustanov z gospodarstvom ter štipendijskimi shemami za ključne poklice v panogi.

»Podjetja si želijo več sodelovanja s šolstvom, večjo prepoznavnost energetike ter strateško podporo države. Med odgovori podjetij se med drugim pojavlja tudi pričakovanje, da bi država s finančnimi ali organizacijskimi ukrepi podprla podjetja, ki vlagajo v dolgoročni razvoj kadrov,« je povedala izvršna direktorica EVS.

Anketa o kadrovskih izzivih v energetskem sektorju, ki jo je maja in junija letos izvedla strokovna služba EVS – v kateri je sodelovalo 36 podjetij energetskih družb (od tega 86 % srednjih in velikih) iz različnih dejavnosti

znotraj panoge energetika, kar omogoča dober vpogled v dogajanje v sektorju energije – je pokazala, da skoraj tri četrti podjetij (72 %) ocenjuje trenutno kadrovsko stanje v svojem podjetju kot dobro, stanje v panogi pa kot dobro ocenjujeta le dobri dve petini (42 %) vprašanih. Večina podjetij (53 %) ocenjuje kadrovsko stanje v panogi kot povprečno.

Državna sekretarka na Ministrstvu za okolje, podnebje in energijo **mag. Tina Seršen** je dejala, da bodo mlade strokovnjake potrebovali tudi v javnem sektorju – tako za naslavljanje energetske revščine kot tudi denimo občine za osnovne projekte energetske učinkovitosti, kot je prenova stavb.

Najpomembnejši kadrovski izzivi

Več kot polovica (53 %) podjetij se sooča s težavami pri zagotavljanju kadra na ključnih

delovnih mestih. Opaža se pomanjkanje inženirjev elektrotehnike, strojništva, energetike in tudi digitalnih profilov: razvijalci, analitiki, trgovalni strokovnjaki. Težave so pri iskanju operativnega osebja za teren (elektromonterji, vzdrževalci), na področju premogovništva je težava nezanimanje za rudarske poklice.

Kot glavni kadrovski problem v energetskih podjetjih se kaže pomanjkanje ustrezno usposobljenih kandidatov na trgu dela, saj je to kot največji izziv izpostavilo 56 % podjetij. To pomeni, da podjetja težko najdejo kadre z znanjem in kompetencami, ki so neposredno uporabne za delo v energetiki – bodisi zaradi neustreznega izobraževanja bodisi zaradi pomanjkanja izkušenj. Rezultati vprašanja kažejo, da podjetja poleg največje težave zaznavajo še več drugih, ki jih pogosto doživljajo kot enako pomembne: poleg že omenjene starajoče se delovne sile in generacijske vrzeli so tu še dolg proces zaposlovanja in uvajanja

Mag. Ana Vučina Vršnak, izvršna direktorica EVS

novih kadrov težave pri pridobivanju mladih kadrov oziroma mladih talentov ter tudi nizka konkurenčnost pogojev zaposlitve (plača, ugodnosti ipd.). Podjetja menijo, da jim pri iskanju kadrov konkurirajo sektor IT in druge gospodarske panoge, ki privabljajo kandidate z boljšimi delovnimi pogoji.

Skoraj 64 % podjetij prejme dovolj ustreznih prijav na razpisana delovna mesta le občasno, pri petini podjetij pa so ustrezne prijave zelo redke, zato nekateri razpisi ostajajo odprti tudi več kot 6 mesecev.

Digitalizacija ne bo krčila potreb po kadrih

Velika večina (75 %) podjetij ocenjuje, da bo tudi po preobrazbi energetskega sektorja, ki vključuje med drugim digitalizacijo, potreba po kadru ostala približno enaka. Le redki menijo, da bo potrebe po kadru manj. Najpomembnejša znanja in kompetence v energetskega sektorja v prihodnosti bodo tehnična znanja s področij elektrotehnike, strojništva, mehatronike, IT in digitalizacije. Več odgovorov posebej poudarja tudi povečano potrebo po razumevanju obnovljivih virov energije, shranjevanja energije in upravljanja sodobnih sistemov. Pogosto se pojavljajo tudi digitalne kompetence (podatkovna pismenost, kibernetska varnost, IT podpora), poznavanje energetskih trgov in regulacije ter mehke veščine, kot so sodelovanje, komunikacija, prilagodljivost, interdisciplinarno delovanje. Več podjetij opozarja, da bo ključen širši pogled na delovanje panoge – zaposleni bodo morali razumeti ne le lastno strokovno področje, temveč tudi energetske trende, trajnostne usmeritve in sistemsko delovanje sektorja.

Sodelovanje s šolstvom je možno še izboljšati

»Ugotovili smo tudi, da večina podjetij (83 %) že aktivno sodeluje z izobraževalnimi ustanovami, kar pomaga graditi bazen bodočih strokovnjakov. Najpogostejše oblike sodelovanja vključujejo štipendiranje dijakov in študentov (najpogostejše tehnične smeri), omogočanje študentskih praks (vključno z mentorstvom), skupne projekti s fakultetami (npr. magistrska dela, tehnični izzivi), gostujoča predavanja strokovnjakov iz podjetij ter razvoj izobraževalnih programov v sodelovanju s šolami. Vendar pa manj kot polovica (47 %) ciljno spodbuja mlade k izbiri področij STEM (znanost, tehnologija, inženiring in matematične discipline), kar pomeni, da več kot polovica podjetij (53 %)

Na panelni razpravi so sodelovali mag. Tina Seršen, dr. Vesna Milošević Zupančič, Simon Konečnik, Urh Kovačič, Jasna Hrovat, moderirala je mag. Ana Vučina Vršnjak.

tega področja (še) ni vključila v svoj kadrovske ali promocijske pristop. To kaže, da kljub zaznanemu pomanjkanju tehničnega kadra in inženirjev sodelovanje z mladimi pogosto ostaja neizkoriščen potencial,« je poudarila mag. Ana Vučina Vršnjak in dodala, da EZS kot zbornica energetskih družb lahko pri tem igra pomembno vlogo z izobraževanjem in informiranjem o energetiki. EZS namreč informira o aktualnem dogajanju, energetskem prehodu ter je tudi izdala publikacijo *Energija Slovenije in sveta v slovenskem in angleškem jeziku*, ki je dostopna v več kot 20 knjižnicah, vključno s fakultetnimi, brezplačno pa je vsem na voljo na spletni strani EZS.

- Podjetja beležijo pomanjkanje inženirjev elektrotehnike, strojništva, energetike in tudi digitalnih profilov: razvijalci, analitiki, trgovalni strokovnjaki.

Simon Konečnik s Srednje elektro in računalniške šole Šolskega centra Velenje ter predsednik Skupnosti elektrotehniških in računalniških šol Slovenije je bil kritičen do prenove šolskih kurikulumov. Skupaj kar 86 % podjetij ocenjuje, da trenutni izobraževalni programi nezadostno ali pa le delno ustrezajo potrebam sektorja, saj nekateri vsebinski sklopi še vedno ne sledijo dovolj

hitro tehnološkim in drugim spremembam, kar je potrdil. Predlagal je več sodelovanja s svetovalnimi delavci na osnovnih šolah, ki svetujejo o usmerjanju mladih v srednješolske programe.

Državni sekretar z Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in inovacije **Urban Kodrič** je dejal, da so najpomembnejši korak na ministrstvu že naredili s spremembami zakona o raziskovalni dejavnosti ter zakona o visokem šolstvu, ki prinašata znatno več sredstev za visokošolsko in raziskovalno dejavnost. Prav tako uvajajo mikrodokazila kot odgovor na hitro spreminjajoče se potrebe po kompetencah ter omogočajo univerzam pod določenimi pogoji samoakreditacijo študijskih programov, s čimer se bodo lažje prilagajale potrebam družbe in gospodarstva.

Trendi in izzivi zaposlovanja v energetiki

Dr. Vesna M. Zupančič, strokovna direktorica e-Študentskega Servisa, je povedala, da je danes težje najti kakovostne mlade kandidate za redno zaposlitev, saj so generacije mladih manjše: »Zato dobri delodajalci mlade aktivirajo že zgodaj – ponudijo jim dijaško in študentsko delo, prakso, jih vključijo v mentorske programe, jih štipendirajo ter z njimi sodelujejo v okviru diplomskih in magistrskih nalog in obiskov na šolah, gostujočih predavanj ter skupnih projektov. Današnji mladi od delodajalcev pričakujejo hitro napredovanje, varno zaposlitev, dobre odnose, prilagajanje dela zasebnemu

življenju ter možnost dodatnega izobraževanja, pomembna pa jim je tudi prilagodljivost, možnost hibridnega dela in sprotna povratna informacija.«

Mojca Drevenšek in **Urša Zlobec** sta kot predstavnici društva ENLITE in Partnerstva EPIK, zavoda za kadre v energetiki, predstavili spletni vodič EPIK, katerega poslanstvo je promocija študijev in poklicev v energetiki. Pri zasnovi spletnega vodiča so izhajali iz ugotovitev nedavne mladinske raziskave društva ENLITE, v kateri so ugotovili, da je zanimanje za energetske teme in poklice med mladimi sicer visoko, vendar jim manjka vpogled v konkretne karijerne priložnosti v energetiki. Mladim primanjkuje informacij o poklicih v energetiki, zato so v zavodu Partnerstvo EPIK zasnovali sodoben spletni vodič, ki mladim skozi interaktivne multimedijske osebne karijerne zgodbe približa poklice v energetiki ter predstavi konkretne izobraževalne poti, izkušnje, delovne naloge in izzive mladih, ki že delajo v energetiki. K sodelovanju pri projektu vabijo širok krog deležnikov iz celotnega energetskega sektorja.

»Podjetja si želijo več sodelovanja s šolstvom, večjo prepoznavnost energetike ter strateško podporo države.«

»Ne ponujamo delovnega mesta, ampak kariero!« je bila na dogodku jasna vodja službe za upravljanje in razvoj kadrov v ELES-u **Jasna Hrovat**. Da lahko kader energetika išče bodisi na trgu pasivnih kandidatov bodisi se posveča tistim, ki še niso v kadrovskem bazenu – torej mladim, pa je ocenil **Urh Kovačič**, soustanovitelj PsyBit, kjer se ukvarjajo z zaposlovanjem v digitalni dobi.

Dobre prakse sodelovanja

Družba ELES je v letošnjem letu pristopila k še aktivnejšem povezovanju z izobraževalnimi ustanovami z željo mladim približati energetiko in povečati zanimanje za naravoslovne poklice. »Poleg sodelovanja na kariernih tednih fakultet smo svoje napore usmerili tudi v sodelovanje na srednješolski in osnovnošolski ravni, z udeležbo na

Tehniških dnevih v Bistri, izvedbe ekskurzij na povpraševanje šol in udeležbo na vabljenih predavanjih. Ker se energetski sektor na evropski in globalni ravni sooča s kritičnim pomanjkanjem usposobljenih delavcev, ki ne prihajajo samo iz vrst inženirjev, smo se pri izvedbi vabljenih predavanj prvič aktivno povezali tudi z Ekonomsko in Pravno fakulteto,« je pojasnila **Maša Repež Gril** iz ELES-a. ELES je za profesorje in strokovne delavce, ki tako ali drugače vplivajo na karierno usmerjanje mladih na srednješolski stopnji, letos prvič organiziral dogodek Energetsko izobraževanje za prihodnost. Povabili so jih v svoje tehnološko središče in predstavili potrebe elektroenergetskega sektorja v prihodnjem desetletju z željo, da bi tudi njih spodbudili k promociji tehniških in inženirskih študijev.

● *Kakovostne mlade kandidate za redno zaposlitev je težje najti, ker so generacije mladih manjše. Zato dobri delodajalci mlade aktivirajo že zgodaj preko študentskega ali dijaškega dela.*

Mag. Alenka Erker Lozinšek, izvršna direktorica korporativnega upravljanja na Dravskih elektrarnah Maribor (DEM), je predstavila postopek štipendiranja in uvažanja novozaposlenih (angl. onboarding) na konkretnih primerih, ki jih je s svojimi izkušnjami podkrepil sodelavec, bivši štipendist, Rok Rednjak. Na DEM-u mladim talentom ponujajo več kot le štipendijo. Z jasno strukturiranim uvajalnim programom, izobraževanju ter vključevanjem v projekte in družabne dogodke zagotavljajo hitro prilagoditev in občutek pripadnosti. Poleg finančne podpore že v času štipendiranja ustvarijo trdne vezi, ki se nadaljujejo v razvoj kariere v energetiki pri največjem proizvajalcu električne energije iz obnovljivih virov v Republiki Sloveniji. »Štipendisti na DEM-u zrastejo v odlične sodelavce. Skrivnost uspeha? Ravno prava mera samostojnosti, sprotna komunikacija, vključevanje v različne aktivnosti ter prostor za osebni in strokovni razvoj,« je pojasnila mag. Alenka Erker Lozinšek.

Premogovnik Velenje ima dolgoletno tradicijo in je eno največjih podjetij v regiji, ki že vrsto let aktivno podpira vajeniški sistem in sodeluje s šolami pri praktičnem usposabljanju dijakov. Pod vodstvom izkušenih

Kadrovski dogodek E/Z/S: Energetika / Zaposlovanje / Stroka je združil ključne deležnike energetskega sektorja – od vodilnih podjetij in strokovnih združenj do izobraževalnih ustanov in odločevalcev – z namenom, da skupaj odgovorijo na izzive zaposlovanja, razvoja kompetenc in zagotavljanja kadrov za prihodnost energetike.

mentorjev, inštruktorjev ter učiteljev praktičnega izobraževanja, ki pomagajo pridobljeno šolsko znanje povezati z izzivi v delovnem okolju, pridobijo dijaki dragoceno znanje o uporabi strojev in rudarske opreme. »Vajeništvo v Skupini Premogovnik Velenje ni le priprava na delo. Je izkušnja, ki mlade opremi z znanjem, odgovornostjo in samozavestjo. Prav tako ni le del izobraževalnega procesa, ampak priložnost za osebno rast in krepitev strokovnih kompetenc. S tem, ko damo mladim priložnost za pridobivanje delovnih izkušenj, aktivno soustvarjamo prihodnost stroke in omogočamo mladim, da naredijo svoje prve, a pomembne korake v poklicno življenje,« je povedala **mag. Natalija Lah**, vodja razvoja kadrov in izobraževanja v podjetju.

Prof. dr. Marko Jankovec s Fakultete za elektrotehniko Univerze v Ljubljani se je posvetil partnerstvu fakultete in gospodarstva kot odgovor na pomanjkanje inženirjev. Predstavil je trende med mladimi glede izbire in vpisa na študij elektrotehnike ter pokazal, kako lahko z aktivnim sodelovanjem fakultete in podjetij ustvarjamo večji interes za to področje. Fakulteta za elektrotehniko izvaja številne projekte in aktivnosti, v katere vključuje gospodarstvo – od promocije študija do kariernega usmerjanja študentov. Podjetja imajo pri tem ključno vlogo, saj sodelujejo pri predstavitvah, mentorstvih in oblikovanju priložnosti, ki mladim omogočajo dragocen stik s prakso. Posebej so izpostavili tudi oblike sodelovanja, ki podjetjem prinašajo največjo dodano vrednost pri pridobivanju najboljših bodočih kadrov – inženirjev elektrotehnike.

ZELENO OMREŽJE

Srce za svet

Korporativno prostovoljstvo ima v družbah Zavarovalne skupine Sava že dolgoletno tradicijo. Včasih smo ga poimenovali Dan Save Re, a ker je z leti prešel meje dneva in postal skozi vse leto trajajoča aktivnost, spada danes pod okrilje interne pobude, ki smo jo poimenovali Srce za svet. Preprosto zato, ker je to največ, kar lahko zaposleni osebo in ljudem in okolju damo – svoje roke in srca.

Z roko v roki lahko dosežemo več

V družbah Sava Re, Zavarovalnica Sava, Sava Infond, Zavarovalnica Vita in Sava pokojninska ima vsak zaposleni na voljo en dan v letu, ki ga lahko nameni korporativnemu prostovoljstvu. Kot uspešna podjetja se namreč zavedamo, da lahko z vračanjem v okolje tudi na ta način vplivamo na boljšo kakovost življenj. K sodelovanju povabimo vse zaposlene že ob snovanju akcij, in sicer

na način, da prisluhnemo njihovim idejam, ki izhajajo iz prepoznavanja potreb v lokalnih okoljih. Številne aktivnosti, ki jih na tej osnovi organiziramo v okviru pomladnih in jesenskih akcij, so usmerjene v pomoč različnim ranljivim skupinam (domovi za starejše, varstveno delovni centri, URI Soča, Zveza prijateljev mladine Slovenije ...), izboljšanje bivanjskih razmer živali (v zavetiščih in ZOO Ljubljana), ohranjanje in oživljanje naravnega okolja in podobno.

V letu 2024 smo zaposleni v družbah Zavarovalne skupine Sava korporativnemu prostovoljstvu namenili 6.574 ur. Ne le, da z vsako akcijo narišemo nasmeha na obraze uporabnikov organizacij, ki jim pomagamo, prav z vsake akcije odidemo tudi mi nekoliko bogatejši. Za nove izkušnje, toplino v srcu in zavedanje, da lahko z roko v roki dosežemo več.

Poseben projekt, pri katerem smo sodelovali, je tudi Zeleno srce Krasa. V sodelovanju z Zavodom za gozdove in Centrom obnove pogorelega Krasa smo pomagali pri trajnostni obnovi in povrnitvi zelene podobe Krasa, ki je v požaru utrpel ogromno škode. Ker pa to področje počasi celi svoje rane, nadaljujemo s pogozdovanjem tudi drugje. Skupaj z Zavodom za gozdove bomo letos novembra pogozdovali v okolici Celja, kjer je gozd osiromašil podlubnik.

A Srce za svet je mnogo več

S pobudo Srce za svet pa prisluhnemo tudi drugim potrebam. Vsako leto se škatle za zbiranje šolskih potrebščin, ki jih zaposleni darujejo Zvezi prijateljev mladine Slovenije za otroke v stiski, hitro polnijo in prav tako tiste, ki jih decembra nastavimo za zbiranje daril za otroke, ki bi zaradi stiske staršev sicer morda ostali brez njih. Ponosni in hvaležni smo na prav vsakega sodelavca, da tudi v takšnih trenutkih vedno znova potrdimo, da naša srca zares bijejo tudi za svet. Zato z veseljem delimo tudi znanja o mnogih trajnostnih temah in zaposlene spodbujamo k sodelovanju.

Moč sodelovanja za skupno dobro

S sloganom skupine »V družbi dobrih ljudi« poudarjamo povezovanje družb in ljudi – tako v skupini kot širše. Verjamemo, da lahko le tako vsak od nas prispeva k boljši družbi in lepšemu okolju. K boljšemu svetu za naše zanamce.

PRIMER DOBRE PRAKSE: UNICHEM IN KLUB GAIA

Ustvarjen je prostor povezovanja, znanja in trajnostnega razmišljanja

Podjetje Unichem že od leta 1989 z veliko odgovornostjo do narave in ljudi razvija, proizvaja in trži visoko kakovostne izdelke za nego rastlin, zaščito domov in okolja. S svojo sodobno razvojno usmerjenostjo, lastno proizvodnjo, vrhunskimi strokovnjaki in jasno vizijo trajnosti danes uspešno deluje v več kot 60 državah sveta. Pod blagovnimi znamkami Plantella, Bio Plantella, Effect in Ratimor ponuja rešitve za vrt, zaščito pred mrčesom in glodavci ter zaposluje več kot 170 ljudi doma in v tujini. Vendar to ni le zgodba o uspešnem podjetju – temveč o dolgoročno vzpostavljenem trajnostnem poslovnem modelu, ki ustvarja vrednost za ljudi, naravo in prihodnost.

Aleš Mesec direktor podjetja Unichem

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

Bio Plantella – pionirska ekološka linija

Znamka Bio Plantella predstavlja prvo ekološko linijo izdelkov za vrtnarjenje v Sloveniji. Razvita je bila z mislijo na zdravo rast rastlin, naravno zaščito in dolgoročno vitalnost tal. Vse sestavine v izdelkih so naravnega izvora, biološko razgradljive, brez škodljivih dodatkov in prijazne do okolja.

Učinkovitost pa pri tem nikoli ni bila prepuščena naključju – vsi izdelki so znanstveno testirani in dokazano delujejo, kar potrjujejo tudi številni neodvisni preizkusi. Uspeh ni ostal neopažen: Bio Plantella je že v svojih prvih letih prejela priznanje za Okoljski izdelek leta, kar je dokaz, da je mogoče združiti naravno sestavo in visoko učinkovitost.

Klub Gaia – skupnost, ki že 31 let raste z naravo

Pomemben del Unichemove zgodbe je tudi Klub Gaia, ki že tri desetletja združuje ljubitelje narave in vrtnarjenja. Klub je postal prostor povezovanja, znanja in trajnostnega razmišljanja, v katerem člani skupaj soustvarjajo zeleno preobrazbo – tako v vrtovih kot v načinu razmišljanja.

V tem času je bilo izvedenih več sto dogodkov, predavanj, obiskov vrtov ter več kot 300 številčk revije Gaia, najbolj branega vrtnarskega medija v Sloveniji. V zadnjem desetletju se je stik s skupnostjo še okrepil z novimi rubrikami, posodobljeno podobo revije, prispevki več kot 30 strokovnjakov ter številnimi natečaji, ki že vrsto let nagrajujejo vrtnarsko ustvarjalnost članov.

Klub ponuja tudi vrsto ugodnosti, brezplačnih izdelkov in strokovno podporo – med drugim brezplačno telefonsko svetovanje (080 81 22) ter pomoč po e-pošti (gaia@klubgaia.com). Poleg tega Unichem z brezplačnim projektom Mladi vrtnar spodbuja otroke k delu v naravi in razvoju vrtnarskih veščin, hkrati pa krepi odgovoren odnos do okolja in zdrave hrane.

Okoljska odgovornost kot sestavni del razvoja

Za Unichem trajnost ni projekt, temveč način razmišljanja, ki prežema vse vidike poslovanja, od razvoja izdelkov in izbire surovin do odnosov z zaposlenimi, skupnostmi in naravnim okoljem. V letu 2024 je podjetje z naprednimi tehnološkimi pristopi bistveno zmanjšalo porabo energije, vode in embalažnih materialov, uvedlo reciklirano in

Gaina predavanja o vrtnarstvu so vedno dobro obiskana

Klub Gaia praznuje 31 let s člani v Poreču

Mladi vrtnarji

Naša strokovna sodelavka svetuje članu kluba Gaia zaščito citrusa

ponovno polnljivo embalažo ter poskrbelo za čim nižji okoljski odtis svojih proizvodnih procesov.

Njihov trajnostni pristop je sistematičen, dolgoročen in temelji na zmanjševanju ogljičnega odtisa, odgovornem upravljanju odnosov z deležniki ter etičnem, preglednem poslovanju. Za svoje delo so prejeli priznanje za eno najboljših ESG poročil v Sloveniji ter certifikat Družbeno odgovoren delodajalec, kar potrjuje visoko raven družbene odgovornosti v delovnem okolju.

Družbena vpetost in dolgoročna skrb za skupnost

Unichemovo trajnostno delovanje presega proizvodnjo izdelkov. Podjetje redno donira šolam, vrtcem, društvom, vrtnarskim skupnostim in posameznikom, da bi omogočilo dostop do kakovostnih izdelkov in podprlo izobraževanje o odgovornem ravnanju z naravo.

Prispeva z naročninami na revijo Gaia, strokovnim svetovanjem, delavnicami in donacijami zemlje, gnojil ter ekoloških izdelkov. Tako po vsej Sloveniji nastajajo učni vrtovi – prostori, kjer otroci, učitelji in starši

pridobivajo praktične izkušnje ter razvijajo zavest o naravnih ciklih.

S takšnimi pobudami Unichem spodbuja lokalno samooskrbo, biotsko raznovrstnost ter zmanjševanje okoljskega odtisa v mestih in na podeželju. Vsak podarjen izdelek ni le materialna pomoč, temveč prispevek k bolj povezani in odgovorni skupnosti.

Znanje kot osnova trajnosti

Pomemben del trajnostne zaveze podjetja so tudi Unichemovi in Gainimi izobraževalni dnevi, ki potekajo po vsej Sloveniji in v državah, kjer ima podjetje svoje podružnice. S temi dogodki Unichem nastopa kot mentor, svetovalec in zaveznik uporabniku, da bi približal znanje, poenostavil poti do zdravega vrtnarjenja in pomagal ljudem živeti v sožitju z naravo.

Ta izobraževanja posredno dosežejo na tisoče končnih uporabnikov, ki s pridobljenim znanjem vrtnarijo bolj trajnostno, varno in učinkovito. Gre za dolgoročno investicijo v ozaveščenost in kakovostno vrtnarsko izkušnjo, ki je temelj trajnostnega prehoda v vsakem domu, vrtu ali skupnosti.

Globalna prisotnost, zasidrana v slovenskih vrednotah

Unichem je kljub trdnemu lokalnemu sidrišču danes eden najuspešnejših slovenskih izvoznikov. Leta 2023 je podjetje prejelo priznanje za uvrstitev med pet najboljših izvoznikov v Sloveniji, kar potrjuje visoko dodano vrednost njihovih izdelkov tudi na najzahtevnejših tujih trgih.

Njihove dobre prakse so prepoznali tudi v okviru Vrha slovenskega gospodarstva, kjer so sodelovali kot primer odličnega podjetja v zelenem prehodu. Unichem je aktiven tudi v nacionalnih projektih in strokovnih publikacijah, kjer deli svoje izkušnje z uspešnim povezovanjem ekologije, inovacij in podjetništva.

Njihovo poslanstvo podjetja ostaja jasno: z inovativnimi rešitvami za vzgojo rastlin in varovanje okolja ustvarjati zdravo in prijetno bivalno okolje. Njihovi izdelki niso le potrošno blago – temveč prispevek k naravi, ki z njimi zaživi bujno in trajno. In to ne le za danes, ampak tudi za prihodnost.

MEJE MED REGULACIJO IN SVOBODO

Zakaj **banke zapirajo račune?**

V primerih, ko banke zapirajo račune iz neposlovnih razlogov — na primer zaradi političnih, verskih prepričanj ali neskladnosti s smernicami ESG — v resnici prevzemajo vlogo nekakšnih inkvizitorjev ali sodnikov znotraj finančnega sistema. Namesto da bi ostale nevtralni ponudnik finančnih storitev, banke pri tem presojuje moralne, politične ali ideološke vidike svojih strank. Ta praksa odpira vrata diskriminaciji, pomanjkanju transparentnosti ter omejevanju dostopa do osnovnih finančnih storitev, ki so ključnega pomena za delovanje posameznikov in podjetij.

Takšne prakse so izzvale val kritik in tudi ukrepe regulatorjev, predvsem v ZDA, kjer je Bela hiša avgusta 2025 izdala izvršni ukaz, ki prepoveduje takšno »politizirano debankiranje«. Kaj se pravzaprav dogaja in kako je stanje v Evropi in Sloveniji?

Kaj pomeni »politizirano debankiranje«?

Ko banka oziroma regulatorji omejijo ali preprečijo dostop do finančnih storitev (odpiranje in vzdrževanje računov, odobritev kreditov, izvajanje plačil), ker stranka zastopa določena politična ali verska prepričanja ali pa se ukvarja z zakonitimi poslovnimi dejavnostmi, ki niso skladne z ideološkimi preferencami banke ali regulatorjev, govorimo o politiziranem debankiranju.

Najbolj znan primer »debankinga« v Veliki Britaniji je afera z Nigelom Farageem leta 2023, ko mu je zasebna banka zaprla račun. Zadeva je odjeknila po tem, ko je Farage prek zahteve za dostop do podatkov razkril, da je

bil razlog tudi v njegovih političnih stališčih in »neusklajenosti z vrednotami banke,« ne le v finančnih kriterijih. Primer je sprožil politično razpravo o debankingu, javno opravičilo, preglede praks bank, ter odstop izvršne direktorice in direktorja banke.

Tipični primeri iz ZDA so vključevali podjetja, ki so se ukvarjala s prodajo orožja, fosilnimi gorivi ali celo kriptovalutami. Prav tako so posamezniki ali podjetja izgubljali bančne storitve zaradi političnih prepričanj ali članstva v določenih skupinah.

Avgusta 2025 je Bela hiša izdala izvršni ukaz, ki zahteva, da banke in regulatorji prenehajo uporabljati tveganje ugleda kot razlog za zapiranje računov ali zavračanje storitev. Ukaz od regulatorjev zahteva, da v 180 dneh odstranijo omembe tega koncepta iz svojih smernic, pregledajo pretekle prakse ter po potrebi odstopijo primere nepravilnega debankiranja pravosodju.

Pomemben poudarek je, da mora biti odločanje bank popolnoma objektivno, na podlagi individualiziranih in tveganjsko utemeljenih analiz, brez ideoloških filtrov.

Ali se kaj podobnega dogaja v EU in Sloveniji?

V EU je področje bančnih storitev urejeno z različnimi regulativnimi okviri, med katerimi so najpomembnejši Direktiva o plačilnih storitvah (PSD2) in Uredba o preprečevanju pranja denarja (AMLD). Te določbe zahtevajo nediskriminatorno obravnavo strank ter prepoved diskriminacije na podlagi različnih osebnih okoliščin, vključno s političnimi in verskimi prepričanji.

Podjetja lahko v praksi naletijo na omejitve dostopa do financiranja, zlasti če so njihove dejavnosti povezane z industrijami, ki niso skladne z zelenim prehodom EU, na primer fosilna goriva ali druge okoljsko sporne dejavnosti. Evropski zeleni dogovor in zlasti regulative o trajnostnem financiranju, kot je Taksonomija EU, spodbujajo banke in finančne institucije, da upoštevajo okoljske, socialne in upravljalvske (ESG) kriterije pri oceni tveganj in odločanju o financiranju.

To pomeni, da lahko podjetja z določeno dejavnostjo težje dobijo kredit, če banka ocenjuje, da dejavnost ni trajnostna ali predstavlja večje okoljsko tveganje. Gre za finančno motivirano odločitev, ki pa se lahko v praksi zazna tudi kot oblika diskriminacije zaradi ESG vidikov.

ESG politike vključujejo tudi družbene vidike, kot so spoštovanje človekovih pravic, vključevanje manjšin, enakopravnost spolov in druge smernice. Banke in finančne institucije lahko ocenjujejo podjetja tudi po teh kriterijih, kar vpliva na njihovo kreditno sposobnost ali pogoje sodelovanja.

Če podjetje ne izpolnjuje določenih družbenih standardov, kot je na primer pomanjkanje LGTB politik ali nepriznavanje pravic manjšin, se lahko sooči z omejitvami pri financiranju. Vendar morajo banke tudi tukaj zagotoviti, da ne gre za arbitrarno ali diskriminatorno ravnanje, temveč za transparentno in utemeljeno presojo.

Banka Slovenije: osnovni račun je omogočen

Banka Slovenije pravi, da je potrošnikom, ki nimajo plačilnega računa in zakonito prebivajo v Evropski uniji, na voljo osnovni plačilni račun, odprtje katerega lahko zahtevajo pri katerikoli banki ali hranilnici. Zakon o plačilnih storitvah, storitvah izdajanja elektronskega denarja in plačilnih sistemih (ZPlaSSIED) določa, da banka ali hranilnica upravičenca do osnovnega plačilnega računa ne sme razlikovati zlasti na podlagi državljanstva, prebivališča, spola, rase, barve kože, etničnega ali družbenega porekla, genetskih značilnosti, jezika,

vere ali prepričanja, političnega ali drugega mnenja, pripadnosti narodni skupnosti, narodni manjšini iz druge države, premoženja, rojstva, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti. Pogoji, ki veljajo za odprtje in dostop do osnovnega plačilnega računa, tako na noben način ne smejo biti neutemeljeno razlikovalni, še dodajajo na Banki Slovenije.

Odprtje osnovnega plačilnega računa lahko banka ali hranilnica zavrne samo izjemoma, in sicer:

- ga mora zavrniti v primeru kršitev določb zakona, ki ureja preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma, ker banka ne bi mogla izpolniti obveznosti pregleda stranke;
- ga lahko zavrne, če potrošnik že ima transakcijski račun pri katerikoli banki oziroma hranilnici v Sloveniji;
- ga lahko zavrne, če je potrošnik v zadnjih treh letih kršil pogodbeno obveznost do banke oziroma hranilnice, pri kateri želi odpreti račun.

V primeru zavrnitve mora banka oziroma hranilnica odločitev pisno in brezplačno obrazložiti. Potrošnika mora obvestiti tudi o postopku pritožbe zoper zavrnitev prošnje o odprtju osnovnega plačilnega računa, pravici, da o zavrnitvi prošnje za odprtje osnovnega plačilnega računa seznani Banko Slovenije, in o pravici do izvensodnega reševanja sporov. Potrošnik se lahko pritoži pri banki ali hranilnici, na Poravnalni svet pri Združenju bank Slovenije ali odda pritožbo na Banki Slovenije.

Pomemben element te problematike predstavlja tudi bančna praksa (t. i. de-risking) zavračanja poslovnih odnosov zaradi upravljanja s tveganji, v veliki meri na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma ter izvajanja omejevalnih ukrepov (sankcij), pa tudi zaradi odločitev o neposlovanju s posameznimi segmenti strank zaradi politik bank in hranilnic na področju družbeno odgovornega ravnanja (npr. s poslovnimi subjekti t. i. orožarskega sektorja, rjavo industrijo in podobno).

Banka Slovenije je v Smernicah o oceni tveganja pranja denarja in financiranja terorizma banke opozorila, da ne smejo neupravičeno preprečevati dostopa do finančnih storitev legitimnim strankam (npr. politično izpostavljenim osebam in njihovim ožjim družinskim članom, prosilcem za azil, ne-
rezydentom, humanitarnim organizacijam,

subjektom iz nekaterih poslovnih dejavnosti, kot je npr. obrambna industrija).

Dodatno je bila konec leta 2024 sprejeta novela ZPlaSSIED, ki v novem 102.a členu določa obveznost bank, da v primeru zavrnitve sklenitve okvirne pogodbe ali njene odpovedi (to velja tako za potrošnike kot pravne osebe), dokumentira konkretne razloge za zavrnitev oziroma odpoved ter o teh razlogih seznani uporabnika, razen če je to prepovedano na podlagi drugih predpisov. To Banki Slovenije kot nadzorniku omogoča pridobivanje podatkov za potrebe izvajanja učinkovitega nadzora nad ponujanjem transakcijskih računov in izvedbo nadaljnjih analiz ter ukrepov.

● *Podjetja brez urejenih ESG politik, vključno s področjem raznolikosti, so lahko ocenjena kot višje tvegan od finančnih institucij, kar vpliva na pogoje financiranja – bolj v smislu percepcije tveganja kot pravne diskriminacije.*

Iskanje sistemskih rešitev

V Banki Slovenije pojasnjujejo še, da v Sloveniji prepoved diskriminacije krovno ureja Zakon o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD), ki določa varstvo vsakega posameznika pred diskriminacijo ne glede na spol, narodnost, raso ali etnično poreklo, jezik, vero ali prepričanje, invalidnost, starost, spolno usmerjenost, spolno identiteto in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazbo ali katero koli drugo osebo okoliščino na različnih področjih družbenega življenja, pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih pravnih razmerjih na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju.

Po besedah Banke Slovenije se s to problematiko srečujejo po celotni EU, zato tako nacionalni nadzorni organi kot Evropski bančni organ (EBA) redno pristopajo k iskanju sistemskih rešitev. Kot dobra praksa se je v preteklosti izkazalo intenzivno obravnavanje posameznih segmentov subjektov, ki so se srečevali s težavami, denimo pri odpiranju

Ameriški predsednik Donald Trump je 8. avgusta 2025 podpisal izvršni ukaz o poštenem bančništvu (ang. Guaranteeing Fair Banking for All Americans), s katerim želi preprečiti, da bi banke zapirale račune ali zavračale stranke na podlagi političnih, verskih prepričanj ali zakonitih poslovnih dejavnosti (kot so trgovina z orožjem, kriptovalute, fosilna goriva ipd.). Sporočilo ukaza je, da ima vsak Američan pravico do dostopa do bančnih storitev, če deluje zakonito, ne glede na svoje osebne vrednote ali panogo.

transakcijskih računov, ter iskanje načinov, kako z dodatnimi informacijami bankam omogočiti, da pri poslovanju z zadevnimi segmenti strank lahko ustrezno upravljajo s tveganji.

ESG ocena banke lahko po zagotovitvi Banke Slovenije pravni osebi omogoči ugodnejše pogoje financiranja, kriteriji pri tem pa so enako relevantni tako v Sloveniji kot v celotni Evropski uniji. Ocenjujejo še, da so komitenti (pravne osebe) ustrezno seznanjeni s pomenom ESG kriterijev in da se banke oziroma hranilnice zavedajo potrebnega časa za prehod podjetij v skladu s spremembami na področju ESG.

Združenje bank Slovenije o praksi

Banke so v skladu z veljavno bančno zakonodajo in regulacijo pri presoji tveganj dolžne upoštevati celovit nabor dejavnikov, med katerimi je tudi tveganje ugleda, pravijo v

Združenju bank Slovenije. »V okviru tega procesa gre med drugim tudi za presojo, ali bi določeno razmerje s stranko lahko pomenilo škodo za ugled banke zaradi povezave s potencialno nezakonitimi, etično spornimi ali družbeno nesprejemljivimi dejavnostmi. Pri tem banke upoštevajo zakonske zahteve (npr. preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma), regulatorne smernice in notranje politike vsake banke.

ESG merila se v prvi vrsti uporabljajo pri odločanju o financiranju (npr. v skladu z veljavnimi smernicami organa EBA o odobranju in spremljanju kreditov ali priporočili ECB za upravljanje podnebnih in okoljskih tveganj), saj tam najbolj vplivajo na oceno tveganj ter dolgoročno trajnost poslovanja. Pri osnovnih storitvah, kot so osebni in poslovni računi, plačilne storitve in podobno, pa se banke držijo predvsem zakonskih obveznosti in minimalnih pogojev za odprtje računa. ESG kriteriji praviloma niso uporabljeni kot pogoj za dostop do teh osnovnih storitev, saj je načelo finančne vključenosti zelo pomembno.

Banke se zavedajo občutljivosti vprašanja nepoštenih diskriminacij ali izključevanja strank. ESG politike so namenjene predvsem podpori trajnostnemu razvoju in boljšemu obvladovanju tveganj, ne pa izključevanju. Da bi se izognile morebitni diskriminaciji, banke pri svojem odločanju poskušajo slediti načelom sorazmernosti, preglednosti in enake obravnave. To pomeni, da se odločitve sprejemajo na podlagi objektivnih kriterijev, ki izhajajo iz zakonodaje in regulatornih zahtev. Hkrati se banke trudijo vzdrževati dialog s strankami ter jim pomagati pri prehodu na bolj trajnostne poslovne modele, namesto da bi jih avtomatično izključevale.«

Promocija

Rastline niso spominki

Svet, ki ga odkrivamo na potovanjih, je poln lepot, med njimi tudi rastlin, ki nas navdušujejo s svojo raznolikostjo, barvami in vonji. A preden kakšno vzamete s seboj domov, premislite še enkrat.

Rastline so živa bitja, tesno povezana z okoljem, v katerem rastejo. Njihovo preseljevanje lahko ogrozi ekosisteme in razširi bolezni ter škodljivce, ki v našem okolju niso prisotni. Škodljivih organizmov pogosto ne opazimo takoj, nekateri so celo očem nevidni, a ko se razširijo, lahko povzročijo nepopravljivo škodo.

Zato velja preprosto pravilo: občuduj, a ne odnašaj. Varni spomini so fotografije, videoposnetki in zgodbe, rastline pa naj ostanejo tam, kjer so doma. Če kupujete rastline znotraj EU, poiščite rastlinski potni list - dokazilo, da je rastlina pregledana in varna za premik. Ta dokument ni le formalnost, temveč zagotovilo, da ne boste nehotе prispevali k širjenju bolezni ali škodljivcev.

Vsak izmed nas lahko prispeva k zdravju rastlin z ozavešanjem, odgovornim ravnanjem in spoštovanjem do narave. Pogovorite se s prijatelji, opozorite družino in še z njimi delite to pomembno sporočilo.

Pridružite se kampanji #PlantHealth4Life in ugotovite, kaj lahko storite za izboljšanje zdravja rastlin in zaščito svoje skupnosti.

#PlantHealth4Life

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

EFSA
EVROPSKA AGENCIJA ZA VARNOST HRANE

4. KONFERENCA TRAJNOSTNEGA MENEDŽMENTA

Odporni. Odgovorni. Uspešni.

Večina velikih slovenskih podjetij je letos dobila nepričakovan preddah – obvezno ESG poročanje je predstavljeno. Nekatera pa vseeno nadaljujejo s pripravami – ne le zato, da bodo čez dve leti pripravljena, temveč ker banke, kupci in investitorji podatke pričakujejo že danes.

Toda ob tem se odpira ključno vprašanje: ali smo trajnost skrčili na izpolnjevanje excel tabel in preverjanje skladnosti? Trajnostno poslovanje je veliko več kot poročanje. Če ESG ostane birokratska vaja, podjetja izgubljajo čas in kredibilnost – ter tvegajo, da bodo izgubila tudi trge, kupce in ljudi. Prav ta razkorak bo osrednja nit letošnje **konference Trajnostni menedžment**, ki bo 10. decembra v Ljubljani, pod okriljem **CER Partnerstva za trajnostno gospodarstvo**.

Zakaj številke niso dovolj

Na to dilemo bo odgovoril osrednji govorec, **Rajeev Peshawaria**, eden najvplivnejših globalnih mislecev o voditeljstvu in izvršni direktor **Stewardship Asia Center** v Singapurju. Prepričan je, da podjetja potrebujejo inovacije, ki ne izhajajo iz regulacij, temveč iz vrednot in voditeljstva. V Ljubljani bo predstavil praktičen »playbook«, zasnovan na raziskavi več kot 100 podjetij, ki pokaže, kako povezati odgovornost, namen in strategijo v dolgoročno rast in odpornost.

Podoben poudarek prinaša **Saša Bavec**, predsednik Sveta zavoda CER Partnerstvo, ki opozarja, da brez notranje zaveze voditeljev ni mogoče graditi kulture podjetij, ki prenese pritiske. Prav osebna odgovornost je izhodišče, iz katerega raste organizacijska odpornost.

Krožni modeli kot motor inovacij

Prof. dr. Julia Binder z vodilne poslovne

4. konferenca **Trajnostni menedžment** bo **10. decembra** v Ljubljani. Organizator je CER Partnerstvo v sodelovanju s Circular Cities Network. Rezervirajte si svoje mesto: www.cer-slo.si

šole IMD Lausanne poudarja, da je krožno gospodarstvo največja poslovna preobrazba našega časa – modeli, kot je Product-as-a-Service, dokazujejo, da trajnost ni le nuja, temveč vir inovacij in novih trgov. To potrjuje tudi **Münzer Bioindustrie**, ki je iz zbiranja odpadnega olja ustvaril globalni model za obnovljiva goriva, in **Ikea**, kjer krožnost oblikuje celotno strategijo – od izbire materialov do novih storitvenih modelov.

Ko podnebje kroji nove priložnosti

Podnebne spremembe vse bolj oblikujejo gospodarstvo. **Vinakoper** išče načine, kako ohraniti vinogradništvo ob spremenjenih razmerah, in odgovarja s prilagoditvami ter novimi poslovnimi modeli. **Radisson Hotels Group** pa podnebna tveganja obravnava kot priložnost – z odgovornim ravnanjem z vodo, energijo in materiali ter sodelovanjem z gosti in dobavitelji ustvarjajo nove vire vrednosti.

Med domačimi zgledi velja izpostaviti tudi **Smartis**, ki je trajnost prepoznal kot poslovno priložnost in jo preoblikoval v novo strateško usmeritev. Tudi **Iskraemeco** dokazuje, da globalni pritiski neposredno

oblikujejo poslovne usmeritve – njihov odgovor so vlaganja v digitalizacijo, inovacije in partnerstva.

Trajnost, ki jo soustvarjajo ljudje

Trajnost se potrdi šele, ko postane del odnosov. **Hisense Europe** postavlja nove standarde sodelovanja z dobavitelji, **Lidl Slovenija** s pobudo LidlYOU vključuje zaposlene v soustvarjanje trajnostne kulture, **A1 Slovenija** pa opozarja, da so tudi uporabniki ključni deležniki – digitalna preobremenjenost je namreč vprašanje prihodnosti.

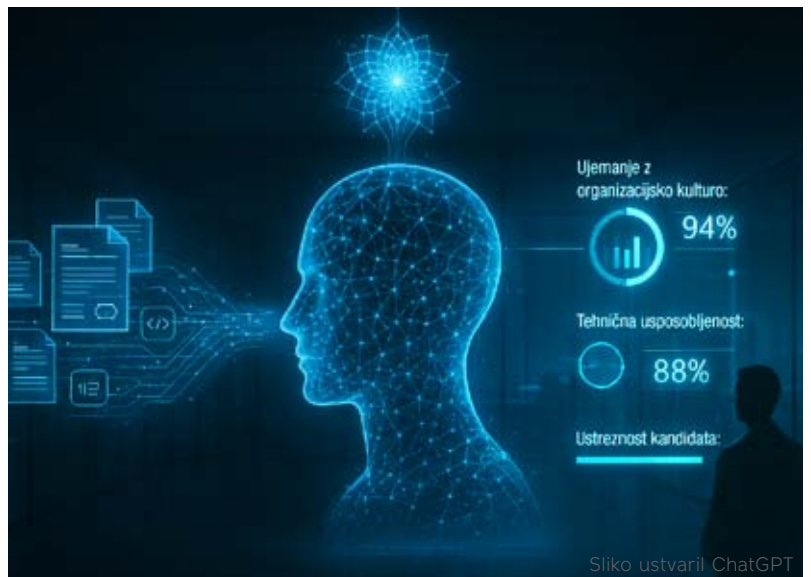
Na konferenci bodo slišani tudi glasovi mikro in malih podjetij, ki s svojo agilnostjo pogosto uvajajo rešitve, ki jih kasneje prevzamejo večji sistemi. Ob njih pa bodo razpravljala tudi najvišja vodstva velikih podjetij in finančnih institucij. Skupaj ta dva pola dokazujeta, da trajnost ni več obrobna tema – je gonilo inovacij in pogoj konkurenčnosti.

Konferenca združuje podjetja in strokovnjake, ki iščejo odgovore, kako ideje prevesti v izvedbo in spremembe zasidrati v vsakodnevno poslovanje. Za vse, ki trajnost vidite kot del konkurenčnosti, to ni dogodek, ki bi ga lahko izpustili.

UMETNA INTELIGENCA V PROCESU KADROVANJA

»Hitreje prepoznamo talente in natančnejše ujemamo profile«

Trenkwalder Slovenija pri rekrutiranju uspešno uporablja orodja umetne inteligence in strojnega učenja. Kako natanko to deluje, in kje so največji plusi tovrstnega kadrovanja, sta nam v intervjuju predstavila Mark Pollok, generalni direktor Trenkwalder AG, ki je zagovornik ter tudi glavni vodja projekta vpeljave UI v čim več procesov delovanja celotnega koncerna, in Damjana Ocvirk, vodja podjetja Trenkwalder Slovenija in Hrvaška.

Sliko ustvaril ChatGPT

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

● V podjetju Trenkwalder poudarjate, da umetna inteligenca pospešuje iskanje in obdelavo kandidatov. Kako to poteka v praksi? Umetna inteligenca nam omogoča, da bistveno pospešimo celoten proces zaposlovanja. Avtomatizira ponavljajoče se naloge, kot so pregledovanje življenjepisov, ujemanje kompetenc in prvi stik s kandidati. Naš sistem s pomočjo obdelave naravnega jezika in strojnega učenja analizira opise delovnih mest ter profile kandidatov in v nekaj sekundah prepozna najboljše ujemajoče. Rekruterjem in kadrovskim strokovnjakom tako ostane več časa za osebni stik in strateške odločitve ter delo z naročniki, namesto da bi ure izgubljali z ročnim filtriranjem in iskanjem v bazi preko 200.000 kandidatov, samo v Sloveniji.

● Katere naloge lahko UI že opravlja samostojno in kje je človeški faktor še vedno nepogrešljiv?

Umetna inteligenca lahko povsem samostojno prepozna ključne informacije iz življenjepisov, razvršča kandidate po vnaprej določenih kriterijih in celo opravi začetne razgovore prek klepetalnika. A ko gre za mehke veščine, kulturno ujemanje in motivacijo kandidatov, je človeška presoja nenadomestljiva. Končne odločitve

– še posebej pri vodstvenih pozicijah, kjer je še večji poudarek na mehkih veščinah, pa vedno temeljijo na osebnem vpogledu in izkušnjah naših strokovnjakov. Danes je najbolj pomembno, da kadrovski strokovnjak, ki nagovori potencialnega kandidata, zna dobro predstaviti delodajalca (employer branding) in potencialno delovno mesto, da se lahko le ta na osnovi vseh informacij, ki jih prejme od njega, odloči za kandidaturu ter razume in prepozna vrednost v priložnosti menjave zaposlitve, ki mu bo pomagala razvijati njegovo karierno pot.

● Osebni intervju ostaja najpomembnejši korak. Kako se v vašem postopku prepletata tehnologija in človeška intuicija? Se je kvaliteta ujemanja zaradi UI izboljšala?

Da, brez dvoma. Umetna inteligenca zagotavlja podatkovno osnovo in izbere ožji krog kandidatov z največjim potencialom. Na tej točki stopijo v ospredje rekruterji, ki s svojim znanjem in intuicijo v osebnem razgovoru preverijo in nadgradijo priporočila sistema. Prav ta sinergija je občutno izboljšala natančnost ujemanja in skrajšala čas zaposlovanja.

● Kako vam UI pomaga razumeti »mehkeje« dejavnike, kot so motivacija, osebnost in

kulturna ustreznost? Je v tem pogledu zgolj hitrejša – ali tudi pametnejša?

Orodja UI danes že analizirajo jezikovne vzorce in odzive na različna situacijska vprašanja. Tako ne gre le za hitrost – z neprekinjenim učenjem postajajo sistemi tudi vse pametnejši in bolj občutljivi za odtenke v vedenju kandidatov.

● Katere vpogleds UI razkriva, ki bi jih človek morda spregledal? Imate kakšen primer, ki vas je presenetil?

Eden od zanimivejših primerov je bil, ko je UI prepoznala kandidate z netipičnimi kariernimi potmi, ki so se izkazali za odlično ujemajoče v zelo specializiranih vlogah. Sistem je zaznal prenosljive veščine in vedenjske vzorce, ki na prvi pogled niso bili očitni niti izkušenim rekruterjem.

● Kako kandidate obveščate, da sodelujejo v postopku, ki ga podpira umetna inteligenca? Kakšen je njihov odziv?

Transparentnost je za nas ključna. Kandidate že na začetku postopka obvestimo, da pri delu uporabljamo orodja UI, ki povečujejo učinkovitost in pravičnost. Večina kandidatov to sprejme pozitivno, saj cenijo hitrost in objektivnost procesa.

Damjana Ocvirk, direktorica Trenkwalder za Slovenijo in Hrvaško

Mark Pollok, generalni direktor koncerna Trenkwalder

- Imate glede uporabe umetne inteligence razvite interne smernice ali presoje, zlasti z vidika GDPR?

Da. Vsi naši postopki so skladni z GDPR, uporabljena orodja pa skrbno preverjena glede varstva osebnih podatkov. Kandidati imajo vedno dostop do informacij o tem, kako se njihovi podatki obdelujejo.

- Kakšen vpliv ima UI na vaše notranje procese in kadrovske kompetence? Ste postali hitrejši, natančnejši, konkurenčnejši?

UI je že preoblikovala naše poslovanje v skupini Trenkwalder. Hitreje prepoznamo talente, natančneje ujemo profile in naročnikom zagotavljamo konkurenčnejše rešitve. Obenem se je spremenila tudi vloga naših rekruterjev – zdaj se lahko bolj posvečajo stratežnemu svetovanju in poglobljenejmu delu s kandidati.

- Kako si predstavljate profil uspešnega rekruterja čez pet let? Bo moral poleg psiholoških in komunikacijskih veščin obvladati tudi analitiko podatkov?

Nedvomno. Rekruter prihodnosti bo moral biti hibridni strokovnjak – združevati bo moral čustveno inteligenco s podatkovno pismenostjo. Razumevanje izhodov UI, interpretacija analitike in sprejemanje premišljenih odločitev bodo enako pomembni kot sposobnost gradnje odnosov in prepoznavanja človeškega potenciala.

- Kaj vas je pri uvajanju UI najbolj presenetilo in kaj bi danes naredili drugače? Kako iščete ravnovesje med učinkovitostjo tehnologije in človeškim stikom, ki je v kadrovanju nenadomestljiv?

Največje presenečenje je bilo, kako hitro je UI postala zaupanja vreden partner pri odločanju. Če bi začeli znova, bi še prej investirali v usposabljanje naših rekruterjev za delo z novo tehnologijo. Danes pa je naš izziv – in hkrati prednost – ravno v tem, da znamo združevati prednosti tehnologije z neprecenljivim človeškim stikom.

TEHNIX ECO INDUSTRY d.o.o.
Podružnica v Sloveniji: Cankarjeva 6e, Maribor

www.tehnix.com

TAMARA ZAJEC BALAŽIČ SPIRIT SLOVENIJA

»Želimo, da imajo podjetja ob sebi zanesljivega partnerja«

Poleti je vodenje javne agencije SPIRIT Slovenija s petletnim mandatom kot direktorica prevzela Tamara Zajec Balažič, ki je iz socialnih in ekonomskih znanosti magistrirala na Dunaju in ima bogate mednarodne izkušnje.

MAG. MARJETKA RAUŠL LESJAK

Na mestu direktorice agencije SPIRIT prepoznava ključne prioritete pri podpori podjetjem na področju trajnostnega razvoja v treh smereh: razogljčenju in učinkovita raba virov, digitalizacija kot orodje za trajnostni prehod ter krepitev kompetenc pri uvajanju ESG standardov.

»Podjetjem želimo pomagati, da trajnosti ne razumejo le kot obveznost ali posamičnega projekta, temveč kot dolgoročno konkurenčno prednost, ki jo je smiselno vgraditi v poslovne modele in strateške odločitve. Pri tem ne gre zgolj za zmanjševanje okoljskega odtisa, ampak tudi za ustvarjanje novih priložnosti za rast, inovacije in mednarodno prepoznavnost slovenskega gospodarstva.«

● **Kako SPIRIT pomaga slovenskim podjetjem pri soočanju s trajnostnimi izzivi – od razogljčenja do vključevanja ESG standardov v poslovne strategije?**

Podjetjem nudimo celovit nabor podpornih mehanizmov – od svetovanja in izobraževanj, ki olajšajo razumevanje ESG standardov in krožnega gospodarstva, do finančnih spodbud za projekte razogljčenja, energetske učinkovitosti in digitalizacije. Pomemben del našega poslanstva je tudi omogočanje mednarodne promocije, s katero podjetjem odpira vrata na tuje trge in krepi prepoznavnost njihovih trajnostnih rešitev. Želimo, da imajo podjetja ob sebi zanesljivega partnerja, ki povezuje znanje, mentorstvo in finančne instrumente ter jim tako olajša pot skozi pogosto zahtevne faze trajnostne transformacije.

● **Kakšne trende opazate med slovenskimi podjetji glede trajnosti? Kje so po vaših opažanjih že močno napredovala, kje pa so največje vrzeli?**

Med slovenskimi podjetji opazamo dva vzorca: večja podjetja intenzivno uvajajo ESG standarde, predvsem pod vplivom mednarodnih dobavnih verig in investorjev, medtem ko mala in srednja podjetja pogosto začenejo z osnovnimi ukrepi: energetska učinkovitostjo, zmanjševanjem odpadkov ali optimizacijo procesov z digitalnimi rešitvami. Kljub temu se kaže velik napredek v razumevanju, da trajnost ni več izbira, ampak pogoj za dolgoročno konkurenčnost. Največja vrzel pa ostaja v strateški integraciji trajnosti – pogosto še vedno ostaja omejena na posamezne projekte, namesto da bi bila sestavni del osrednje poslovne strategije in kulture podjetja.

● **Katere industrije v Sloveniji kažejo največ pobude in inovacij na področju ESG? In katere bi po vašem mnenju potrebovale več podpore ali spodbud?**

Med najbolj aktivnimi so farmacevtska industrija, živilsko-predelovalni sektor in IKT, kjer podjetja uvajajo napredne tehnologije in razvijajo trajnostne poslovne modele. Več podpore pa bi potrebovala področja, kot so gradbeništvo, mobilnost in energetska intenzivne industrije, kjer so za preobrazbo potrebne večje investicije, hkrati pa ti sektorji najbolj vplivajo na okolje.

● **Kako ocenjujete uporabo digitalnih rešitev in inovativnih tehnologij za doseganje trajnostnih ciljev v podjetjih?**

Digitalne rešitve so ključne za spremljanje in zmanjševanje okoljskega odtisa. Mnoga podjetja že uporabljajo napredna orodja za spremljanje porabe energije, optimizacijo proizvodnje in večjo sledljivost dobavnih verig. Vidimo pa še veliko prostora za napredek, predvsem v povezovanju digitalizacije z zelenim prehodom, kjer so MSP-ji pogosto bolj zadržani zaradi omejenih virov in potreb po dodatni strokovni podpori.

● **Kako pomembno vlogo imajo pri tem razpisi, nepovratni sredstva in druge oblike finančne podpore?**

Finančne spodbude so pogosto ključni sprožilec, ki podjetjem omogoči začetek transformacije. Brez podpore države in evropskih sredstev bi marsikatero podjetje težko izvedlo večje naložbe v razogljčenju, energetska učinkovitost ali digitalizacijo. Takšne spodbude ne le zmanjšujejo investicijska tveganja, ampak pospešujejo širšo uveljavitev trajnostnih praks v gospodarstvu in omogočajo, da trajnost postane konkurenčna prednost.

● **V zadnjih letih se je trajnost(nost) iz nišne teme prelevila v strateško vprašanje za podjetja. Katere sistemske spremembe (zakonske, institucionalne ali poslovno-kulturne) bi po vašem mnenju najbolj pospešile trajnostno preobrazbo slovenskega gospodarstva?**

Potrebujemo jasen in predvidljiv regulativni okvir, davčne spodbude za zelene naložbe ter institucionalno podporo za razvoj kadrov in kompetenc. Pomembna je tudi širša poslovna in družbena kultura, ki nagraduje trajnostne prakse in spodbuja inovativnost. Če bo okolje stabilno in spodbudno, bodo podjetja hitreje vlagala v preobrazbo in ustvarjala trajnostne rešitve, ki prispevajo k konkurenčnosti in razvoju gospodarstva.

Tamara Zajec Balažič, direktorica javne agencije SPIRIT Slovenija

● **Kako pomembna je po vašem mnenju vloga voditeljstva znotraj podjetij, ko gre za ESG? Lahko morda izpostavite primer podjetja, ki je navdihujoče pri svoji trajnostni transformaciji?**

Voditeljstvo je ključno – brez zaveze uprav in lastnikov trajnostna transformacija ne more biti uspešna. Dobri primeri iz prakse kažejo, da podjetja, ki so trajnost postavila v središče svoje strategije, ne izboljšajo le svojega ugleda, ampak pridobivajo tudi konkurenčno prednost na globalnem trgu. Voditeljstvo je torej temelj, ki določa ritem in smer celotne organizacije.

Tukaj sta primera, ki sta tudi ambasadorja slovenskega gospodarstva naše komunikacijske kampanje za promocijo slovenskega gospodarstva v tujini I feel Slovenia Green. Creative. Smart.

Prvi primer je podjetje Lumar, kjer direktor Marko Lukić trajnost postavlja v jedro poslovne strategije. Pod njegovim vodstvom je podjetje prejelo že tretji certifikat Green Star, Lukić pa je bil imenovan za Trajnostnega liderja 2024. V okviru javnega poziva naše agencije ob strokovni podpori red. prof. Adriane Rejc Buhovac in aktivni udeležbi zaposlenih, so pripravili novo Trajnostno

poslovno in krožno strategijo do leta 2028, s katero so nadgradili poslovni model in že začeli izvajati projekte za njeno uresničitev. To je lep primer, kako lahko voditeljstvo usmeri podjetje v sistematično in dolgoročno trajnostno preobrazbo.

Drugi primer, ki ponazori, kako voditeljstvo dejansko usmerja trajnostno transformacijo, je podjetje LUŠT. Vodstvo podjetja je trajnost vtisnilo v vsak korak — od pridelave paradižnikov z gensko nespremenjenimi semeni in zalivanjem z deževnico, do oprave s čmrlji, uporabe embalaže iz odpadnih stebel ter predelave sadja, ki je prezrelo za trg. To ni le okoljska zaveza, temveč celosten pristop, ki motivira zaposlene, navdihuje stranke in krepi lokalno skupnost.

Seveda je primerov še ogromno.

● **Katere kompetence bodo po vašem mnenju v prihodnje ključne za slovenska podjetja, da uspešno izpeljejo ESG strategije? Se vam zdi, da je tudi tu potreben dodatni input?** Ključne bodo poglobljeno razumevanje ESG standardov, digitalna pismenost in upravljanje podatkov, inovativnost pri razvoju poslovnih modelov ter trajnostno vodenje. Tudi tu vidimo veliko potrebo po

dodatnih vlaganjih v usposabljanja in vseživljenjsko učenje, saj bo znanje odločilen dejavnik, če bodo podjetja znala priložnosti trajnostne transformacije pretopiti v rast in konkurenčnost.

● **Kakšno vlogo želite, da odigra SPIRIT v trajnostni preobrazbi slovenskega gospodarstva?**

Želimo biti ključni partner podjetjem pri prehodu v trajnostno gospodarstvo, saj združujemo znanje, financiranje in mednarodno prepoznavnost. Naša naloga je povezovati deležnike in ustvarjati okolje, kjer trajnost ni dodatni strošek, temveč priložnost za inovacije, rast in internacionalizacijo slovenskega gospodarstva.

● **Kako osebno doživljate ta izziv, in kako vaša profesionalna pot do zdaj vpliva na vaš pogled na trajnost in razvoj podjetništva?**

Trajnost dojemam kot priložnost in nujnost hkrati. Opažam, da dolgoročno uspevajo le tista podjetja, ki v svojo strategijo vgradijo trajnost in inovativnost. Zato je to področje tudi osebno ena mojih prioritet – verjamem, da lahko z ustrezno podporo ustvarimo gospodarstvo, ki je hkrati konkurenčno in odgovorno do okolja ter družbe.

NINA KELEMEN UPRAVLJANJE TRAJNOSTNOSTI

Kdo je kdo na področju ESG?

V preteklem letu so se v Skupini Triglav med drugim prednostno posvečali implementaciji zakonsko obveznega poročanja po standardih ESRS, v prihodnjem obdobju bo njihov fokus na izvajanju in nadgradnji strateških ciljev, pravi Nina Kelemen, mag. ekon. ved in vodja trajnostnega razvoja v Zavarovalnici Triglav, d.d. Za doseganje trajnostnih ciljev se nenehno izobražujejo in krepijo kompetence zaposlenih s področja ESG tem.

● Kako je v vašem podjetju organizirano področje trajnostnosti (ESG)?

Področje trajnostnosti je od sredine leta 2023 organizirano kot Oddelek za trajnostni razvoj, za katerega je neposredno pristojen član uprave, odgovoren za okoljski, družbeni in korporativni trajnostni razvoj (ESG). Oddelek v Skupini Triglav skrbi za celovito upravljanje trajnostnega razvoja, vključno s skrbništvom nad politiko in strategijo ter njunim razvojem, dopolnjevanjem in izvajanjem. Ključno vlogo ima pri nadgradnji sistema upravljanja trajnostnih in podnebnih tveganj ter koordinaciji zaznavanja trajnostnih priložnosti. Prav tako je oddelek odgovoren za poročanje o trajnostnosti v skladu z zahtevami standardov ESRS ter sodeluje pri ozaveščanju, vključevanju in povezovanju zaposlenih za doseganje trajnostnih ciljev. Pomembna naloga oddelka je tudi prenos usmeritev, znanj in izkušenj na družbe Skupine.

● Kaj je vaš fokus na področju trajnostnosti (ESG)?

Naš fokus so dolgoročno zasnovane strateške ambicije na področju trajnostnega razvoja

do leta 2030, ki temeljijo na štirih stebrih: zavarovalništvu in upravljanju premoženja, poslovnih procesih, odgovornem odnosu do deležnikov ter učinkovitem korporativnem upravljanju. V praksi to pomeni, da v naložbenem portfelju povečujemo delež ESG obveznic, na zavarovalnem delu pa spodbujamo trajnostno mobilnost ter zagotavljamo učinkovito zavarovalno zaščito podjetjem, ki delujejo na področju obnovljivih virov energije (sončne in vetrne elektrarne ipd.). Hkrati zmanjšujemo lastni operativni ogljični odtis in povečujemo delež električne energije iz obnovljivih virov. Na področju korporativnega upravljanja ohranjamo visoke standarde ter krepimo kulturo raznolikosti, enakosti in vključenosti, obenem pa ostajamo tesno povezani z okoljem, v katerem delujemo, z različnimi preventivnimi in družbeno odgovornimi projekti. V preteklem letu smo se prednostno posvečali implementaciji zakonsko obveznega poročanja po standardih ESRS ter pripravi strateških ambicij trajnostnega razvoja do leta 2030. V prihodnjem obdobju se bomo ob standardizaciji in stabilizaciji regulativnega ter poročevalskega okolja še bolj osredotočili na izvajanje in nadgradnjo

strateških ciljev, saj si na področju trajnostnega razvoja prizadevamo za nenehen napredek.

● Katere trajnostne kompetence so za vas ključne?

Za uresničevanje trajnostnih ciljev potrebujemo širok nabor znanj in veščin. Poznati moramo pravila in standarde poročanja v EU in mednarodnem okolju, razumeti podnebna tveganja in priložnosti v zavarovalništvu ter znati upravljati s podatki – da lahko merimo vplive in spremljamo napredek. Pomembno je, da povezujemo okoljske, družbene in upravljske teme, poznamo smernice za pripravo načrtov razogljičenja in znamo gledati širšo sliko ter iskati nove rešitve. Ključno je tudi jasno komuniciranje z vsemi poslovnimi funkcijami in sodelavci v smeri, da trajnostne vidike dosledno vključujejo v svoje vsakodnevno delo. Na kratko, za uspeh potrebujemo raznolike, med seboj povezane veščine.

Dnevno sveže informacije ESG

www.zelenaslovenija.si

številni primeri
dobrih praks

strokovni članki in
nasveti s področja
trajnostnosti

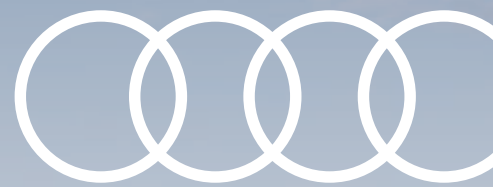
video
izobraževanja

Portal www.zelenaslovenija.si vam
poleg dnevno svežih **aktualnih
novic** s področja **trajnostnosti**
nudi tudi prebiranje **revije ESG**,
poslušanje **podcastov**, ogled
izobraževanj ter udeleževanje
webinarjev in **strokovnih konferenc**.

Tišina, ki govori glasneje od besed.

Povsem električni
Audi e-tron Sportback.

A6 e-tron

Audi Prednost je v tehniki.

Podatki o porabi in emisijah za Audi A6 Sportback e-tron:

Kombinirana poraba električne energije (kWh/100 km): 14,77 - 13,69. Emisije CO₂: 0 g/km. Emisijska stopnja: AX. Emisije CO₂ so odvisne od vira električne energije. Audi zato priporoča uporabo ekološko pridobljene elektrike. Ogljikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije onesnaževal zunanega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delcev PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. PORSCHE SLOVENIJA, d.o.o., Bravničarjeva 5, 1000 Ljubljana. Slika je simbolna. Več na [audi.si](https://www.audi.si).